

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΜΠΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ F.D.I
ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ALPHA BANK

Επιμελήθηκε από την ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΖΑΦΕΙΡΗ
Επιβλέπων καθηγητής: κος Δημήτριος Γιαννέλης
ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΔΗΛΩΣΗ

Η παρούσα μελέτη είναι πρωτότυπη και εκπονήθηκε αποκλειστικά και μόνο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού τίτλου « Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική » του τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια

ΑΘΑΝΑΣΙΑ Μ. ΖΑΦΕΙΡΗ

ΜΟΕΣ / 0812

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να αναδείξει και να παρουσιάσει τη συμβολή των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια και ειδικότερα την πορεία και την συμβολή της ALPHA BANK στις χώρες αυτές.

Τα Βαλκάνια, λόγω πολιτισμικής και γεωγραφικής εγγύτητας δημιούργησαν συνθήκες ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, και προσδιόρισαν το νέο πεδίο δράσης για τις Ελληνικές τράπεζες.

Η δραστηριότητα των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια παρουσιάζει αύξηση από το 1993 αλλά αποκτά σημαντικές διαστάσεις από το 2002 και εξής, όταν πλέον διαμορφώθηκαν οι κατάλληλες συνθήκες τόσο στις χώρες αυτές όσο και στην Ελλάδα. Η επέκταση των Ελληνικών επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των τραπεζών στα Βαλκάνια παρέχει την ευκαιρία στις επιχειρήσεις, και κατ' επέκταση στην Ελληνική οικονομία, να επιτύχουν γρηγορότερους ρυθμούς ανάπτυξης, έτσι ώστε να επιτευχθεί η πραγματική σύγκλιση της Ελληνικής οικονομίας με αυτές των δυτικών χωρών πιο σύντομα. Τα Βαλκάνια είναι η «ευκαιρία» της Ελληνικής οικονομίας.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν θα αναλυθεί λεπτομερώς η Βαλκανική αγορά και κατόπιν θα προσδιοριστούν οι λόγοι επένδυσης, τα πλεονεκτήματα αλλά και οι κίνδυνοι που εμπεριέχει μια επένδυση στις χώρες αυτές. Σημαντική έρευνα έχει γίνει και στη συμβολή των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια τα τελευταία χρόνια και στο πώς επηρέασε η οικονομική κρίση την επενδυτική πολιτική των τραπεζών. Παρακάτω θα αναλυθεί κάθε μια τράπεζα ξεχωριστά, η οποίες έχουν θυγατρικές στις Βαλκανικές χώρες, τα μεγέθη που έχουν επενδύσει και οποίοι είναι οι μελλοντικοί τους στόχοι. Η είσοδος ελληνικών τραπεζών στις Βαλκανικές χώρες έχει συμβάλει σημαντικά όχι μόνο στην αύξηση της τραπεζικής δραστηριότητας αλλά και στην ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού τομέα σ' αυτές, με προφανή οφέλη για τις οικονομίες τους. Οι τράπεζες στις χώρες αυτές έχουν συμβάλει μεταξύ άλλων στην εισαγωγή νέων προϊόντων και στην υιοθέτηση βελτιωμένων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης

και διαχείρισης κινδύνου, ενώ η στενή πιστωτική σχέση των θυγατρικών τραπεζών ή των υποκαταστημάτων με τη μητρική τράπεζα μειώνει την πιθανότητα κινήσεων κεφαλαίου που θα είχαν αποσταθεροποιητικές συνέπειες για τα τραπεζικά συστήματα και τις οικονομίες αυτών.

Επίσης αναφέρονται οι κυριότεροι ανταγωνιστές τους αλλά και τα κέρδη που έχουν εισπράξει οι ελληνικές τράπεζες τα τελευταία χρόνια, όπως και για το πώς επωφελήθηκε κάθε χώρα ξεχωριστά από τις ελληνικές τράπεζες και κατά πόσο επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση που πλήττει την Ελλάδα.

Δοθέντος του μικρού μεγέθους της εγχώριας αγοράς και της αναμενόμενης έντασης του ανταγωνισμού, η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό τις επιτρέπει να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης που παρέχουν οι αγορές αυτές, να διαφοροποιήσουν τις πηγές εσόδων, αλλά και να αυξήσουν το μέγεθός τους, το οποίο παραμένει σχετικά μικρό συγκρινόμενο με το μέσο μέγεθος των τραπεζών στις χώρες της ΕΕ.

Η επέκταση των δραστηριοτήτων των ελληνικών τραπεζών έχει συμβάλει ήδη στη βελτίωση των αποτελεσμάτων τους.

Τέλος θα αναλυθεί η διεθνής παρουσία της ALPHA BANK στα Βαλκάνια, (μιας αγοράς 60 εκατομμυρίων ανθρώπων που επεκτείνεται με υψηλούς ρυθμούς και δημιουργεί ευκαιρίες για κέρδη), οι στόχοι και η στρατηγική της που αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ισχυρότερου και πιο αποτελεσματικού οργανισμού με σημαντικά οφέλη για τους μετόχους και τους πελάτες της. Ακόμα εξετάζεται ο τρόπος λειτουργίας της, πώς χρησιμοποιεί το marketing, πώς επιλέγει που να επενδύσει και πώς αντιμετωπίζει τους κινδύνους και τον ανταγωνισμό στις χώρες των Βαλκανίων. Είναι μια από τις Τράπεζες αναφοράς στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Το Δίκτυό της στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Ρουμανία, Σερβία, Βουλγαρία, Αλβανία, Σκόπια και Κύπρος) αριθμούσε 516 καταστήματα στο τέλος του 2008, όσα περίπου είναι και τα Καταστήματά τη στην Ελλάδα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στους γονείς μου, Μάριο και Ελένη, για την κατανόηση και τις θυσίες που έκαναν και συνεχίζουν να κάνουν για μένα.

Θερμά ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Δημήτρη Γιαννέλη για την άριστη συνεργασία μας και την πολύτιμη βοήθεια του.

Επίσης ευχαριστώ ιδιαίτερα τους συναδέλφους μου στην Alpha Bank, ειδικότερα τον κ. Βουσινά, για τη συνεισφορά τους και την υποστήριξη τους στο πρόσωπο μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....3****ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....8****ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο*****A. Οι όροι λειτουργίας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος****1.1. Η σύνθεση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και οι συνθήκες ανταγωνισμού σε αυτό11**1.2. Τραπεζικό σύστημα και ΑΕΠ, κεφαλαιοποίηση, μετοχολόγιο τραπεζών και ξένες άμεσες επενδύσεις στις ελληνικές τράπεζες..... 12**1.3. Διεθνής δραστηριότητα των ελληνικών τραπεζών..... 13**1.4. Κυριότεροι ανταγωνιστές των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή των Βαλκανίων 15**1.5. Πρόκληση και προοπτικές των Ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια..... 16**1.6. Η συνεισφορά των τραπεζών στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας 18**1.7. Βασικοί οικονομικοί δείκτες των ελληνικών τραπεζών: λόγος δανείων προς καταθέσεις, δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, κερδοφορία- αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα..... 19**1.8. Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα..... 22****B. Η ευρύτερη συμβολή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στην ελληνική οικονομία και κοινωνία****1.1. Εισαγωγικά 24**1.2. Απασχολούμενοι στο τραπεζικό σύστημα και παροχές προς τους εργαζομένους..... 26**1.3. Φόροι που καταβάλλουν οι τράπεζες στο Ελληνικό Δημόσιο..... 27**1.4. Μερίσματα που καταβάλλουν οι τράπεζες στους μετόχους και χρηματιστηριακές εξελίξεις..... 28**1.5. Εταιρική κοινωνική ευθύνη 29***ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο*****1. Η Βαλκανική αγορά..... 31******2. Η οικονομία των Βαλκανίων..... 33*****ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο*****1. Ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια 34****1.1. Αλβανία 35**1.2. Βουλγαρία..... 36**1.3. πΓΔΜ 37**1.4. Ρουμανία 37**1.5. Σερβία 39****2. Γιατί επενδύουν οι Έλληνες στα Βαλκάνια 40******3. Τρόποι Αποφυγής Υψηλής Φορολόγησης στα Βαλκάνια..... 42******4. Λόγοι Αποτυχίας Ελληνικών Επιχειρήσεων..... 43******5. Συμπεράσματα 44***

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η Παρουσία των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια	47
1. Διείσδυση ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια.....	47
1.1 Εθνική τράπεζα.....	49
1.2 Τράπεζα Πειραιώς.....	50
1.3 Eurobank.....	51
1.4 ALPHA BANK.....	52
1.5 EMPORIKI τράπεζα.....	53
1.6 Ξένες τράπεζες.....	53
2. Τα κέρδη των τραπεζών	54
3. Οι προοπτικές του τραπεζικού συστήματος στα Βαλκάνια.....	55
4. Οι προβληματισμοί Ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια: « Μάθημα Μποξ»	57
5. Τι λένε οι Βαλκάνιοι;	58
6. Η Οικονομική κρίση	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

A1. Ιστορικό της Alpha Bank.....	62
1.1 Εξέλιξη.....	63
1.2. Βασικά μεγέθη	65
1.3. Επισκόπηση αποτελεσμάτων Α΄ Τριμήνου 2009	66
1.4. Επισκόπηση αποτελεσμάτων Α΄ Τριμήνου 2010.....	68
B1. Αναλυτικά η παρουσία της Alpha Bank στα Βαλκάνια	69
1.1. Ρουμανία	71
1.2. Σερβία	73
1.3 Βουλγαρία.....	75
1.4. πΓΔΜ	75
1.5. Κύπρος.....	76
1.6. Αλβανία.....	78
2. Οι ανταγωνιστές της Alpha Bank στα Βαλκάνια	78
3. Οι στόχοι της τράπεζας στα Βαλκάνια.....	79
4. Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει από την παρουσία της στα Βαλκάνια.....	80
4.1 Κίνδυνος αγοράς.....	80
4.2 Πιστωτικός κίνδυνος.....	81
4.3 Κίνδυνος ρευστότητας.....	82
4.4 Λειτουργικός κίνδυνος.....	82
5. Η στρατηγική της για το 2010	83
6. Τα σχέδια για τα Βαλκάνια και την Ελλάδα	85
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.....	90

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αρχικά η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια απέβλεπε κυρίως στην εξυπηρέτηση ελληνικών επιχειρήσεων, που δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή αυτή επεκτείνοντας τις δραστηριότητες τους. Γνωρίζοντας τη δραστηριότητα και τον πιστωτικό κίνδυνο των επιχειρήσεων αυτών, οι ελληνικές τράπεζες τις συνόδευσαν στην επέκτασή τους στα Βαλκάνια. Σήμερα η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια δεν αποτελεί περιστασιακή χρηματοοικονομική εκμετάλλευση αλλά σχέδιο μακροχρόνιας επενδυτικής στρατηγικής, η οποία εκδηλώνεται είτε μέσω αυτόνομης ανάπτυξης είτε μέσω εξαγορών εγχώριων τραπεζών.

Τα Βαλκάνια προσφέρουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης των εργασιών στις τράπεζες των ευρωπαϊκών χωρών, λόγω του υψηλού ρυθμού πιστωτικής επέκτασης και του χαμηλού ακόμη επιπέδου ανάπτυξης των χρηματοοικονομικών αγορών. Ωστόσο, όσο επεκτείνεται η αναβάθμιση συστημάτων και προϊόντων που προσφέρουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες, τόσο οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να προσαρμόσουν την στρατηγική τους σε περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού.

Η οικονομική πολιτική που εφαρμόζουν οι χώρες των Βαλκανίων προσανατολίζεται στον στόχο της μακροοικονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας και οι διαρθρωτικές δομές των εγχώριων οικονομιών συγκλίνουν στα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Η χρηματοπιστωτική κρίση όμως, όπως είναι φυσικό, αλλάζει τις ισορροπίες και τις στρατηγικές.

Το πριν...

Μετά την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων το 1989, οι ελληνικές τράπεζες διέβλεψαν σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες στα Βαλκάνια (ελληνικές τράπεζες έχουν ιδρύσει υποκαταστήματα ή θυγατρικές στις εξής χώρες σε φάση μετάβασης: στις πέντε χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης -Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, ΠΓΔΜ, Σερβία-, σε μία χώρα της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών -την Ουκρανία- και σε μία χώρα της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης -την Πολωνία. Επιπλέον, έχουν παρουσία στις αναδυόμενες αγορές της Τουρκίας και της Αιγύπτου) και ανέλαβαν το ριψοκίνδυνο εγχείρημα να επεκταθούν στην περιοχή.

Αρχικά, η επέκταση είχε τη μορφή της ίδρυσης τοπικών υποκαταστημάτων ή γραφείων αντιπροσωπείας. Μετά τα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι ελληνικές τράπεζες κινήθηκαν πιο αποφασιστικά στην περιοχή, ιδρύοντας τοπικές θυγατρικές ή και εξαγοράζοντας τοπικές τράπεζες. Παρακάτω συνοψίζονται οι κυριότεροι παράγοντες που συνέβαλαν στην επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια και παρουσιάζεται το χρονικό αυτής της επέκτασης:

1. Τη δεκαετία του 1990, ως αναγκαία προϋπόθεση για να ενταχθεί η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση, εφαρμόστηκαν διάφορα οικονομικά μέτρα για να επιτευχθεί θεσμική και πραγματική σύγκλιση. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ωφελήθηκε ιδιαίτερα από αυτή τη διαδικασία διότι, μεταξύ άλλων αλλαγών, καταργήθηκαν οι διοικητικοί περιορισμοί στις κινήσεις κεφαλαίων και απελευθερώθηκε η αγορά χρήματος. Οι ελληνικές τράπεζες πέρασαν και αυτές από μια διαδικασία αναδιάρθρωσης που προετοίμασε το έδαφος για την επέκτασή τους εντός και εκτός των εθνικών συνόρων.

2. Οι κυβερνήσεις των χωρών της Βαλκανικής επιχείρησαν αναδιάρθρωση του τραπεζικού τους τομέα, εφαρμόζοντας ποικίλα μέτρα εξυγίανσης και ιδιωτικοποιήσεων τραπεζών. Αυτές οι συνθήκες προσέλκυσαν όλες τις μεγάλες ελληνικές τράπεζες προς τις βαλκανικές αγορές.

3. Οι προοπτικές ανάπτυξης ήταν εξαιρετικές, δεδομένου του χαμηλού ύψους της τραπεζικής διαμεσολάβησης και της αναμενόμενης μακροοικονομικής σταθερότητας που πρόσφερε η προοπτική ένταξης των χωρών αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

4. Η μεγαλύτερη επέκταση των τραπεζών στα Βαλκάνια σημειώθηκε μετά τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις που έπληξαν το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990 όλες τις οικονομίες στην περιοχή, και με ιδιαίτερη δριμύτητα την Αλβανία (1997), τη Βουλγαρία (1996-7) και τη Ρουμανία (1998-9). Αυτές οι κρίσεις επιτάχυναν τη διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων, στο πλαίσιο των οποίων οι κυβερνήσεις πρόσφεραν κρατικές τράπεζες σε ξένους επενδυτές σε πολύ ελκυστικές τιμές.

Με τη λήξη του δεύτερου κύματος τραπεζικών μεταρρυθμίσεων, οι τέσσερις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες εδραίωσαν μια σημαντική παρουσία στην περιοχή (εκτός από τις πέντε μεγαλύτερες τράπεζες, η Marfin Egnatia Bank, η Εμπορική και η Αγροτική Τράπεζα έχουν μικρή παρουσία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη), ενώ σε ορισμένες χώρες απέκτησαν ηγετική θέση στην αγορά, ανταγωνιζόμενες άλλες ξένες τράπεζες (αυστριακές, ιταλικές, γαλλικές, γερμανικές), οι οποίες είχαν επεκταθεί ραγδαία εν τω μεταξύ.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι με στοιχεία Δεκεμβρίου 2008 οι ελληνικές τράπεζες κατέχουν, σε σχέση με το συνολικό ενεργητικό, μερίδιο αγοράς ύψους 28.7% στη Βουλγαρία, 16.2% στη Ρουμανία, 27.7% στην Αλβανία, 16,9% στη Σερβία, 24.6% στην ΠΓΔΜ και 4% στην Τουρκία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο:

Α. Οι όροι λειτουργίας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

1.1. Η σύνθεση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και οι συνθήκες ανταγωνισμού σε αυτό

Ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος παρουσίασε, σε σχέση με το 2007, ελαφρά αύξηση είτε βάσει του μεριδίου αγοράς των πέντε (5) μεγαλύτερων τραπεζών σε όρους ενεργητικού είτε με βάση το δείκτη Herfindahl-Hirschmann (HHI).

Στην Ελλάδα το μερίδιο αγοράς των πέντε (5) μεγαλύτερων τραπεζών σε όρους ενεργητικού διαμορφώθηκε στα τέλη του 2008 σε 69,5% (2007: 67,7%) εμφανίζοντας, μεταξύ 2003 και 2008, ελαφρά αύξηση του βαθμού συγκέντρωσης (2003: 66,9%).

Αντίστοιχη τάση αύξησης του βαθμού συγκέντρωσης των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών παρουσιάζεται και στο σύνολο των τραπεζικών συστημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 κρατών μελών κατά την εξαετία 2003 - 2008 (2008: 59,6%, 2003: 58,8%). Η εν λόγω τάση συγκέντρωσης αποτυπώνει, αφενός τις συγχωνεύσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ μικρού και μεσαίου μεγέθους (πριν τις συγχωνεύσεις) τραπεζών και αφετέρου τη δυναμική ανάπτυξη συγκεκριμένων τραπεζικών ομίλων, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Αξιοσημείωτο είναι πάντως ότι ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, μολονότι εμφανίζεται υψηλότερος από το γενικό μέσο όρο του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραμένει αισθητά χαμηλότερος από τον αντίστοιχο βαθμό συγκέντρωσης των τραπεζικών συστημάτων κρατών μελών της ευρωζώνης με πληθυσμό αντίστοιχο της Ελλάδας, όπως η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Φινλανδία και η Δανία. Αντίθετα, πολύ χαμηλότερος είναι ο βαθμός συγκέντρωσης μόνο σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία:

- είτε λειτουργούν ως διεθνή χρηματοπιστωτικά κέντρα (όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λουξεμβούργο)
- είτε διαθέτουν, για ιστορικούς λόγους, ένα πολύ μεγάλο δίκτυο συνεταιριστικών και αποταμιευτικών τραπεζών (όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Ισπανία και η Ιταλία), συνθήκες που δεν συντρέχουν για τη χώρα μας.

1.2. Τραπεζικό σύστημα και ΑΕΠ, κεφαλαιοποίηση, μετοχολόγιο τραπεζών και ξένες άμεσες επενδύσεις στις ελληνικές τράπεζες

- Η άμεση μόνο συμβολή του τραπεζικού συστήματος στο ΑΕΠ της χώρας μας υπερβαίνει το 4% (το 2005 ήταν 3,6%). Στο ποσοστό αυτό δεν συνυπολογίζονται τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα που έχει για όλους τους λοιπούς τομείς της οικονομίας ο ρόλος των τραπεζών.
- Η κεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών είναι το 35,2% της συνολικής κεφαλαιοποίησης στο ΧΑ και ανέρχεται στα 45 δισ. ευρώ.
- Η ικανή προοπτική κερδοφορίας, η εντονότατη διασπορά και η ενισχυμένη καθημερινή διαπραγματευσιμότητα προσελκύει σε αυτούς Έλληνες και ξένους, ιδιώτες και θεσμικούς, επενδυτές, ασφαλιστικά ταμεία και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Το 72% (2,7 δισ. ευρώ) των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα, κατά το 2006, έγινε στον χρηματοπιστωτικό κλάδο από τους ομίλους Credit Agricole και AXA.

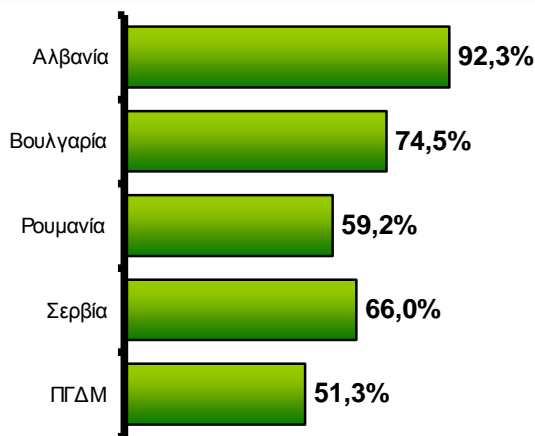
1.3. Διεθνής δραστηριότητα των ελληνικών τραπεζών

Η επέκταση των μεγάλων ελληνικών τραπεζικών ομίλων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας 1990 και προέκυψε ως αποτέλεσμα της σταδιακής σύγκλισης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και της οικονομίας προς τα πρότυπα των πιο ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών. Η διαφανιζόμενη ωρίμανση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος δημιούργησε την ανάγκη επέκτασης εκτός συνόρων. Τα Βαλκάνια, λόγω πολιτισμικής και γεωγραφικής εγγύτητας δημιουργούσαν συνθήκες ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, και προσδιόρισαν το νέο πεδίο δράσης για τις Ελληνικές τράπεζες.

Η σταδιακή προσαρμογή των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε συνθήκες ελεύθερης οικονομίας, η συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών, τα εκτενή προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων και οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης αποτέλεσαν ουσιαστικά στοιχεία για την προσέλκυση των ελληνικών και άλλων ευρωπαϊκών τραπεζών στην περιοχή.

Αρχικά η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια απέβλεπε κυρίως στην εξυπηρέτηση ελληνικών επιχειρήσεων, που δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή αυτή επεκτείνοντας τις δραστηριότητες τους. Γνωρίζοντας τη δραστηριότητα και τον πιστωτικό κίνδυνο των επιχειρήσεων αυτών, οι ελληνικές τράπεζες τις συνόδευσαν στην επέκτασή τους στα Βαλκάνια. Αργότερα, οι ελληνικές τράπεζες διεύρυναν σταδιακά τις εκεί δραστηριότητές τους επωφελοζόμενες από την ανερχόμενη αγορά στον τομέα της λιανικής τραπεζικής και αξιοποιώντας επενδυτικές ευκαιρίες σε τομείς όπως η αγορά γης και η ανάπτυξη εμπορικών και οικιστικών ζωνών.

Ποσοστό Κεφαλαίων Τραπεζικού Συστήματος που Ελέγχονται από Ξένες Τράπεζες, 2005

Πηγή: EBRD Transition Report, 2006

Σήμερα, η παρουσία των μεγάλων ελληνικών τραπεζών¹ στα Βαλκάνια² δεν αποτελεί περιστασιακή χρηματοοικονομική εκμετάλλευση αλλά σχέδιο μακροχρόνιας επενδυτικής στρατηγικής, η οποία εκδηλώνεται είτε μέσω αυτόνομης ανάπτυξης είτε μέσω εξαγορών εγχώριων τραπεζών. Συνολικά στην περιοχή, το 2005, οι 5 μεγάλοι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι είχαν δημιουργήσει ένα δίκτυο 958 καταστημάτων, απασχολούσαν προσωπικό άνω των 15.000 ατόμων και στις χορηγήσεις κατείχαν μερίδιο αγοράς άνω του 17%. Το 2005 τα κέρδη των 5 μεγάλων τραπεζικών ομίλων από τις εργασίες τους στην περιοχή των Βαλκανίων ξεπέρασαν τα € 138 εκατ., ενώ το 2007 προβλέπεται ότι από την περιοχή αυτήν θα προέλθει το 20% των συνολικών κερδών τους. Σε μερικές από τις χώρες των Βαλκανίων οι ελληνικές τράπεζες έχουν σήμερα ηγετική θέση.

Οι ελληνικές τράπεζες μέσω της επέκτασής τους στα Βαλκάνια επιδιώκουν να βελτιώσουν την κερδοφορία τους, καθώς σταδιακά η λιανική τραπεζική στην Ελλάδα πλησιάζει τα επίπεδα ωρίμανσης των περισσότερων χωρών της Ευρωζώνης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2005 οι χορηγήσεις προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης

¹ Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, EFG Eurobank – Εργασίας, Alpha Bank, Εμπορική Bank, Τράπεζα Πειραιώς,

² Αλβανία, Βουλγαρία, ΠΓΔΜ, Ρουμανία, Σερβία.

κυμαίνονταν από 14,5% (Αλβανία) έως 44% (Βουλγαρία), έναντι 76% στην Ελλάδα και 104% στην Ευρωζώνη.

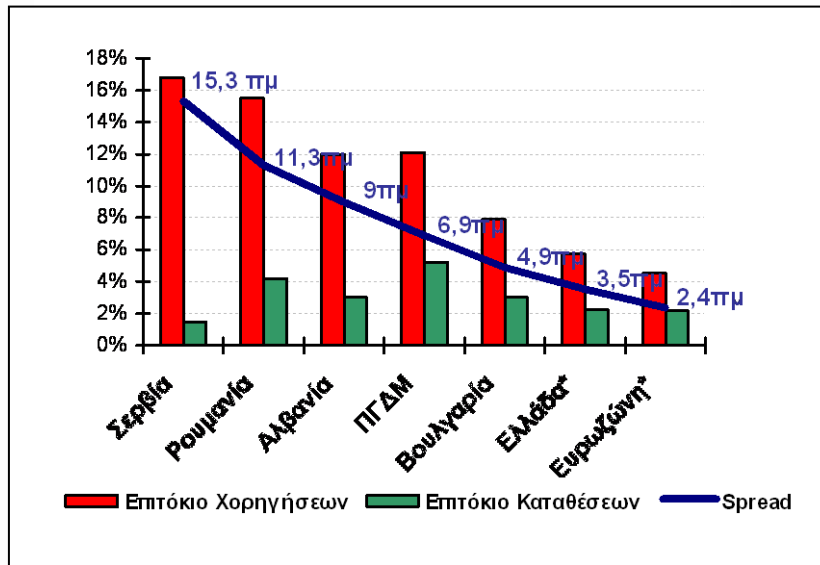
Ενδιαφέρον για την τραπεζική αγορά στα Βαλκάνια δεν εκδηλώνεται μόνο από τις ελληνικές τράπεζες αλλά και από τράπεζες άλλων χωρών της δυτικής Ευρώπης, γεγονός που ενισχύει τον ανταγωνισμό και αυξάνει τις αποτιμήσεις των προς εξαγορά τραπεζών αυξάνοντας το κόστος διείσδυσης στις χώρες αυτές. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες επέδειξαν σημαντικό διεθνή προσανατολισμό από την δεκαετία του 1990. Συνολικά, το 2004, το 40% περίπου των εσόδων των μεγάλων τραπεζών της Ευρώπης προερχόταν από διεθνείς δραστηριότητες.

1.4. Κυριότεροι ανταγωνιστές των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή των Βαλκανίων είναι:

- Η αυστριακή Erste Bank, κατέχει την 1η θέση στη Ρουμανία μετά την εξαγορά της BCR και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 14%.
- Η αυστριακή Raiffeisen Zentral Bank, κατέχει την 1η θέση στην Αλβανία, την 1η στη Σερβία και την 3η στη Ρουμανία και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 11%.
- Η γαλλική Société Générale, κατέχει τη 2η θέση στη Ρουμανία και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 9%.
- Ο όμιλος της ιταλικής UniCredito, κατέχει την 1η θέση στη Βουλγαρία, συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 8%. Επίσης, η Ιταλική Banca Intesa κατέχει τη 2η θέση στη Σερβία.
- Η ουγγρική OPT Bank, κατέχει τη 2η θέση στη Βουλγαρία και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 4%.

Οι ιδιωτικοποιήσεις στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης βρίσκονται ήδη σε προχωρημένο στάδιο, καθώς τα 2/3 του ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος ελέγχεται από τράπεζες του εξωτερικού. Τα υψηλότερα ποσοστά ιδιωτικών τραπεζών καταγράφονται στην Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, ΠΓΔΜ.

Γράφημα 3: Επιτόκια Χορηγήσεων και Καταθέσεων, 2005

*Επιτόκια καταθέσεων: για καταθέσεις νοικοκυριών έως 1 έτος, Επιτόκια χορηγήσεων: Μέσο σταθμικό επιτόκιο καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων.

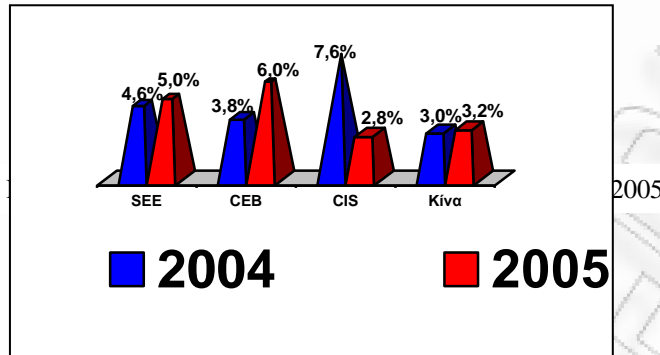
Πηγή: EBRD Transition Report, 2006

1.5. Προκλήσεις και Προοπτικές των Ελληνικών Τραπεζών στα Βαλκάνια

Σήμερα τα Βαλκάνια προσφέρουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης των εργασιών στις τράπεζες των ευρωπαϊκών χωρών, λόγω του υψηλού ρυθμού πιστωτικής επέκτασης και του χαμηλού ακόμη επιπέδου ανάπτυξης των χρηματοοικονομικών αγορών. Ωστόσο, όσο επεκτείνεται η αναβάθμιση συστημάτων και προϊόντων που προσφέρουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες, τόσο οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να προσαρμόσουν την στρατηγική τους σε περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού.

Η οικονομική πολιτική που εφαρμόζουν οι χώρες των Βαλκανίων προσανατολίζεται στον στόχο της μακροοικονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας και οι διαρθρωτικές δομές των εγχώριων οικονομιών συγκλίνουν στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Στον τομέα των διαρθρωτικών αλλαγών, οι χώρες αυτές δεν αντιμετωπίζουν τις αγκυλώσεις που παρουσιάζουν οι ευρωπαϊκές οικονομίες, καθότι δεν υπάρχουν παγιωμένα κοινωνικά μοντέλα που να έχουν δημιουργήσει συντεχνιακά συμφέροντα συγκεκριμένων επαγγελματικών τάξεων. Έτσι, η σύγκλιση προς τα ενδεδειγμένα σύγχρονα πρότυπα είναι γρηγορότερη και οι προσαρμογές του οικονομικού περιβάλλοντος ευκολότερες.

Ως εκ τούτου, στις χώρες αυτές, η απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα ολοκληρωθεί ταχύτερα σε σχέση με άλλες χώρες στο παρελθόν. Η ταχεία σύγκλιση προτύπων θα επηρεάσει αναπόφευκτα και

Πηγή: EBRD Transition Report, 2006

τον ρυθμό αύξησης της ζήτησης για χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες, η οποία θα εισέλθει ταχύτερα σε φάση ωρίμανσης. Έτσι οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να επιταχύνουν την εδραίωση της θέσης τους στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης όσο η πιστωτική επέκταση είναι ισχυρή.

Η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στις αναπτυσσόμενες εγγύς αγορές της Βαλκανικής και της Μεσογείου παραμένει κεντρικός άξονας της στρατηγικής τους. Ωστόσο, σήμερα όλο και περισσότερο οι αποτιμήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων στην περιοχή αυξάνονται σε τέτοιο βαθμό, που σε ορισμένες περιπτώσεις το τίμημα εξαγοράς είναι απαγορευτικό για τις ελληνικές τράπεζες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η πώληση της Ρουμανικής BCR, με τίμημα 3,75 δις ευρώ, που προκάλεσε την αναμέτρηση μερικών από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες, ενώ απέκλεισε τη συμμετοχή των ελληνικών τραπεζών.

Οι υψηλές αποτιμήσεις καθιστούν πιο πρόσφορη μέθοδο επέκτασης στην περιοχή την οργανική ανάπτυξη των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς οι εναπομείνουσες προς πώληση τράπεζες είναι λίγες και ακριβότερες. Ακόμη και σε λιγότερο ανεπτυγμένες αγορές (π.χ. στη Σερβία), οι εξαγορές πραγματοποιούνται σήμερα στο τετραπλάσιο της λογιστικής αξίας των προς πώληση τραπεζικών ιδρυμάτων, ενώ πριν από λίγα μόλις χρόνια οι εξαγορές πραγματοποιούνταν σε τιμές μιάμιση φορά πάνω από την λογιστική τους αξία.

Σε ορισμένες βαλκανικές χώρες οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί (π.χ. Ρουμανία, Βουλγαρία) και ο βαθμός ιδιωτικού ελέγχου του τραπεζικού κλάδου βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα (έως και 90% των συνολικών κεφαλαίων του τραπεζικού συστήματος). Η είσοδος ξένων τραπεζικών ιδρυμάτων και η ανάπτυξη νέων τοπικών τραπεζών θα μειώσει περαιτέρω το μερίδιο αγοράς για τα εναπομείναντα μεγάλα τραπεζικά ιδρύματα κρατικών συμφερόντων.

Το επόμενο στάδιο, και λόγω μείωσης των επιπέδων συγκέντρωσης του κλάδου, θα είναι οι εγχώριες συγχωνεύσεις και εξαγορές, στις οποίες θα εξαναγκαστούν οι τράπεζες με τα μικρότερα μερίδια αγοράς. Οι ελληνικές τράπεζες θα χρειαστεί να επεκταθούν γρήγορα και να αποκτήσουν κατάλληλο μέγεθος, ώστε να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο επόμενο στάδιο των συγχωνεύσεων και εξαγορών στην περιοχή.

1.6. Η συνεισφορά των τραπεζών στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας

Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων την τελευταία τριετία αυξήθηκε πάνω από 50% ωστόσο, κάθε επιχείρηση δανείζεται αναλογικά λιγότερα από την αντίστοιχη σε άλλα κράτη μέλη της ευρωζώνης.

Στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), όπως και στις μεγαλύτερες, οι ελληνικές τράπεζες προσφέρουν σήμερα μια μεγάλη ποικιλία χρηματοδοτικών προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, συμβάλλοντας αποφασιστικά σε όλες τις επιχειρηματικές λειτουργίες τους. Οι τράπεζες στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ αξιολόγησαν περισσότερες από 50.000 επιχειρήσεις από τις οποίες αναμένεται να ενισχυθούν περίπου 28.000 και να υλοποιηθούν επενδύσεις 3,8 δισ. ευρώ και μετά δε απ' αυτό οι τράπεζες εύλογα αναμένουν τη συνέχιση της συνεργασίας με το ελληνικό Δημόσιο για τη διάθεση και των κονδυλίων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς/ΕΣΠΑ (Δ' ΚΠΣ).

1.7. Βασικοί οικονομικοί δείκτες των ελληνικών τραπεζών: λόγος δανείων προς καταθέσεις, δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, κερδοφορία-αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα

Λόγος δανείων προς καταθέσεις

Η ισορροπημένη ανάπτυξη των χρηματοδοτικών και καταθετικών εργασιών συνεχίστηκε και το 2009 και συνέβαλε στη διατήρηση του δείκτη δανείων προς καταθέσεις κάτω του 100%.

Ειδικότερα, ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις και συμφωνίες επαναγοράς το 2009 ανήλθε σε 90,8%, αυξημένος σε σχέση με το 2008 (2008: 89,1%). Βάσει των στοιχείων της Τράπεζας Ελλάδος, το 2009 το υπόλοιπο των καταθέσεων και συμφωνιών επαναγοράς νοικοκυριών και επιχειρήσεων σε Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα έφθασε τα €279 δισ. (2008: €280 δισ.). Την ίδια χρονιά, το υπόλοιπο των χορηγήσεων προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά ανήλθε στα €253,4 δισ. (2008: €249,6 δισ.).

Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του εγχώριου πιστωτικού συστήματος υποχώρησε το 2008, εν μέσω αντίξοων διεθνών συνθηκών, στο 9,4% από 11,2% το 2007, ενώ ο δείκτης βασικών κεφαλαίων (Core Tier 1) μειώθηκε, στο ίδιο διάστημα σε 7,9% από 9,4%²² (Διάγραμμα 5). Παρόλα αυτά, η κεφαλαιακή επάρκεια παραμένει σε επίπεδο υψηλότερο των ελάχιστων απαιτούμενων.

Τον Ιούνιο του 2009, αξιόλογη βελτίωση παρατηρήθηκε στους δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας και Βασικών Κεφαλαίων, η οποία οφείλεται στη σημαντική αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών λόγω της έκδοσης προνομιούχων μετοχών που διατέθηκαν στο Ελληνικό Δημόσιο, αλλά και λόγω της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποίησαν με απόλυτη επιτυχία ορισμένες τράπεζες. Έτσι, στο τέλος του 2009 οι Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας και Βασικών Κεφαλαίων διαμορφώθηκαν για μεν τις τράπεζες σε 13,2% και 12,0% αντίστοιχα, για δε τους τραπεζικούς ομίλους σε 11,8% και 10,7% αντίστοιχα.

Οι εξελίξεις αυτές επηρεάστηκαν από την καταγραφή ζημιών αποτίμησης στα ίδια κεφάλαια, την αγορά ιδίων μετοχών από τις τράπεζες και την απομείωση συμμετοχών των ελληνικών τραπεζικών ομίλων, λόγω συναλλαγματικών διαφορών. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, από τον Ιανουάριο του 2008, εφαρμόζονται οι νέοι κανόνες της κεφαλαιακής επάρκειας (γνωστοί ως Βασιλεία II), βάσει των διατάξεων του Ν. 3601/2007. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε μείωση των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς υπολογίστηκαν για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις για λειτουργικούς κινδύνους. Επιπρόσθετα, σημαντική επίδραση στη μείωση των δεικτών είχε και η αύξηση του σταθμισμένου για τον πιστωτικό κίνδυνο ενεργητικού, η οποία υπερκάλυψε τη μείωση του σταθμισμένου για τον κίνδυνο αγοράς ενεργητικού.

Κερδοφορία και αποτελεσματικότητα

Οι ελληνικές τράπεζες παρουσίασαν το 2009 σημαντική μείωση των προ φόρων κερδών τους της τάξης του 93,7% σε επίπεδο τραπεζών και της τάξης του 59,6% σε επίπεδο ομίλων σε σχέση με το 2008, κυρίως λόγω της σημαντικής αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ειδικότερα, η μείωση ήταν το συνδυασμένο αποτέλεσμα των παρακάτω παραγόντων:

- του υπερδιπλασιασμού των ζημιών απομείωσης, στο πλαίσιο της συντηρητικής πολιτικής που ακολουθείται για τις προβλέψεις ήδη από το 2008. Η πολιτική αυτή συντήρησε τις πτωτικές τάσεις στην κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών και το 2009,
- του αυξημένου κόστους άντλησης κεφαλαίων που συνδέεται με την προσπάθεια των τραπεζών να προσελκύσουν προθεσμιακές καταθέσεις για λόγους εξασφάλισης ρευστότητας, και
- του μειωμένου επιπέδου κερδών από χρηματοοικονομικές πράξεις και το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο.

Πιο συγκεκριμένα,

- Η μετά από φόρους και προβλέψεις **αποδοτικότητα** του σταθμισμένου με βάση τον κίνδυνο ενεργητικού και των μέσων ιδίων κεφαλαίων σε επίπεδο τραπεζικών ομίλων διαμορφώθηκε το Δεκέμβριο του 2009 σε 0,2% (2008: 0,7%) και 2,4% (2008: 9,9%) αντίστοιχα. Σε επίπεδο τραπεζών οι ίδιοι δείκτες διαμορφώθηκαν σε -0,1% και -1,5% αντίστοιχα (2008: 0,2% και 3,2%).
- Ο **δείκτης αποτελεσματικότητας** (κόστος προς έσοδα) παρουσίασε μικρή βελτίωση, όπως προκύπτει από τη μείωση του σχετικού δείκτη, τόσο σε επίπεδο τραπεζικών ομίλων όσο και σε επίπεδο τραπεζών από 56,1% το 2008 σε 54,9% το 2009 και από 60,0% σε 57,4% το 2009, αντίστοιχα.
- Το **καθαρό επιτοκιακό περιθώριο** υποχώρησε κάτω του 2% και ειδικότερα σε επίπεδο τραπεζικών ομίλων διαμορφώθηκε από 3% το 2007 σε 2,9% το 2008 και 2,6% το 2009, ενώ σε επίπεδο τραπεζών από 2,2% το 2007 και το 2008 σε 1,9% το 2009. Η τάση διεύρυνσης του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου των τελευταίων ετών στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα ανακόπηκε το 2008 και κατ' επέκταση το 2009, γεγονός που δικαιολογείται από τις συνθήκες που επικράτησαν και συγκεκριμένα λόγω της μεγαλύτερης αύξησης του επιτοκίου των καταθέσεων σε σύγκριση με το επιτόκιο των δανείων και της ταυτόχρονης επιβράδυνσης της πιστωτικής επέκτασης.

Αποδοτικότητα

Οι δείκτες αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) και ιδίων κεφαλαίων (ROE) παρουσίασαν, μετά από φόρους, αύξηση τόσο σε επίπεδο τραπεζών όσο και σε επίπεδο ομίλων.

Τα κέρδη (μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας) έναντι του προηγούμενου έτους, το 2007 αυξήθηκαν κατά:

- 46,1% για τις τράπεζες, και
- 55,0% για τους ομίλους.

Από αυτά:

- 50%-55%, σύμφωνα με την πάγια πρακτική των τραπεζών, αναμένεται να επανεπενδυθεί στην Ελλάδα, ενώ

- ένα σημαντικό τμήμα τους θα ενισχύσει την παρουσία των ελληνικών τραπεζών στην ευρύτερη περιοχή δραστηριοποίησής τους συμβάλλοντας στην ανάδειξη της Ελλάδας σε μητροπολιτικό χρηματοπιστωτικό κέντρο της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής.

Επισημαίνεται, όμως, ότι σημαντικό μέρος της κερδοφορίας δεν είναι οργανική, αλλά προέρχεται από χρηματοοικονομικές πράξεις και έκτακτα, μη επαναλαμβανόμενα, έσοδα.

Οι προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου που διατηρούν οι ελληνικές τράπεζες είναι διπλάσιες των προβλέψεων αντίστοιχων ομίλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχοντας έτσι, όπως είναι αυτονόητο, διπλάσια εξασφάλιση στους μετόχους και στους καταθέτες τους.

1.8. Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Η πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία εκδηλώθηκε το 2007 στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των Η.Π.Α. επηρέασε και εξακολούθει να επηρεάζει το σύνολο της διεθνούς οικονομίας. Η έντασή της, όμως, είναι διαφορετική σε κάθε κράτος, τόσο σε ό,τι αφορά τον πραγματικό τομέα της οικονομίας, δηλαδή την ανάπτυξη, την απασχόληση και τον πληθωρισμό, όσο και το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, και ειδικά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, οι επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν σαφώς περιορισμένες σε σχέση με εκείνες που επήλθαν στα χρηματοπιστωτικά συστήματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό οφείλεται σε δύο βασικούς λόγους:

Πρώτον, οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν στο χαρτοφυλάκιό τους, όπως οι τράπεζες του εξωτερικού που αντιμετώπισαν προβλήματα φερεγγυότητας, «τοξικά ομόλογα» των οποίων οι τιμές μειώθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό για

τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Συνεπώς, οι ελληνικές τράπεζες δεν ήταν υποχρεωμένες να καταγράψουν ζημίες από τέτοια ομόλογα. Θα πρέπει δε να επισημανθεί στο σημείο αυτό ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν λόγο να επενδύσουν σε τέτοιου είδους ομόλογα,

καθώς η ανάπτυξή τους κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών βασίστηκε:

- στην επέκταση της δραστηριότητάς τους στη στεγαστική και την καταναλωτική πίστη, η οποία απελευθερώθηκε στην Ελλάδα την ίδια εποχή που ξένες τράπεζες άρχισαν να επενδύουν σε αυτά τα ομόλογα λόγω έλλειψης άλλων πηγών κερδοφορίας, καθώς και
- στη διεθνή τους δραστηριότητα που γνώρισε κατά το ίδιο διάστημα πολύ μεγάλη ανάπτυξη.

Δεύτερον, οι ελληνικές τράπεζες διαθέτουν υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια, και, συνεπώς, ήταν και είναι θωρακισμένες απέναντι στους κινδύνους που ανέκυψαν, με αποτέλεσμα να είναι ασφαλείς και οι καταθέτες τους. Η φερεγγυότητα των ελληνικών τραπεζών δεν κινδύνευσε από αυτήν την κρίση, διότι δεν υπήρχαν οι δίαυλοι για τη μετάδοση και στην Ελλάδα των προβλημάτων που ανέκυψαν στις χώρες που επλήγησαν κατά κύριο λόγο από την κρίση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο στην Ελλάδα (όπως και σε άλλες χώρες), ακριβέστερο θα ήταν να γίνεται λόγος όχι για κρίση, αλλά για «αναταραχή» ή «αναστάτωση». Ο μοναδικός δίαυλος που αφορούσε και την Ελλάδα ήταν η αύξηση των επιτοκίων που σημειώθηκε στη διατραπεζική αγορά (η οποία δεν είναι ελληνική αλλά πανευρωπαϊκή). Στο σημείο αυτό πρέπει, όμως επίσης να επισημανθεί, ότι εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από τη διατραπεζική αγορά για την άντληση ρευστότητας υπάρχει, αλλά είναι περιορισμένη. Σε γενικές γραμμές, οι τράπεζες χρησιμοποιούν τέσσερις πηγές δανεισμού για την άντληση ρευστότητας μέσω της οποίας προβαίνουν στο δανεισμό επιχειρήσεων και νοικοκυριών:

- τις καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού,
- τις καταθέσεις από τη διατραπεζική αγορά (δηλαδή από άλλες τράπεζες που έχουν πλεονάζουσα ρευστότητα),
- την έκδοση ομολόγων, και

- το δανεισμό από τη νομισματική τους αρχή, δηλαδή στην περίπτωση των ελληνικών τραπεζών (όπως και σε όλα τα κράτη μέλη της ευρωζώνης) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η βασική πηγή δανεισμού των ελληνικών τραπεζών ήταν και συνεχίζει να είναι οι καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, το κόστος δανεισμού των τραπεζών έχει αυξηθεί και αυτό έχει αναπόφευκτα επιπτώσεις στο επιτόκιο δανεισμού νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

B. Η ευρύτερη συμβολή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στην ελληνική οικονομία και κοινωνία

1.1. Εισαγωγικά

Σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν, προκύπτει αβίαστα η άμεση θετική συμβολή του τραπεζικού συστήματος στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας:

- Οι ελληνικές τράπεζες παρέχουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών σε ιδιώτες, επιχειρήσεις αλλά και στο ελληνικό Δημόσιο, στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής τους λειτουργίας, στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών πληρωμών και στο πλαίσιο της παροχής του συνόλου των επενδυτικών υπηρεσιών στις κεφαλαιαγορές, ικανοποιώντας πραγματικές ανάγκες της πελατείας τους.

- Ειδικά στον τομέα της χρηματοδότησης ιδιωτών και επιχειρήσεων, η συμβολή αυτή είναι σημαντική όχι μόνον διότι συμβάλλει στη χρηματοδότηση των επενδύσεων και της κατανάλωσης (και συνεπώς στην αύξηση του ΑΕΠ της χώρας), αλλά και διότι περιορίζει την προσφυγή στη σχετική παραοικονομική δραστηριότητα, η οποία κατά τη διάρκεια προηγούμενων δεκαετιών ήταν, όπως είναι γνωστό, ιδιαίτερα σημαντική.

- Η χρηματοδοτική δραστηριότητα των τραπεζών στην Ελλάδα, ελληνικών και αλλοδαπών, συνέβαλε, επίσης, στην προώθηση του εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων, ιδίως δε των μικρομεσαίων, και συνακόλουθα στη δημιουργία προϋποθέσεων για την περαιτέρω ανάπτυξη δυναμικών κλάδων της οικονομίας.

- Οι τράπεζες στην Ελλάδα παρέχουν στους θετικούς αποταμιευτές της οικονομίας ένα ευρύ φάσμα εναλλακτικών επιλογών σε ό,τι αφορά τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου τους, με την προσφορά τραπεζικών, επενδυτικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις εκάστοτε ανάγκες της πελατείας τους και με επενδύσεις που γίνονται τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.
- Τέλος, στον τομέα των μαζικών πληρωμών, μέσω της χρήσης των υπηρεσιών πληρωμών των τραπεζών (που παρέχονται είτε σε διμερή είτε σε διατραπεζική βάση) κατέστη δυνατή η δραστική μείωση του συναφούς κόστους Υπηρεσιών του Δημοσίου, αλλά και πολλών μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεων, τόσο σε ό,τι αφορά την είσπραξη απαιτήσεων (π.χ. είσπραξη εργοδοτικών εισφορών) όσο και σε ό,τι αφορά την πληρωμή οφειλών (π.χ. καταβολή μισθών, συντάξεων και μερισμάτων). Οι τράπεζες στην Ελλάδα, και οι επιχειρήσεις των ομίλων τους:
 - λειτουργούν σε ένα περιβάλλον υψηλής φερεγγυότητας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου, διασφαλίζοντας στους καταθέτες τους τις αναγκαίες συνθήκες ασφάλειας, και καθιστώντας ελκυστική την επένδυση σε μετοχές τους από ξένους θεσμικούς και ιδιώτες επενδυτές,
 - επέδειξαν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας στις νέες συνθήκες της διεθνοποιημένης οικονομίας και ανέπτυξαν ευρύ δίκτυο καταστημάτων σε νέες αγορές στο εξωτερικό,
 - παρέχουν τις υπηρεσίες τους με όλο και περισσότερο ευνοϊκό κόστος και με όρους διαφάνειας που ανταποκρίνονται απόλυτα στις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή,
 - ανέπτυξαν και συνεχίζουν να αναπτύσσουν αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, του λειτουργικού κινδύνου και των κινδύνων της αγοράς που ανταποκρίνονται στις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, ώστε να συμβάλουν περαιτέρω στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, και

- ενίσχυσαν τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου της δραστηριότητάς τους και υιοθέτησαν πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης ώστε να ανταποκρίνονται τόσο στις απαιτήσεις της νομοθεσίας όσο και στις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές.

Η συμβολή, όμως, των τραπεζών στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, αλλά και στην ενίσχυση της ελληνικής κοινωνίας, δεν εξαντλείται σε αυτές τις παραμέτρους. Είναι σαφώς ευρύτερη. Όπως θα καταδειχθεί αμέσως κατωτέρω, οι τράπεζες στην Ελλάδα:

- απασχολούν ένα πολύ μεγάλο αριθμό εργαζομένων και προβαίνουν σε σημαντικές παροχές, αυξητικά κατά την τελευταία πενταετία
- καταβάλλουν ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό επί του συνόλου των φόρων και μάλιστα προκαταβάλλοντάς τους
- διανέμουν υψηλό ποσοστό των καθαρών τους κερδών τους στους μετόχους τους, και τέλος
- έχουν σημαντική κοινωνική συνεισφορά.

1.2. Απασχολούμενοι στο τραπεζικό σύστημα και παροχές προς τους εργαζομένους

Σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, από το 2003 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα εμφανίζει την πενταετία 2003 - 2008 συνεχή αυξητική πορεία (2008: 66.165, 2003: 61.074), με ρυθμούς υψηλότερους (8,3%) σε σχέση με αυτούς που παρατηρήθηκαν (6,5%) στα τραπεζικά συστήματα των υπολοίπων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EE-27: 2008: 3.335.210, 2003: 3.130.447).^{91,92} Η αυξητική πορεία στη χώρα μας ανακόπηκε το 2009.

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στα 65 συνολικά πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ανήλθε στους 65.682 υπαλλήλους, ήτοι ποσοστό ετήσιας μείωσης 0,7%.

Όπως προκύπτει από στοιχεία των ισολογισμών των έξι μεγαλύτερων τραπεζών και των ομίλων τους, οι συνολικές δαπάνες προσωπικού (μισθοί, ημερομίσθια και επιδόματα, εισφορές κοινωνικής

ασφάλισης, συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων παροχών και λοιπές δαπάνες), ανήλθαν σε €4.238 εκατ. για το 2009 (2007: €3.886 εκατ., 2008: €4.142 εκατ.) σε επίπεδο ομίλων και σε €2.979

εκατ. για το ίδιο έτος (2007: €2.714 εκατ., 2008: €2.824 εκατ.) σε επίπεδο τραπεζών.

Σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, υπήρξε αύξηση της τάξης του 2,34% για τους ομίλους και 5,47% για τις τράπεζες. Ειδικότερα, για μισθούς και ημερομίσθια καταβλήθηκαν το 2009 σε επίπεδο ομίλων €3.366 (2007: €1.865 εκατ., 2008: 3.302 εκατ.). Σε επίπεδο τραπεζών για μισθούς και ημερομίσθια καταβλήθηκαν για την ίδια χρονιά €2.296 εκατ. (2007: €2.078 εκατ., 2008: €2.168 εκατ.).

1.3. Φόροι που καταβάλλουν οι τράπεζες στο Ελληνικό Δημόσιο

Σύμφωνα με το ισχύον φορολογικό δίκαιο στην Ελλάδα, οι ανώνυμες εταιρείες φορολογούνται στα συνολικά τους κέρδη με συντελεστή 25% για τις χρήσεις 2007 και εφεξής. Με το άρθρο 26 του Ν. 3634/2008 (ΦΕΚ 9 Α/29.1.2008) επεβλήθη φορολογία με τον ίδιο φορολογικό συντελεστή (25%) και στα κέρδη των τραπεζών, τα οποία στο παρελθόν δεν υπόκειντο σε φορολογία μέχρι το χρόνο διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους. Τα μόνα έσοδα που δεν υπόκεινται σε φορολογία για τις χρήσεις 2007 και 2008 είναι τα έσοδα από μερίσματα, καθώς αυτά έχουν φορολογηθεί στο όνομα των εταιρειών από τις οποίες προέκυψαν.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3808/2009 (ΦΕΚ 227 Α/10.12.2009) οι μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις επιβαρύνθηκαν με ειδική έκτακτη εισφορά φόρου επί των κερδών του 2008.

Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η φορολόγηση των κερδών των τραπεζών επηρεάζεται και από παράγοντες ή στοιχεία στις οικονομικές καταστάσεις τα οποία, αναφορικά με την εκτίμηση της φορολογικής επιβάρυνσης, διαμορφώνουν μία διαφορετική βάση φορολογίας που δεν εμπίπτει στο 25%.

Παράγοντες όπως, για παράδειγμα, η θέσπιση του Ν. 3697/2008 (ΦΕΚ 194 Α/25.9.2008), σύμφωνα με τον οποίο ο φορολογικός συντελεστής πρόκειται από τη χρήση 2010 να μειωθεί κατά μία μονάδα κατά έτος και από τη χρήση 2014 και εφεξής να διαμορφωθεί σε 20%, η αύξηση των προβλέψεων εν μέσω συνθηκών χρηματοπιστωτικής κρίσης ή άλλα γεγονότα που δημιουργούν πρόσθετα

φορολογικά βάρη (π.χ. έκτακτα κέρδη), επιδρούν στη διαμόρφωση της φορολογικής βάσης των τραπεζών και ομίλων τους.

Για τις θυγατρικές εταιρείες των τραπεζών που δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες, ο φόρος έχει υπολογιστεί με τους αντίστοιχους ισχύοντες, για τις χρήσεις 2007, 2008, 2009 στις χώρες αυτές ονομαστικούς φορολογικούς συντελεστές (Ηνωμένο Βασίλειο: 28%, Βουλγαρία: 10%, Ρουμανία: 16%, ΗΠΑ: 35%, Σερβία: 10%, Ουκρανία: 25%, Αίγυπτος: 20%, Κύπρος: 10% και Αλβανία: 20% για το 2007 και 10% για το 2008).

Τέλος, η φορολογική επιβάρυνση που προήλθε από την επιβολή της έκτακτης εισφοράς που αναφέρθηκε πιο πάνω ανήλθε, για το συγκεκριμένο δείγμα ελληνικών τραπεζικών ομίλων, σε €182 εκατ.

1.4. Μερίσματα που καταβάλλουν οι τράπεζες στους μετόχους και χρηματιστηριακές εξελίξεις

Η μερισματική πολιτική των ελληνικών τραπεζών ασκείται περίπου με το 45-50% των καθαρών τους κερδών (κέρδη προ φόρων). Τα μερίσματα που πληρώθηκαν από τις από τις έξι μεγαλύτερες τράπεζες και τους ομίλους τους σε Έλληνες και ξένους ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές, υπερέβησαν τα 1.800 εκατ. ευρώ το 2007.

Ως προς τον αριθμό των μετόχων αξίζει να σημειωθεί ότι σήμερα οι ιδιώτες επενδυτές υπερβαίνουν τους 1.200.000, ενώ οι ξένοι θεσμικοί επενδυτές κατέχουν το 1/3 περίπου του μετοχικού κεφαλαίου των εν λόγω τραπεζών που αντιστοιχεί σε 15 δισ. ευρώ σε κεφαλαιοποίηση, τη μεγαλύτερη δηλαδή σε μέγεθος ξένη επένδυση στην Ελλάδα σε επίπεδο κλάδου.

Εν όψει, λοιπόν, όλων των προαναφερθέντων, προκύπτει ότι η κερδοφορία των τραπεζών, αυτά τα «φοβερά υπερκέρδη» για τα οποία «κατηγορείται» το τραπεζικό σύστημα, δεν διανέμεται σε μια μικρή ομάδα προσώπων που απασχολείται στο τραπεζικό σύστημα, αλλά επιστρέφει στην κοινωνία. Από τα στοιχεία του 2007:

- ένα ποσοστό 45% έως 50% περίπου διανεμήθηκε, μέσω της μερισματικής πολιτικής των τραπεζών στους μετόχους, οι οποίοι είναι κυρίως :
 - ιδιώτες επενδυτές (υπολογιζόμενοι σε 1.200.000),
 - Έλληνες και ξένοι θεσμικοί επενδυτές,
 - ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, και
 - νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου,

- ένα ποσοστό 10% έως 15% περίπου αποδόθηκε σε φόρους στο ελληνικό Δημόσιο, ενώ, τέλος,

- ένα ποσοστό 35% έως 45%, σύμφωνα με την πάγια πρακτική των τραπεζών, αναμένεται να επανεπενδυθεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό στο πλαίσιο της διαρκώς αυξανόμενης οργανικής ανάπτυξης των ελληνικών τραπεζών.

1.5. Εταιρική κοινωνική ευθύνη

Οι τράπεζες αναγνωρίζουν την αξία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και εντάσσουν την έννοια της κοινωνικής υπευθυνότητας στις στρατηγικές τους επιλογές. Προς αυτή την κατεύθυνση οι τράπεζες εφαρμόζουν εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής προσφοράς υποστηρίζοντας σημαντικές εκπαιδευτικές, πολιτιστικές, αθλητικές, περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες και υλοποιώντας πλήθος χορηγικών ενεργειών προς ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και κοινωφελείς μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.

Περιβάλλον

Οι τράπεζες ακολουθούν συγκεκριμένη περιβαλλοντική πολιτική με κύριους άξονες την εξοικονόμηση της ενέργειας, (π.χ. μείωση της καταναλώσεως ηλεκτρικού ρεύματος), τη διαχείριση αποβλήτων (π.χ. ανακύκλωση χαρτιού) και την τήρηση περιβαλλοντικών αρχών από τους προμηθευτές τους. Ειδικότερα, οι τράπεζες εφαρμόζουν συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα (ISO 14001, EMAS - European Eco-Management and Audit

Scheme) και εντάσσονται σε δείκτες αειφορίας (FTSE4Good) που αξιολογούν ετησίως τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις.

Κατά τη διάρκεια του 2009, μεταξύ άλλων δράσεων περιβαλλοντικής υποστήριξης, οι τράπεζες συνέχισαν να υποστηρίζουν τις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αύξηση του αριθμού των χρηστών και των συναλλαγών, μέσω της προώθησης χρήσης της ηλεκτρονικής τραπεζικής (internet και phone-banking), με προφανή αντίστοιχα περιβαλλοντικά οφέλη.

Κοινωνική προσφορά

Τα χορηγικά προγράμματα των τραπεζών αφορούν κυρίως την ενίσχυση και υποστήριξη των τομέων της υγείας, της εκπαίδευσης, της έρευνας, του αθλητισμού, των πολιτισμικών προγραμμάτων και των ευπαθών ομάδων. Κατά τη διάρκεια του 2009, ενδεικτικά αναφέρουμε πέντε μεγάλους σε όρους ενεργητικού τραπεζικούς ομίλους, οι οποίοι δαπάνησαν για χορηγίες το ποσό των €42,3 εκατ.

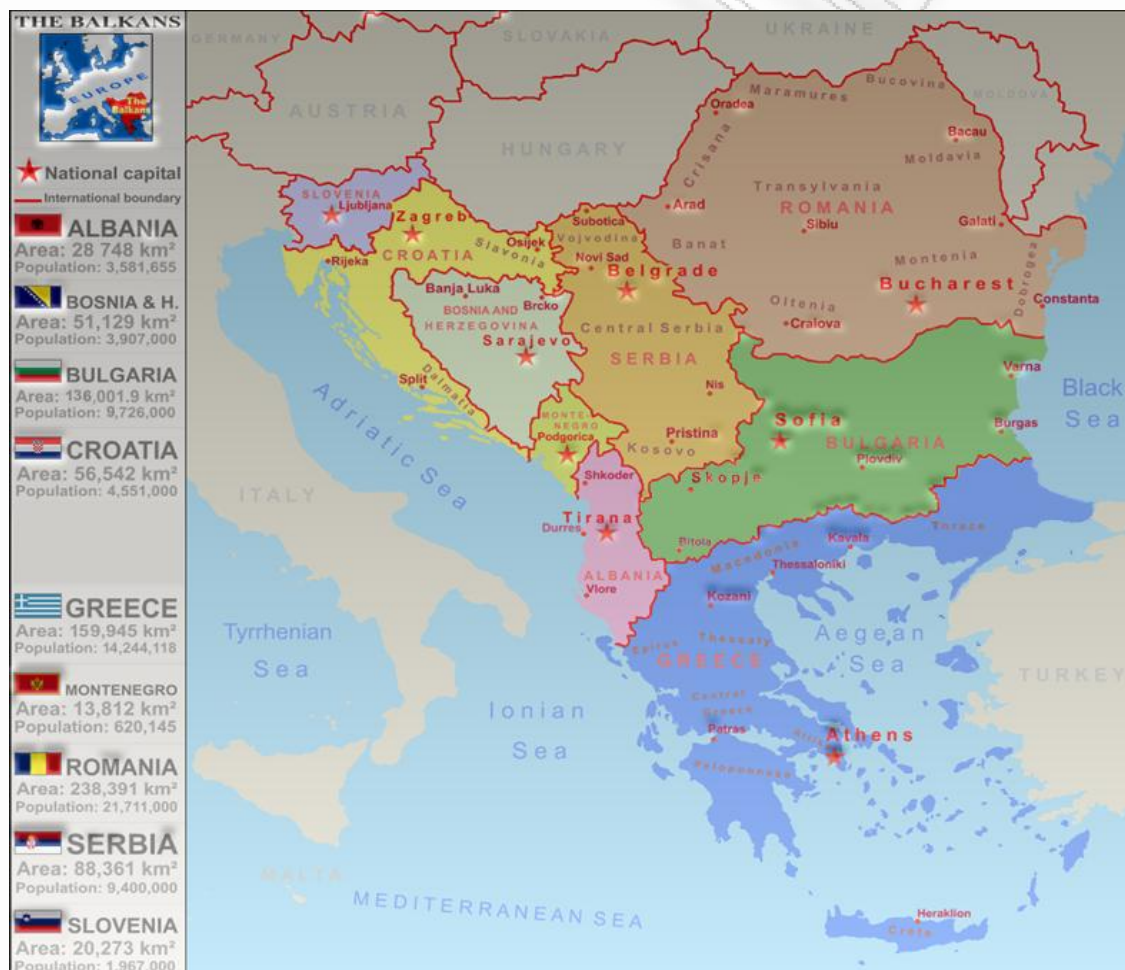
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η Βαλκανική Αγορά

Τα Βαλκάνια εκτός από ένα πολιτισμικά πολύχρωμο μωσαϊκό, αποτελεί και μια περιοχή με μεγάλες οικονομικές και παραγωγικές δυναμικές, μια συνεχώς αναπτυσσόμενη αγορά. Είναι η αγορά των 60 εκατομμυρίων ανθρώπων που επεκτείνεται με υψηλούς ρυθμούς και δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες για κέρδη. Η μακροοικονομική πρόοδος στην περιοχή των Βαλκανίων είναι ισχυρή και η οικονομική δραστηριότητα αυξάνεται σταθερά κυρίως λόγω ισχυρής εγχώριας ζήτησης. Η ιδιωτική κατανάλωση αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανόδου, καθώς ενισχύεται μεταξύ άλλων από την αύξηση της πιστωτικής επέκτασης προς τα νοικοκυριά και την σταδιακή μείωση των επιτοκίων. Στις περισσότερες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ο αυξημένος δανεισμός των νοικοκυριών έχει επιταχύνει τον ρυθμό ανόδου των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών, επιδεινώνοντας έτσι σημαντικά τα εμπορικά ισοζύγια. Στις περισσότερες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης οι συνεχιζόμενες διαρθρωτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις έχουν συμβάλει στην αποκατάσταση μακροοικονομικής σταθερότητας και στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού σε μονοψήφιους αριθμούς. Μόνο στην Σερβία ο πληθωρισμός έχει παραμείνει στα όρια του 10% λόγω της ισχυρής εγχώριας ζήτησης και της αδυναμίας της νομισματικής πολιτικής να εξουδετερώσει την επίδραση των εισροών ξένων κεφαλαίων.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις παραμένουν σχετικά ανεπαρκείς, κατά μέσο όρο και υπάρχει ανάγκη πιο αποτελεσματικών πολιτικών για την προώθησή τους. Τα Βαλκάνια ανταγωνίζονται την Κίνα στην προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, που προσανατολίζονται προς περιοχές χαμηλότερου κόστους εργασίας. Το κόστος εργασίας στην περιοχή των Βαλκανίων αναμένεται ότι θα αυξάνεται βαθμιαία, αλλά μέχρι στιγμής συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγικότητας. Οι περισσότερες εισροές ξένων επενδύσεων κατευθύνονται στον χρηματοπιστωτικό τομέα και αφορούν συμμετοχή σε ιδιωτικοποιήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ο χρηματοπιστωτικός τομέας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι γενικώς υγιής. Οι τράπεζες δραστηριοποιούνται σε ένα γενικά ευνοϊκό επιχειρηματικό κλίμα, με ανερχόμενη τη συνολική μακροοικονομική δραστηριότητα και σε συνθήκες και προοπτικές ανερχόμενης κερδοφορίας. Η πιστωτική επέκταση, ιδίως προς τα νοικοκυριά, είναι ισχυρή σε όλες τις χώρες της περιοχής, με ρυθμούς ανόδου σημαντικά υψηλότερους από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η ποιότητα κεφαλαίων των τραπεζών είναι ικανοποιητική με αποδεκτούς δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων προς συνολικά δάνεια, αλλά με ορατό το ενδεχόμενο μελλοντικής επιδείνωσης των δεικτών αυτών, καθώς η δανειακή επιβάρυνση των νοικοκυριών αυξάνεται με ταχύ ρυθμό.

Η Οικονομία των Βαλκανίων

Κάνεις δεν αμφισβητεί ότι κατά την προηγούμενη δεκαετία το τολμηρό βήμα των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια στέφθηκε με επιτυχία. Αυτή η επιχειρηματική κίνηση αναβάθμισε εντυπωσιακά την θέση τους στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Με την έλευση των δυτικοευρωπαϊκών και των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια γνώρισαν την ανάπτυξη και την ευημερία (στα μέτρα της κάθε χώρας) σημαντικά τμήματα των λαϊκών στρωμάτων στις Βαλκανικές χώρες, μετά από δεκαετίες στέρησης και φτώχειας. Για πρώτη φορά η αγορά σπιτιού, αυτοκινήτου, μοντέρνων κινητών και κάθε είδους ηλεκτρονικής συσκευής δεν ήταν πια άπιαστο όνειρο. Είναι λοιπόν φυσιολογικό (όσο και να ακούγεται πλέον ως παράδοξο στην ελληνική πραγματικότητα) ότι τα ντόπια νοικοκυριά ταύτισαν την ευημερία τους σε σημαντικό βαθμό με την παρουσία και των ελληνικών τραπεζών. Μια δραματική αλλαγή στρατηγικής ή και απουσίας των ελληνικών τραπεζών από χώρες των Βαλκανίων, πέρα από μακροοικονομικά μεγέθη, θα είχε ως αποτέλεσμα την καταβράθρωση του γοήτρου της ελληνικής επιχειρηματικότητας που τόσο μεθοδευμένα οικοδομήθηκε τα προηγούμενα χρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

1. Ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια

Οι ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια ξεπερνούν τα 16 δισ. ευρώ, έχουν δημιουργήσει πάνω από 200.000 θέσεις εργασίας ενώ λειτουργούν περίπου 3.200 καταστήματα ελληνικών τραπεζών που ελέγχουν το 20% της τοπικής αγοράς.

Συνολικά, δραστηριοποιούνται άνω των 4.000 εταιριών ελληνικών συμφερόντων, οι οποίες απασχολούν περί τα 6.000 διευθυντικά στελέχη από τη χώρα μας. Είμαστε, ως Έλληνες, οι πρώτοι επενδυτές στην Αλβανία, την ΠΓΔΜ και τη Σερβία, τρίτοι στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και ανερχόμενη επενδυτική δύναμη στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, με προοπτική να αυξηθούμε κατά πολύ καθώς οι χώρες σε αυτή τη γεωγραφική περιοχή παρουσιάζουν υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και εδραιώνουν ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον.

Υιοθετούνται εξάλλου με γρήγορους ρυθμούς οι αναγκαίες οικονομικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις, γεγονός το οποίο συμβάλλει στη δημιουργία ενός ευνοϊκού επενδυτικού περιβάλλοντος και αποτελεί ταυτόχρονα πεδίο ανάπτυξης ευκαιριών και προκλήσεων για τη δραστηριοποίηση των ξένων επενδυτών. Μεταξύ αυτών και το ελληνικό επιχειρηματικό στοιχείο, το οποίο συγκαταλέγεται στους πρωτοπόρους και διεκδικεί τον ρόλο του ισχυρού περιφερειακού παράγοντα. Ειδικά στη Βουλγαρία, στη Ρουμανία και στη Σερβία, οι ελληνικές επιχειρήσεις συγκαταλέγονται μεταξύ των τριών μεγαλύτερων ξένων επενδυτών.

Επίσης οι χώρες αυτές βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα και τη διείσδυση των τραπεζικών εργασιών στην οικονομική δραστηριότητα.

Σταδιακά ενισχύεται η εμπιστοσύνη των πολιτών στο τραπεζικό σύστημα, κάτι που οδηγεί σε αύξηση των καταθέσεων και της πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Οι αγορές της Ρουμανίας, της Τουρκίας, της Βουλγαρίας, της Σερβίας και της Αλβανίας, στις οποίες οι εγχώριες τράπεζες έχουν παρουσία, αποτελούν μια πρόκληση για τους έλληνες τραπεζίτες λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης που παρουσιάζουν, και τους οποίους αναμένεται να διατηρήσουν τουλάχιστον για μία τετραετία, κυρίως στη λιανική τραπεζική, σε μια περίοδο που στην Ελλάδα έχουν εμφανιστεί τα πρώτα σημάδια κόπωσης. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον υψηλής ανάπτυξης, οι τράπεζες Εθνική, Alpha Bank, Eurobank και Πειραιώς θα επιδιώξουν τα επόμενα χρόνια την ισχυροποίησή τους στην περιοχή, ώστε να καταστούν αξιόλογοι «παίκτες» σε μια αγορά με πληθυσμό άνω των 100 εκατ. κατοίκων, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας.

Εν τω μεταξύ το συνολικό κόστος των δημοσίων καθώς και των μικρών έργων που έχουν ήδη ενταχθεί στο ΕΣΟΑΒ (Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων) και βρίσκονται σήμερα υπό υλοποίηση ξεπερνάει τα 720 εκατ. ευρώ, ενώ συγχρόνως ο συνολικός προϋπολογισμός των εγκεκριμένων ιδιωτικών παραγωγικών επενδύσεων στο πλαίσιο του ΕΣΟΑΒ ανέρχεται ήδη σε 138,6 εκατ. ευρώ.

ALBANIA

Η Ελλάδα κατέχει περίπου το 27% επί του συνόλου των ξένων επενδύσεων στην Αλβανία και την πρώτη θέση σε επενδυμένο κεφάλαιο, το οποίο υπερβαίνει τα 800 εκατ. δολάρια. Οι περίπου 270 ελληνικές και ελληνικών συμφερόντων επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς: τηλεπικοινωνιών, εμπορικών τραπεζών, εργοληψίας και κατασκευών, εμπορίας καπνού, εμπορίας και διακίνησης πετρελαίου και πετρελαιοειδών, κλωστοϋφαντουργίας, τροφίμων και ειδών ένδυσης - υπόδησης.

Μεταξύ των ελληνικών επιχειρήσεων στην Αλβανία αναφέρονται: τέσσερις τράπεζες - Εθνική, Εμπορική, η θυγατρική της Πειραιώς Tirana Bank και η Alpha - που συνεχώς επεκτείνονται, οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας Albanian Mobile

Communications (συμφερόντων Cosmote) και Vodafone (συμφερόντων Vodafone Ελλάδος).

Η τσιμεντοβιομηχανία Τιτάν προχωρεί σε σημαντική επένδυση, ύψους περίπου 200 εκατ. ευρώ, για την κατασκευή βιομηχανικής μονάδας. Οι ελληνικές τράπεζες, όπως η Alpha Bank, η Εθνική και η Εμπορική Τράπεζα, κατέχουν υψηλά ποσοστά στην τραπεζική αγορά στους τομείς των χορηγούμενων δανείων, των καταθέσεων και των κερδών.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Οι ελληνικές επενδύσεις στη Βουλγαρία, συνολικά, για το διάστημα 1992 ως 2006 υπερέβησαν κατά πολύ το 1,5 δισ. ευρώ, καταλαμβάνοντας ποσοστό 10% στις συνολικές άμεσες ξένες επενδύσεις στη χώρα αυτή και την τρίτη θέση μετά την Αυστρία και την Ολλανδία. Ειδικότερα, οι ελληνικές τράπεζες κατέχουν το 23,6% των συνολικών τραπεζικών κεφαλαίων.

Η ελληνική επενδυτική παρουσία παραμένει σταθερή τα τελευταία έξι χρόνια, με επενδύσεις ύψους 200 εκατ. ευρώ περίπου κατ' έτος, με υψηλότερες επενδύσεις εκείνες του έτους 2002. Στην πραγματικότητα η επενδυτική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων διαφέρει από τα επίσημα βουλγαρικά στοιχεία, καθώς σε αυτά δεν συμπεριλαμβάνονται επενδύσεις οι οποίες προέρχονται από διαθέσιμα κεφάλαια ή κέρδη ή είναι αποτέλεσμα τραπεζικού δανεισμού ή προέρχονται από τρίτη χώρα. Κατά την τελευταία δεκαετία τα ελληνικά κεφάλαια κατείχαν για μεγάλο διάστημα την πρώτη θέση στη Βουλγαρία.

Οι ενεργές ελληνικές επιχειρήσεις ανέρχονται σε περίπου 1.500 (με εγγεγραμμένες επιχειρήσεις στη Βουλγαρία πάνω από 3.000) και έχουν δημιουργήσει πολλές δεκάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας, ιδιαίτερα στη Νότια Βουλγαρία όπου λειτουργούν εργοστάσια και βιοτεχνίες παραγωγής ενδυμάτων και υποδημάτων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι η ελληνική επιχειρηματική παρουσία στη Βουλγαρία είναι ιδιαίτερα δυναμική στους τομείς των υπηρεσιών (κυρίως τράπεζες), υποδομών, βιομηχανίας τροφίμων/ποτών, μεταλλευμάτων, εμπορίου και δικτύων διανομής και παραγωγής ενδυμάτων.

Το Χρηματιστήριο Αθηνών έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για την ιδιωτικοποίηση του 44% του χρηματιστηρίου της Σόφιας και για συνεργασία με το χρηματιστήριο της Σόφιας κατά τα πρότυπα της συνεργασίας με το χρηματιστήριο της Λευκωσίας. Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών εντοπίζονται επίσης σε προϊόντα της αμυντικής βιομηχανίας.

Στον κατασκευαστικό τομέα, το 2004 η κοινοπραξία των κατασκευαστικών εταιρειών ΜΤ ΑΤΕ, Ερμον ΑΕ και Δομοκάτ ΑΕ ανέλαβε το έργο μελέτης, κατασκευής και εγκατάστασης εξοπλισμού σε σταθμό βιολογικού καθαρισμού αστικών λυμάτων του Ράζλογκ (επί παραποτάμου του Νέστου), συνολικής αξίας 4,85 εκατ. ευρώ. Η ελληνική εταιρεία Τέρνα ΑΕ επελέγη για την ανακατασκευή και ηλεκτροδότηση τμήματος 37,7 χλμ. της σιδηροδρομικής γραμμής Φιλιππούπολη - Σβίλενγκραντ στην περιοχή Κρούμοβο - Παρβομάι (το έργο συγχρηματοδοτείται από την ΕΕ, πρόγραμμα ISPA).

πΓΔΜ

Η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών στην πΓΔΜ την περίοδο των τελευταίων 11 ετών. Το ύψος των συνολικών ελληνικών επενδύσεων που έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης ανέρχεται σε περίπου 950 εκατ. ευρώ (συμπεριλαμβανομένης της συνολικής αξίας του κεφαλαίου που συνδέεται με τη λειτουργία του δεύτερου δικτύου κινητής τηλεφωνίας και της δαπάνης κατασκευής του πετρελαιοαγωγού Θεσσαλονίκης - Σκοπίων).

Οι ελληνικές επενδύσεις αφορούν κυρίως τους ακόλουθους τομείς: τρόφιμα - αναψυκτικά (είδη αρτοποιίας, παγωτά, μπίρα, μη οينوπνευματώδη ποτά), ενέργεια - πετρέλαιο, βιομηχανία τσιμέντου, ορυχεία, μάρμαρα, τράπεζες, καπνοβιομηχανία, έτοιμο ένδυμα και αξεσουάρ (παραγωγή φασόν) και σύσταση εμπορικών εταιρειών και αντιπροσωπειών.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Σύμφωνα με τα επίσημα ρουμανικά στοιχεία, η χώρα μας κατέχει την ένατη θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών στη Ρουμανία με συνολικό επενδυμένο κεφάλαιο

ύψους 505,5 εκατ. ευρώ (στα επίσημα στοιχεία δεν περιλαμβάνονται οι μεταβιβάσεις κεφαλαίων ελληνικών επενδύσεων μέσω Κύπρου, Λουξεμβούργου, Ιρλανδίας, Ολλανδίας κ.ά.). Σύμφωνα όμως με ορθότερες εκτιμήσεις, η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ των τριών πρώτων ξένων επενδυτών (οι μεγαλύτερες ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια έχουν γίνει στη Ρουμανία), με 800 περίπου ενεργές επιχειρήσεις και με το συνολικό ελληνικό κεφάλαιο που επενδύθηκε να υπολογίζεται σε άνω των 3 δισ. ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη και την αύξηση κεφαλαίων από τον ΟΤΕ-Romtelecom το 2002, την εξαγορά μετοχών από τη Eurobank της Bank Post τα έτη 2002 και 2003 και την εξαγορά πλειοψηφίας μετοχών από την Εθνική Τράπεζα της Banka Romaneska το 2003.

Σημειωτέον ότι ο ΟΤΕ απέκτησε το 2002 πλειοψηφικό πακέτο μετοχών στη Romtelecom (κατέχει το 54%), ύστερα από επίμονες διαπραγματεύσεις και με τη συγκατάθεση, τελικά, της ρουμανικής κυβέρνησης για τη συμπληρωματική αυτή εξαγορά μετοχών. Στις 27.5.2005 υπεγράφη μεταξύ της Cosmote και της Romtelecom συμφωνία για την ανάληψη του 70% της εταιρείας κινητής τηλεφωνίας Cosmorom, με τη συμμετοχή κατά 120 εκατ. ευρώ της Cosmote στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Cosmorom. Περαιτέρω, τον Οκτώβριο του 2005 ο ΟΤΕ πούλησε στην Cosmote τις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας που διαθέτει στα Βαλκάνια. Έτσι η Cosmote έγινε κύριος του 70% της Cosmote Romania (Cosmorom).

Μετά και την εξαγορά από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος του 81,6% του πακέτου μετοχών της Banca Romanesca, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας κατέχει πλέον τη δεύτερη θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών στον εν λόγω τομέα με 15,4%, μετά την Αυστρία, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της κεντρικής τράπεζας της Ρουμανίας. Υπεγράφη επίσης η σύμβαση εξαγοράς του 57,13% της MindBank από την ΑΤΕ.

Εξετάζοντας το σύνολο των ελληνικών επενδύσεων παρατηρείται ότι εκτείνονται σε ένα ευρύ φάσμα οικονομικής δραστηριότητας: τράπεζες, τηλεπικοινωνίες, συμβουλευτικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, κατασκευές, τρόφιμα - ποτά, ναυτιλιακά, κλωστοϋφαντουργία, πληροφορική, ασφάλειες, είδη συσκευασίας, πλαστικά, φαρμακευτικά και καλλυντικά, λίζινγκ, ιχθυοκαλλιέργειες.

ΣΕΡΒΙΑ

Τον πρώτο ξένο επενδυτή στη Σερβία αποτελεί η χώρα μας. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Σερβικής Υπηρεσίας Προώθησης Επενδύσεων για τις άμεσες επενδύσεις, κατά το διάστημα 2001-2004 οι ελληνικές επενδύσεις καταλαμβάνουν την τέταρτη θέση, με το ύψος του κεφαλαίου που επενδύθηκε να φθάνει τα 122,12 εκατ. δολ. Ωστόσο τα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνουν επενδύσεις που έγιναν πριν από το 2001, επενδύσεις μέσω υπεράκτιων εταιρειών, επενδύσεις στο Μαυροβούνιο, καθώς και επενδύσεις σε είδος, παραχωρήσεις δικαιωμάτων κ.ά.

Οι ελληνικές άμεσες επενδύσεις (από το 1996 και εντεύθεν) ανέρχονται σε 1,8 δισ. ευρώ. Το συνολικό ελληνικό επενδυμένο κεφάλαιο (συνυπολογιζόμενων άμεσων και άλλων επενδύσεων) ανέρχεται σε 2,1 δισ. ευρώ. Σημειώνεται η παρουσία 150 μεικτών ελληνογιουγκοσλαβικών εταιρειών, καθώς και 120 περίπου αμιγώς ελληνικών.

Μεταξύ των κυριότερων ελληνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στη Σερβία αναφέρουμε ενδεικτικά τις εταιρείες τηλεπικοινωνιών ΟΤΕ (απέκτησε το 20% της Telecom Serbia το 1997), Intracom (προμηθεύτρια της Telecom Serbia σε καρτοτηλέφωνα), τις τράπεζες Εθνική (12 υποκαταστήματα), Alpha Bank (υποκαταστήματα και Serbian Jubanka), Eurobank Ergasias (υποκαταστήματα και Post Banka), Πειραιώς (Atlas Banka) και ΕΤΕΒΑ (γραφείο αντιπροσωπείας), τα ΕΛΛΠΕ (Yugopetrol και πρατήρια καυσίμων ΕΚΟ-YU), τις βιομηχανίες τροφίμων Δέλτα (παραγωγική μονάδα Delyug), 3E Coca-Cola (Fresh Co), Αθηναϊκή Ζυθοποιία.

2. Γιατί επενδύουν οι Έλληνες στα Βαλκάνια

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα οι ελληνικές εταιρείες επενδύουν στα Βαλκάνια. Πιο συγκεκριμένα, επειδή:

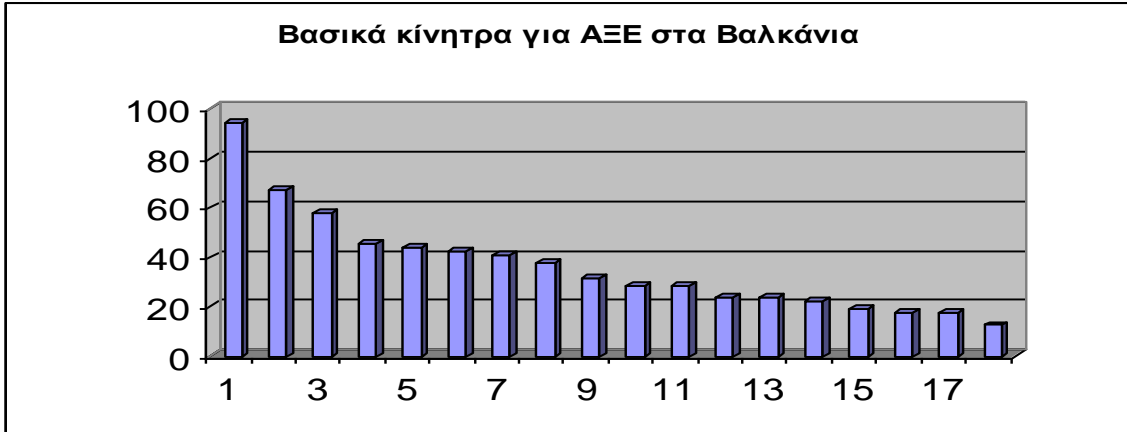
- Τα Βαλκάνια προσφέρουν στην Ελλάδα μία εντελώς νέα αγορά
- Η νέα αγορά των Βαλκανίων βρίσκεται πολύ κοντά στην Ελλάδα
- Στην αγορά των Βαλκανίων υπάρχει έλλειψη εγχώριου ανταγωνισμού.
- Τα Βαλκάνια προσφέρουν φτηνό εργατικό κόστος, έτσι οι μεταφερόμενες επιχειρήσεις «συμβάλλουν» στην αύξηση της ανεργίας στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στη Βόρεια Ελλάδα.
- Η Ελλάδα ειδικεύεται στη φασόν παραγωγή (ειδικά η Βόρεια Ελλάδα), η οποία στηρίζεται επίσης στο χαμηλό κόστος της ανειδίκευτης εργασίας. Οι γειτονικές Βουλγαρία, Αλβανία και ΠΓΔΜ προσφέρουν εξαιρετικά καλούς όρους από αυτή την άποψη. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η αναλογία των αμοιβών μεταξύ Ελλάδας και Βαλκανίων ήταν 1:8 στην αρχή της μετάβασης και είναι τώρα 1:4 ή και ακόμη 1:5. Εντούτοις η παραγωγικότητα της εργασίας στα Βαλκάνια στα πρώτα χρόνια ήταν 1:3, αλλά με την αυξανόμενη εμπειρία σε ορισμένες περιοχές πλησιάζει εκείνη των Ελλήνων εργαζομένων. Η τελευταία ανάπτυξη οφείλεται στη συγκέντρωση ενός μεγάλου αριθμού ελληνικών υφαντουργικών επιχειρήσεων (ιδιαίτερα στη Νότια Βουλγαρία), οι οποίες δημιούργησαν υψηλότερη ζήτηση για εργασία και αύξησαν στη συνέχεια τους μισθούς.
- Η ύπαρξη πολύ ευνοϊκών εμπορικών συμφωνιών (φορολογικές απαλλαγές, έλλειψη ποσοτώσεων και δασμολογίων κ.λπ.) μεταξύ της Βουλγαρίας και άλλων κοντινών χωρών, καθώς και η χαμηλή φορολογία (15% φόρος επί των εταιρικών κερδών στη Βουλγαρία από 1/1/2005).
- Η γραφειοκρατία, η δωροδοκία, ο υψηλός κίνδυνος, η διαφθορά που χαρακτηρίζουν την οικονομία των Βαλκανίων αποτελούν αποθαρρυντικούς παράγοντες για τους δυτικούς επενδυτές, ενώ οι Έλληνες ένιωσαν εξοικειωμένοι με αυτή την πραγματικότητα που την είχαν ζήσει και στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 (και τη «ζουν» εν μέρει μέχρι και σήμερα)
- Υπήρξε μια γενική ευφορία που προκύπτει από την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων και την ανάλογη ανάγκη για αγαθά και υπηρεσίες

στις χώρες που υποδεικνύουν το γρήγορο και εύκολο κέρδος. Αυτή η ευφορία ενθαρρύνει τους Έλληνες επιχειρηματίες να ενεργήσουν βιαστικά και χωρίς προηγούμενη και λεπτομερή έρευνα της αγοράς.

- Η παρουσία χιλιάδων σπουδαστών στα πανεπιστήμια κυρίως της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας προσέκλυσε τους Έλληνες επιχειρηματίες για να επενδύσουν -ειδικά- στους κλάδους της ψυχαγωγίας, των εστιατορίων και της βιομηχανίας τροφίμων.
- Τέλος, η πώληση κρατικών επιχειρήσεων μέσω της ιδιωτικοποίησης ή της δημιουργίας κοινών (κοινοπραξιών) επιχειρήσεων (joint ventures) έβαλε σε «πειρασμό» μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, όπως η Ελληνική Εταιρεία Εμφιάλωσης Coca-Cola, ο Τιτάν, η Intracom, η Δέλτα, η Goodys, η Νίκας, η Χαρτοποιία Θράκης και άλλες, να μπουν στην αγορά και απέκτησαν ένα μεγάλο μέρος αυτής. Αυτή η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων στη βαλκανική αγορά θα δώσει ώθηση στην ισχύ τους και στη θέση τους στην παγκόσμια αγορά και θα αυξήσει το παγκόσμιο μερίδιο αγοράς [π.χ. η Ελληνική Εταιρεία Εμφιάλωσης έγινε ο δεύτερος μεγαλύτερος εμφιαλωτής στον κόσμο (πιέσεις από τον ανταγωνισμό)] .

Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε τα βασικότερα κίνητρα για άμεσες ξένες επενδύσεις στα Βαλκάνια.

1. Μέγεθος αγοράς 93,8 %
2. Χαμηλό κόστος ανειδίκευτου εργατικού προσωπικού 67,2%
3. Γεωγραφική εγγύτητα 57,8%
4. Διεθνείς Πιέσεις 45,3%
5. Σχέση με άλλη γείτονα χώρα 42,2%
6. Έλλειψη εγχώριου ανταγωνισμού 40,6%
7. Απουσία εμπορικών εμποδίων 31,3%
8. Έλλειψη κορεσμού ζήτησης 28,1%
9. Υπάρχοντες επιχειρηματικοί δεσμοί 21,9%

Διάγραμμα 1.1 Βασικά κίνητρα για ΑΞΕ στα Βαλκάνια

Τρύφωνας Κωστόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

3. Τρόποι Αποφυγής Υψηλής Φορολόγησης στα Βαλκάνια

Οι ελληνικές εταιρείες στην προσπάθεια να αποφύγουν την υψηλή φορολόγηση, η οποία υπάρχει στην Ελλάδα, μπορεί να στραφούν σε μία βαλκανική χώρα όπου θα δημιουργήσουν μία εταιρεία με έδρα τη βαλκανική χώρα με αποτέλεσμα να λειτουργούν με τους κανόνες και τους νόμους της χώρας που υποδέχεται την επένδυση, διατηρώντας το δικαίωμα να επιστρέψουν, όποτε αυτές το επιθυμούν, τα καταγεγραμμένα ποσά του επενδυμένου κεφαλαίου στην Ελλάδα υπό τη μορφή κερδών (επαναπατρισμός κερδών). Επίσης, οι ελληνικές εταιρείες μπορεί να επανεπενδύσουν τα κέρδη και έτσι να αποφύγουν ακόμη και τη φορολογία του κράτους στο οποίο επένδυσαν. Πολλές φορές εταιρείες, κυρίως εντάσεως εργασίας, προτιμούν να επενδύσουν σε περιοχές με υψηλή ανεργία, όπου θα απασχολούν πάνω από ένα συγκεκριμένο αριθμό εργαζομένων, ή να πραγματοποιήσουν μια επένδυση πάνω από ένα συγκεκριμένο ύψος με αποτέλεσμα να απαλλάσσονται από φορολόγηση ενός μεγάλου μέρους των κερδών τους. Επίσης, πολλές φορές και σε αρκετές βαλκανικές χώρες οι εταιρείες απαλλάσσονται από τη φορολόγηση των κερδών (εξ ολοκλήρου) για τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους, και κάποιο ποσοστό των κερδών για τα επόμενα χρόνια

αν επενδύσουν αυτές οι εταιρείες μέσα από το κρατικό πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων με πλειοψηφικό πακέτο. Είναι, επίσης, δυνατό βάσει της νομοθεσίας οι εταιρείες, είτε να μεταφέρουν τις ζημιές στα επόμενα έτη (ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις -έως 5 χρόνια- και για τις τράπεζες -έως 10 χρόνια-) είτε να απαλλάσσονται από την πληρωμή κάποιου ποσοστού ΦΠΑ και να έχουν πλήρη απαλλαγή ΦΠΑ όταν πρόκειται για εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού. Επιπρόσθετα, οι ξένες επιχειρήσεις στα Βαλκάνια μπορούν να εγγραφούν ως εγχώριες επιχειρήσεις (και όχι ως ξένες πολυεθνικές) με αποτέλεσμα τη χαμηλή φορολογία (για παράδειγμα στη Βουλγαρία το ποσοστό φόρου εταιρικών είναι 15% από 1/1/2005). Τέλος, είναι σύνηθες σε μία χώρα υπό μετάβαση να είναι δεδομένη η ανυπαρξία ενός ανεπτυγμένου κρατικού ελέγχου για αποφυγή φοροδιαφυγής, με αποτέλεσμα την ύπαρξη δωροδοκιών-καταστάσεων διαφθοράς, αλλά και ανυπαρξία ελεγκτικών μηχανισμών, νόμων, αυστηρών κυρώσεων κτλ.

Αποτέλεσμα αυτών η δήλωση ελάχιστων κερδών από την πλευρά των επιχειρήσεων. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, δύναται κάθε επιχείρηση που επιθυμεί να επενδύσει στα Βαλκάνια να δημιουργήσει ταυτόχρονα μια παράκτια εταιρεία (offshore) (εταιρεία που απολαμβάνει προνομιακή φορολογική μεταχείριση σε περιοχές που αποκαλούνται φορολογικοί παράδεισοι) με αποτέλεσμα να εμφανίζεται αυτή η εταιρεία στους πίνακες των χωρών της Βαλκανικής ως επενδύτρια εταιρεία προερχόμενη από χώρα διαφορετική (π.χ. από Κύπρο, Λουξεμβούργο, Virgin Islands κτλ.) από αυτή (home country) που πραγματικά ανήκουν τα συμφέροντα των επιχειρηματιών που την κατέχουν.

4. Λόγοι Αποτυχίας Ελληνικών Επιχειρήσεων

Ως αποτέλεσμα των προαναφερθέντων λόγων 10.000 ελληνικές επιχειρήσεις εγγράφηκαν στη βαλκανική αγορά, ενώ ενεργές είναι λιγότερες από 3.500. Επομένως, ο αριθμός των αναγγελθέντων ελληνικών επενδυτικών προγραμμάτων στα Βαλκάνια δεν αντιστοιχεί στον πραγματικό αριθμό εταιρειών υπό λειτουργία. Φαίνεται ότι διάφορες ελληνικές επιχειρήσεις υπήρξαν μόνο κατ' όνομα στη βαλκανική αγορά περιμένοντας καλύτερες ημέρες να έρθουν και να γίνουν ενεργές. Μπορούμε όμως να αναφέρουμε και το γεγονός ότι η διαφορά μεταξύ

του αναγγελθέντος αριθμού των ελληνικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στη βαλκανική αγορά και του πραγματικού αριθμού των εταιρειών που υπάρχουν σ' αυτήν οφείλεται και στην αποχώρηση ενός σημαντικού αριθμού μικρών και μεσαίων εταιρειών από τη βαλκανική αγορά. Οι λόγοι για την αποχώρησή τους σχετίζονται και με την ενδυνάμωση του ανταγωνισμού. Μόνο το ένα τρίτο των εγγεγραμμένων ελληνικών επιχειρήσεων είναι ενεργές στα Βαλκάνια και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι Έλληνες επιχειρηματίες θέλησαν το εύκολο και γρήγορο κέρδος χρησιμοποιώντας περιορισμένο κεφάλαιο και χωρίς να έχουν προηγούμενη εμπειρία στις οικονομικές δραστηριότητες στα Βαλκάνια.

- Πολλοί Έλληνες, οι οποίοι στα πρώτα χρόνια της μετάβασης έσπευσαν - χωρίς οποιοδήποτε σχέδιο επένδυσης και χωρίς έρευνα αγοράς- να δημιουργήσουν εταιρείες στα Βαλκάνια και να τις καταχωρίσουν, γρήγορα κατάλαβαν ότι δεν έχουν πιθανότητα να δημιουργήσουν μια επιχείρηση ελπίζοντας σε εύκολα κέρδη.
- Η γραφειοκρατία, η δωροδοκία, ο υψηλός επιχειρηματικός κίνδυνος και η διαφθορά είναι μερικοί από τους παράγοντες που οδήγησαν πολλούς Έλληνες να κλείσουν τις επιχειρήσεις τους και να επιστρέψουν (παρά την εξοικείωσή τους με αυτά τα εμπόδια-αντικίνητρα).
- Μερικές κοινοπραξίες λόγω της ανικανότητας για συνεργασία με τους τοπικούς επενδυτές οδηγήθηκαν σε αποτυχία.
- Μερικές από τις περιπτώσεις «ακολουθώντας τον πελάτη» απέτυχαν επειδή τα κέρδη που οι επιχειρηματίες περίμεναν μετά από μερικά χρόνια δεν ήρθαν. Πολλοί από αυτούς σταμάτησαν τις προσπάθειές τους, είτε επειδή οι απώλειες ήταν σημαντικές στα πρώτα χρόνια επένδυσης είτε γιατί η εδραίωσή τους στην αγορά δεν φάνηκε να δίνει πιθανότητες για κάτι καλύτερο στο μέλλον.
- Το χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα που οδήγησε στη χαμηλή κατά κεφαλήν κατανάλωση, και επιδείνωσε τα εισοδήματα και τα κέρδη των επιχειρήσεων. Αυτό είχε μεγαλύτερες επιπτώσεις στις μικρές επιχειρήσεις, δεδομένου ότι «η αγορά-στόχος» είναι τα νοικοκυριά, τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις «δοκιμάστηκαν» από οικονομικές κρίσεις.
- Οι οικονομικές κρίσεις ανάγκασαν πολλές ελληνικές επιχειρήσεις να επιστρέψουν στην Ελλάδα.

- Μερικές ελληνικές επιχειρήσεις στον τομέα κλωστοϋφαντουργίας και έτοιμου ενδύματος επέστρεψαν στην Ελλάδα λόγω της ανεπάρκειας των ικανοτήτων των Βαλκάνιων εργαζομένων, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την παραγωγή χαμηλής ποιότητας προϊόντων. Το χαμηλό κόστος εργασίας δεν ήταν αρκετό να κρατήσει αυτούς τους επενδυτές στα Βαλκάνια.
- Διάφορες μικρές ελληνικές επιχειρήσεις, που καθιερώθηκαν στα πρώτα χρόνια της μετάβασης, επιβίωσαν για μικρό χρονικό διάστημα, καθώς πολύ σύντομα οι δυτικές πολυεθνικές ήρθαν προσφέροντας τα ίδια προϊόντα με καλύτερη ποιότητα και με πιο προσιτές τιμές. Στην πραγματικότητα δεν είναι εύκολο να είναι κανείς ακριβής με τον αριθμό κείνων των επιχειρήσεων που είναι ακόμα ενεργές ή έχουν φύγει από μία βαλκανική χώρα. Αυτό οφείλεται στο πρόβλημα με τα στατιστικά στοιχεία, τα οποία δεν αφαιρούν από το σύνολο του αριθμού επενδύσεων εκείνες τις επιχειρήσεις που δεν δραστηριοποιήθηκαν ποτέ ή δεν είναι ενεργές ακόμα (Bitzenis, 2003b).

5. Συμπεράσματα

Ο χαρακτηρισμός ότι είναι «μύθος» οι επενδύσεις των δυτικοευρωπαϊκών πολυεθνικών στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που χρησιμοποιείται από αναλυτές, ίσως να ξενίζει, πάντως αιτιολογείται από το γεγονός ότι οι ξένες άμεσες επενδύσεις στην περιοχή είναι περιορισμένες, όπως περιορισμένο είναι και το επενδυτικό ενδιαφέρον από όλες ανεξαιρέτως τις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες στην περιοχή των ΚΑΕ και ειδικότερα στα Βαλκάνια. Αυτό συγχρόνως αποτελεί και μια ευκαιρία, ένα κίνητρο για τις ελληνικές επιχειρήσεις, να προβούν σε περαιτέρω ανάληψη επενδυτικών σχεδίων στη Βαλκανική. Ευκαιρίες υπάρχουν, είτε μέσα από την πραγματοποίηση έργων υποδομής είτε μέσα από την ευρύτερη ικανοποίηση των ανεκπλήρωτων καταναλωτικών αναγκών ενός πληθυσμού που είναι πολλαπλάσιος από αυτόν της Ελλάδας.

Ο Έλληνας επιχειρηματίας πρέπει να λάβει υπόψη τα ακόλουθα:

- Να μελετήσει προσεκτικά τα κίνητρα και αντικίνητρα μιας επένδυσης σε μια χώρα της Βαλκανικής.
- Να μελετήσει το οικονομικό, επιχειρησιακό, νομοθετιπολιτικό-κοινωνικό περιβάλλον της χώρας-στόχου της επένδυσης.
- Να μελετήσει τις αρχικές οικονομικές συνθήκες, τα εξωτερικά γεγονότα και τα μακροοικονομικά μεγέθη κάθε χώρας κατά τη χρονιά που ξεκίνησε η μετάβαση στην οικονομία της αγοράς. Έτσι γίνεται εφικτό να διαπιστωθεί η πορεία εξέλιξής της και οι πιθανότητες-προοπτικές για οικονομική ανάπτυξη.

Μελετώντας τα παραπάνω είναι επίσης εφικτό να συσχετιστεί η ανάληψη του δεδομένου ρίσκου που έχουν οι συγκεκριμένες επενδύσεις με την πρόβλεψη της μελλοντικής πορείας της οικονομίας της συγκεκριμένης χώρας, έτσι ώστε να διαπιστωθούν επενδυτικές ευκαιρίες. Επίσης, το ρίσκο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αλλά και να θεωρείται από τον επενδυτή ότι ενσωματώνεται μέσα στο χαμηλό τίμημα αγοράς μιας ιδιωτικοποιημένης κρατικής επιχείρησης, αλλά και να εκτιμάται η προσδοκία υψηλών κερδών. Αναγκαία είναι και η αναζήτηση ασφάλειας των επενδύσεων όπως και η αναζήτηση χρηματοδοτήσεων χαμηλού κόστους και επιδοτήσεων. Να μελετήσει πίνακες με στατιστικά δεδομένα για άλλες παραμέτρους εκτός από τα μακροοικονομικά μεγέθη, όπως διαφθορά, παραοικονομία, διαφάνεια, εγκληματικότητα, ανταγωνιστικότητα, ανθρώπινα δικαιώματα κτλ. είναι απαραίτητα. Με δεδομένο, λοιπόν, ότι οι εταιρείες από τις ανεπτυγμένες δυτικές χώρες έχουν αναπτύξει υψηλό επενδυτικό ενδιαφέρον για τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, οι ελληνικές επιχειρήσεις πρέπει να στραφούν στις βαλκανικές χώρες, αφού αναλύσουν με προσοχή όλα τα παραπάνω και να λάβουν υπόψη κυρίως τη γεωγραφική εγγύτητα, την πολιτισμική εγγύτητα και τη γνώση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος των Βαλκανίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

1.Η διείσδυση των ελληνικών τραπεζών

Αρχικά η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια απέβλεπε κυρίως στην εξυπηρέτηση ελληνικών επιχειρήσεων, που δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή αυτή επεκτείνοντας τις δραστηριότητες τους. Γνωρίζοντας τη δραστηριότητα και τον πιστωτικό κίνδυνο των επιχειρήσεων αυτών, οι ελληνικές τράπεζες τις συνόδευσαν στην επέκτασή τους στα Βαλκάνια. Αργότερα, οι ελληνικές τράπεζες διεύρυναν σταδιακά τις εκεί δραστηριότητές τους επωφελοούμενες από την ανερχόμενη αγορά στον τομέα της λιανικής τραπεζικής και αξιοποιώντας επενδυτικές ευκαιρίες σε τομείς όπως η αγορά γης και η ανάπτυξη εμπορικών και οικιστικών ζωνών. Η παρουσία των ελληνικών τραπεζών στην εν λόγω περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική και για την ελληνική οικονομία εν γένει, καθώς: στις χώρες της περιοχής λειτουργούν περισσότερες από 8.000 ελληνικές επιχειρήσεις που χρειάζονται στήριξη, πολλές εκ των οποίων πραγματοποιούν εκεί άνω του 20% του συνολικού τους τζίρου, οι εν λόγω χώρες είναι από τους σημαντικότερους οικονομικούς εταίρους της Ελλάδος (είναι ενδεικτικό ότι το 27% των ελληνικών εξαγωγών κατευθύνεται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης με μακροπρόθεσμο ορίζοντα και με ισχυρά αυξανόμενο ρυθμό, έναντι μόλις 4% των εξαγωγών μας προς τις ΗΠΑ), και ένα σημαντικό τμήμα της τουριστικής δραστηριότητας κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα, προέρχεται από κατοίκους των εν λόγω χωρών.

Τα τελευταία χρόνια, οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες έχουν αναπτύξει σημαντική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων με στόχο:

- να ενισχύσουν την ελληνική επιχειρηματικότητα σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς στηρίζουν απόλυτα, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, τις ελληνικές επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητα στην περιοχή, και

- να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που παρουσιάζουν οι χώρες της περιοχής, οι οποίες εμφάνιζαν και θα συνεχίσουν να εμφανίζουν ρυθμό ανάπτυξης σημαντικά υψηλότερο του μέσου όρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας και της προσφοράς υπηρεσιών, μεταξύ άλλων, στον χρηματοπιστωτικό, τουριστικό και ασφαλιστικό τομέα.

Η παρουσία των ελληνικών τραπεζών στην εν λόγω περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική και για την ελληνική οικονομία εν γένει, καθώς:

- στις χώρες της περιοχής λειτουργούν περισσότερες από 8.000 ελληνικές επιχειρήσεις που χρειάζονται στήριξη, πολλές εκ των οποίων πραγματοποιούν εκεί άνω του 20% του συνολικού τους τζίρου,
- οι εν λόγω χώρες είναι από τους σημαντικότερους οικονομικούς εταίρους της Ελλάδας (είναι ενδεικτικό ότι το 27% των ελληνικών εξαγωγών κατευθύνεται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης με μακροπρόθεσμο ορίζοντα και με ισχυρά αυξανόμενο ρυθμό, έναντι μόλις 4% των εξαγωγών μας προς τις ΗΠΑ), και
- ένα σημαντικό τμήμα της τουριστικής δραστηριότητας στη χώρα μάς, κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα, προέρχεται από κατοίκους των εν λόγω χωρών.

Η επέκταση των μεγάλων ελληνικών τραπεζικών ομίλων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας 1990 και προέκυψε ως αποτέλεσμα της σταδιακής σύγκλισης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και της οικονομίας προς τα πρότυπα των πιο ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών. Η διαφαινόμενη ωρίμανση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος δημιούργησε την ανάγκη επέκτασης εκτός συνόρων. Τα Βαλκάνια, λόγω πολιτισμικής και γεωγραφικής εγγύτητας δημιουργούσαν συνθήκες ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, και προσδιόρισαν το νέο πεδίο δράσης για τις Ελληνικές τράπεζες. Η σταδιακή προσαρμογή των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε συνθήκες ελεύθερης οικονομίας, η συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών, τα εκτενή προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων και οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης αποτέλεσαν ουσιαστικά στοιχεία για την προσέλκυση των ελληνικών και άλλων ευρωπαϊκών τραπεζών στην περιοχή. Στη ΝΑ Ευρώπη έχουν ήδη αναπτυχθεί

περίπου 3.359 υποκαταστήματα ελληνικών τραπεζών, έχοντας επενδύσει 45 δις. ευρώ (ποσό που αντιπροσωπεύει πάνω από το ήμισυ του συνόλου των ελληνικών επενδύσεων στο εξωτερικό), και έχοντας δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας(45.000 εργαζόμενους).

Αυτό το νούμερο έχει αυξηθεί κατά πολύ το 2008-2009 αλλά αναμένεται να αυξηθεί και τα επόμενα έτη, καθώς οι χώρες 25 αυτές παρουσιάζουν υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και εδραιώνουν ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον.

1.1 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, με τη μεγαλύτερη και ισχυρότερη παρουσία στον Ελλαδικό χώρο, αλλά και με το δυναμικό προφίλ της στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο ηγείται του μεγαλύτερου και ισχυρότερου Ομίλου χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα.

Ιδρύθηκε το 1841 ως εμπορική τράπεζα και μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928 είχε το εκδοτικό προνόμιο. Η δυναμική διεξόδου του Ομίλου της Εθνικής Τράπεζας στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου επετεύχθη αφενός μέσω αυτόνομης οργανικής ανάπτυξης και αφετέρου μέσα από μία σειρά στοχευόμενων εξαγορών, αξιολογώντας τις συνθήκες και τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους αγορών. Η Εθνική Τράπεζα διαθέτει 284 καταστήματα στη Βουλγαρία, 151 στη Ρουμανία, 203 στη Σερβία, 461 στην Τουρκία, 65 στα Σκόπια, ΚΑΙ 30 στην Αλβανία. Το 2009 και παρά την οικονομική κρίση, η Εθνική πέτυχε να αυξήσει το μερίδιο αγοράς της στη Ν.Α. Ευρώπη στο 9,1% από 8,5% που είχε το 2008.

Έχοντας έγκαιρα προβλέψει τη δυναμική της περιοχής, αλλά και τη δομική και θεσμική εξέλιξη που θα ακολουθούσε, η Εθνική Τράπεζα συνέβαλλε με την παρουσία της στην επιτάχυνση της ανάπτυξης των χωρών αυτών, γεγονός που την ανέδειξε σε κεντρικό χρηματοπιστωτικό Όμιλο της περιοχής.

Κύριος στόχος της είναι η διατήρηση της ηγετικής της θέσης, με στόχο την προσφορά ολοκληρωμένων τραπεζικών υπηρεσιών, τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τις επιχειρήσεις της περιοχής.

1.2. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Ο Όμιλος Πειραιώς αποτελεί έναν από τους πιο δυναμικούς και δραστήριους της ελληνικής οικονομίας. Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική Τράπεζα και το 1975 πέρασε υπό κρατικό έλεγχο, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1991. Από το Δεκέμβριο του 1991 που ιδιωτικοποιήθηκε παρουσιάζει συνεχή και ταχεία ανάπτυξη εργασιών, μεγεθών και δραστηριοτήτων. Η παρουσία του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς στο εξωτερικό εστιάζεται στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και Ανατολική Μεσόγειο, παράλληλα με παρουσία στα μεγάλα χρηματοοικονομικά κέντρα του Λονδίνου και της Νέας Υόρκης. Στις αρχές του 2005, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς υλοποιώντας τη στρατηγική επέκτασής του στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Ανατολικής Μεσογείου, προχώρησε στην εξαγορά της βουλγαρικής Τράπεζας Eurobank (μετονομάστηκε σε Piraeus

Bank Bulgaria), ενισχύοντας την εκεί παρουσία του Ομίλου, ενώ το Μάρτιο 2006 ολοκληρώθηκε η συγχώνευση των καταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς στη Βουλγαρία με την Eurobank. Επίσης, το 2005, πραγματοποίησε είσοδο στη σερβική αγορά με την εξαγορά της Atlas Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Beograd). Τέλος, το 2007, ο Όμιλος Πειραιώς διεύρυνε τη διεθνή παρουσία του στην Ουκρανία με την εξαγορά της International Commerce Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus

Bank ICB). Συγκεκριμένα, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς δραστηριοποιείται στην Αλβανία με την Tirana Bank με 49 καταστήματα, στη Ρουμανία με την Piraeus Bank Romania με 186 καταστήματα, στη Βουλγαρία με 101 καταστήματα

της Piraeus Bank Bulgaria, στη Σερβία με 47 καταστήματα της Piraeus Bank Beograd, στην Ουκρανία με 54 καταστήματα της Piraeus Bank ICB

1.3. EUROBANK

Η Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias ιδρύθηκε το 1990 με αρχική επωνυμία «Ευρωεπενδυτική Τράπεζα» και στόχο την παροχή κυρίως επενδυτικών υπηρεσιών. Με την απελευθέρωση της αγοράς λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, η Τράπεζα επαναπροσδιόρισε τους στρατηγικούς της στόχους. Έκτοτε η EFG Eurobank Ergasias έχει ακολουθήσει μια ανοδική πορεία,

μέσα από δυναμική οργανική ανάπτυξη, αλλά και μέσα από εξαγορές και συγχωνεύσεις, καταλαμβάνοντας σήμερα ηγετική θέση στους ταχύτερα αναπτυσσόμενους και πιο προσοδοφόρους τομείς της αγοράς. Ο Όμιλος Eurobank EFG, είναι ένας Ευρωπαϊκός οργανισμός με σύνολο ενεργητικού άνω των €84,3 δις., που απασχολεί πάνω από 23.000 άτομα και προσφέρει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του, τόσο μέσα από ένα δίκτυο άνω των 1.600 καταστημάτων και σημείων πώλησης, όσο και μέσα από εναλλακτικά δίκτυα διάθεσης.

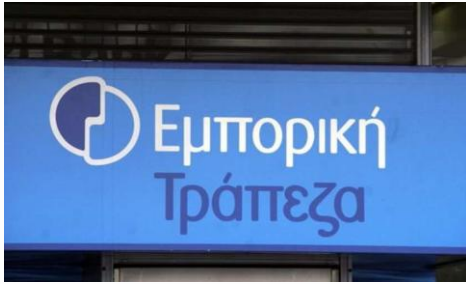
Ο Όμιλος Eurobank EFG έχει σημαντική παρουσία σε μια σειρά χωρών όπως η Ελλάδα, στην Πολωνία (334 καταστήματα), ενώ έχει επίσης 224 καταστήματα στη Βουλγαρία, 131 καταστήματα στην Ουκρανία, 312 στη Ρουμανία, 130 στη Σερβία, στη Τουρκία, στην Ουκρανία, στο Ην. Βασίλειο, στο Λουξεμβούργο και στην Κύπρος. Είναι μέλος του ομίλου EFG Group, ενός διεθνούς τραπεζικού ομίλου με παρουσία σε 40 χώρες.

Η Eurobank πέτυχε διπλάσιους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης στη Νέα Ευρώπη από την Ελλάδα, με τα δάνεια στην περιοχή να φτάνουν το α' εξάμηνο του 2009 στα 14,2 δις. ευρώ από 13,2 δις. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2008.

1.4. ALPHA BANK

Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 ως μια μικρή εμπορική επιχείρηση στην Καλαμάτα και έκτοτε εξελίχθηκε σε έναν δυναμικό και ολοκληρωμένο Όμιλο παροχής οικονομικών υπηρεσιών. Ορόσημο σταθμός στην ιστορία της αποτελεί η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε το 1999. Η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση αυτή κατέχει σήμερα τη δεύτερη θέση ανάμεσα στις μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες στην Ελλάδα. Η εδραίωση της παρουσίας του Ομίλου στις διεθνείς αγορές προωθείται συστηματικά μέσα από ένα δυναμικό και συντονισμένο πρόγραμμα, που στόχο έχει την περαιτέρω ανάπτυξη των Τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό. Το δίκτυο καταστημάτων της Alpha Bank αριθμεί 48 καταστήματα στην Αλβανία, 120 στη Βουλγαρία, 200 στη Ρουμανία, 167 στη Σερβία και 25 στα Σκόπια. Σε ό,τι αφορά την επέκταση του δικτύου, ενδεικτικά αναφέρεται ότι μέσα στο τελευταίο δωδεκάμηνο της κρίσης, η Alpha Bank δημιούργησε νέα καταστήματα σε Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Αλβανία και Σκόπια.

1.5. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Εμπορική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1907, είναι μία από τις μεγαλύτερες εμπορικές Τράπεζες της Ελλάδας. Δραστηριοποιείται στις εγχώριες και στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου και χρήματος, προσφέροντας ένα πλήρες φάσμα παραδοσιακών και σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, που καλύπτουν τις αποταμιευτικές, χρηματοδοτικές και επενδυτικές ανάγκες της πελατείας της. Η Εμπορική Τράπεζα διαθέτει 370 καταστήματα στην Ελλάδα και διεθνή παρουσία μέσω θυγατρικών της Τραπεζών (2009: 93 καταστήματα θυγατρικών συνολικά) στην Κύπρο, την Ρουμανία, τη Βουλγαρία και την Αλβανία.

1.6. ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Ενδιαφέρον για την τραπεζική αγορά στα Βαλκάνια δεν εκδηλώνεται μόνο από τις ελληνικές τράπεζες αλλά και από τράπεζες άλλων χωρών της δυτικής Ευρώπης, γεγονός που ενισχύει τον ανταγωνισμό και αυξάνει τις αποτιμήσεις των προς εξαγορά τραπεζών αυξάνοντας το κόστος διείσδυσης στις χώρες αυτές. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες επέδειξαν σημαντικό διεθνή προσανατολισμό από την δεκαετία του 1990.

Συγκεκριμένα, οι μεγαλύτεροι ανταγωνιστές των ελληνικών τραπεζών είναι οι αυστριακές:

1. Ersstre (1η στη Ρουμανία μετά την πανάκριβη εξαγορά της BCR)
2. Raiffeisen Bank (5η στη Ρουμανία και 1η σε Αλβανία και Σερβία)
3. η γαλλική Societe Generale (2η στη Ρουμανία)
4. οι ιταλικές Unicredito (1η στη Βουλγαρία) και Banca Intesa (2η στη Σερβία)

5. η ουγγρική OTP (2η στη Βουλγαρία).

Συνολικά, οι τράπεζες ξένων συμφερόντων ελέγχουν τα 2/3 του ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος των χωρών αυτών, με τις ελληνικές τράπεζες να ελέγχουν μερίδιο άνω του 20% στη Βουλγαρία, την Αλβανία και τα Σκόπια, ενώ κοντά στο 15% διαμορφώνεται το μερίδιό τους στη Ρουμανία και τη Σερβία.

2. Τα κέρδη των τραπεζών

Για την Ελλάδα, όλα ξεκίνησαν κάπου στο 2001. Η συμβολή των βαλκανικών αγορών στην κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών ήταν οριακή, (μιας και οι πρώτες εξαγορές των ελληνικών τραπεζών είχαν μόλις γίνει). Συνεπώς, στην αρχή κάποιοι ήταν διστακτικοί, κάποιοι άλλοι, με πρωτοστάτη τις ελληνικές τράπεζες, περισσότερο «τολμηροί». Πέρασαν έξι χρόνια από τότε, και τα δεδομένα είναι ότι τα Βαλκάνια συνέβαλαν το 5,7% της συνολικής κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών, ενώ το συνολικό μερίδιο αγοράς τους στις επιμέρους χώρες της περιοχής έφτασε στο 15%. Το 2007 τα συνολικά κέρδη των Alpha Bank, Eurobank και Πειραιώς στη ΝΑ Ευρώπη ξεπέρασα τα 35 εκατ. ευρώ, συνεισφέροντας περίπου κατά 10% στη συνολική κερδοφορία των ομίλων τους. Σε ετήσια βάση οι συνολικές χορηγήσεις της Alpha Bank αυξήθηκαν κατά 54%, συνεισφέροντας κατά 13,5% στο συνολικό χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων του ομίλου, της Eurobank με 94% και της Πειραιώς με ρυθμό 73%, αποτελώντας το 15% του συνόλου των δανείων της. Ενώ η αύξηση των υπολοίπων καταθέσεων, στις τρεις τράπεζες προσεγγίζουν συνολικά τα 10 δις. ευρώ. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Τραπεζής της Ελλάδος στο τέλος του 2008 το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζών στις χώρες της ΝΑ Ευρώπης ως ποσοστό του ελληνικού ΑΕΠ ανήλθε στο 20,8%, έναντι 18,4% το 2007 και 12,6% το 2006. Με βάση εκτιμήσεις το 2010 για την Εθνική όσον αφορά τα κέρδη από το εξωτερικό είναι ότι θα διαμορφωθούν 580 -600 εκατ ευρώ από 672 εκατ το 2008. Μόνο από την Finansbank η Εθνική προβλέπει ότι τα κέρδη θα διαμορφωθούν πάνω από 450 εκατ ευρώ το 2010. Η Alpha από κέρδη 95 εκατ το 2008 από το εξωτερικό πέτυχε κέρδη 47 εκατ το 2009 και περίπου 55 εκατ το 2010. Η Eurobank από κέρδη 137 εκατ ευρώ το 2008 εμφάνισε ζημίες 44 εκατ το 2009 και το 2010 μάλλον θα

περιοριστούν σε ζημίες 25 εκατ το 2010 καθώς εκτιμάται ότι οι ζημίες σε Ουκρανία και Πολωνία σε κάποιο βαθμό θα μετριασθούν. Η Πειραιώς εμφάνισε κέρδη περίπου 68 με 70 εκατ ευρώ το 2009 από το εξωτερικό συγκριτικά με τα 143 εκατ ευρώ κέρδη του 2008. Για το 2010 αναμένεται να επιτύχει κέρδη πάνω από 80-85 εκατ ευρώ.

3. Οι προοπτικές του τραπεζικού συστήματος στα Βαλκάνια

Η τραπεζική αγορά των Βαλκανίων παρουσιάζει τον μεγαλύτερο βαθμό καθυστέρησης σε σχέση με τις ώριμες τραπεζικές αγορές των περισσότερο ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης, των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας, της Άπω Ανατολής και της Λατινικής Αμερικής, ενώ η βαλκανική τραπεζική αγορά υστερεί και έναντι αυτής που δημιούργησαν οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης που πέρασαν από την κεντρικά σχεδιασμένη στην οικονομία της ανοιχτής αγοράς. Οι τράπεζες στις βαλκανικές αγορές λειτουργούν σε πολύ δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, το οποίο αναστέλλει μεσομακροπρόθεσμα την ομαλή επέκταση και αναβάθμιση των τραπεζικών εργασιών. Ωστόσο έχουν ήδη υιοθετηθεί κεντρικές οικονομικές και νομισματοπιστωτικές πολιτικές που διευκολύνουν τη λειτουργία τραπεζών προσανατολισμένων στην επέκταση μέσω της κερδοφορίας και της αύξησης της κεφαλαιακής βάσης τους.

Από την εποχή της κατάρρευσης των κεντρικά σχεδιασμένων και κρατικοποιημένων τομέων στις οικονομίες των βαλκανικών χωρών ξεκίνησε μία σειρά από αποφασιστικές τραπεζικές μεταρρυθμίσεις, ενώ το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών δημιουργήθηκε με βάση τα δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα. Οι μεγάλες τομές που έγιναν για να προωθηθεί ο εκσυγχρονισμός στον τραπεζικό τομέα ήταν οι ακόλουθες:

* Δημιουργία ενός δυαδικού συστήματος που αποτελείται από την κεντρική τράπεζα αφενός και τις τράπεζες και ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς αφετέρου. Η κεντρική τράπεζα ασκεί τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική, φέροντας επιτυχώς εις πέρας το τεράστιο έργο καταπολέμησης του υπερπληθωρισμού, και έχει την πλήρη ευθύνη για τον έλεγχο των τραπεζών.

Οι τράπεζες λειτουργούν με αποκλειστικά δική τους οικονομική ευθύνη με στόχο την επίτευξη κερδών.

* Έκδοση μιας σειράς αποφάσεων κεντρικών τραπεζών και νόμων που υποχρεώνουν τις τράπεζες να μεριμνούν όλο και περισσότερο για την εξασφάλιση της φερεγγυότητας που θα διασφαλίζει τα συμφέροντα των συναλλασσομένων με αυτές.

* Εξασφάλιση στις ξένες τράπεζες ίδιων όρων ανταγωνισμού με τις ντόπιες και ενθάρρυνση της προσέλκυσης ξένων τραπεζών με προηγμένη τραπεζική τεχνογνωσία.

* Υποχρέωση των τραπεζών να μην εκτίθενται σε μεγάλους κινδύνους από υπερδανειοδότησης θυγατρικών, συγγενικών επιχειρήσεων ή μητρικών ομίλων.

* Προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων στον χώρο των τραπεζών.

* Μέτρα για την αποτελεσματικότερη διοίκηση και οργάνωση των κρατικών τραπεζών, για την αύξηση της παραγωγικότητας των τραπεζοϋπαλλήλων, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών κτλ.

* Αναδιοργάνωση των ταχυδρομικών ταμειοτηρίων και ίδρυση εξειδικευμένων πιστωτικών ιδρυμάτων για τη χρηματοδότηση της αγροτικής οικονομίας, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κτλ.

* Υποστήριξη της ανάπτυξης της χρηματιστηριακής αγοράς και της ενεργοποίησης των τραπεζών στον χώρο αυτό.

* Διευκόλυνση των τραπεζών εφόσον δεν εμφανίζουν οικονομικά προβλήματα, δεν εκτίθενται σε συναλλαγματικούς κινδύνους κτλ. να αντλούν κεφάλαια από τη διεθνή αγορά.

4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ:

« Μάθημα Μποξ»

Οι προβληματισμοί και τα μεγάλα διλήμματα στρατηγικής που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές τράπεζες στα Βαλκάνια μπορούν να συγκριθούν με ένα...μποξέρ σε αγώνα πυγμαχίας. Στις αρχές του αγώνα δέχεται από τον αντίπαλο του ένα ισχυρό «άπερκατ» και βρίσκεται στο πάτωμα. Πως αντιδρά; Έχει δυνάμεις ακόμη, αλλά γνωρίζει ότι μετά το «νοκ-ντάουν», τα χειρότερα έρχονται. Θα καταφέρει να σηκωθεί αλλά ο αντίπαλος του, που γνωρίζει ότι είναι ζαλισμένος από το κτύπημα, θα συνεχίσει με ανελέητες γροθιές και θα τον «στριμώξει στα σκοινιά» για περίπου είκοσι δευτερόλεπτα, μέχρι να χτυπήσει το καμπανάκι. Εάν αντέξει το σφυροκόπημα των είκοσι δευτερολέπτων και δεν πέσει οριστικά κάτω, μπορεί να «ηρεμήσει» αργότερα το παιχνίδι του, να ανακτήσει σταδιακά τις δυνάμεις του και ίσως έχει την δική του ευκαιρία κατά την διάρκεια του αγώνα να αλλάξει τα δεδομένα. Η επιλογή λοιπόν της κατάλληλης στρατηγικής αλλά και η αποφυγή πανικού σε κάθε περίπτωση, είναι η απάντηση τόσο στην οικονομία όσο και στο...μποξ.

Εύκολες απαντήσεις και ασφαλείς προβλέψεις για την δράση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια δεν υπάρχουν.

Οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες με θυγατρικές στα Βαλκάνια φαίνονται να συντονίζονται με την «ντιρεκτίβα» της Τραπεζής Ελλάδος, η οποία απαίτησε, από εδώ και πέρα, να χορηγούνται δάνεια στις χώρες των Βαλκανίων μόνο εφόσον έχουν εξασφαλισθεί ανάλογες καταθετικές βάσεις σε τοπικό νόμισμα. Μέχρι τώρα, όλες οι ευρωπαϊκές τράπεζες και φυσικά οι ελληνικές, μετέφεραν στις Βαλκανικές τους θυγατρικές- μέσω των μητρικών ομίλων- άφθονο ρευστό, χορηγώντας δάνεια σε τοπικό νόμισμα. Το ενδεχόμενο «φρενάρισμα πανικού» των Ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε κατακόρυφη πτώση των εργασιών τους, καθώς και στην απώλεια μεγάλων μεριδίων αγοράς που με πολύ κόπο έχτισαν την προηγούμενη δεκαετία σε όλες σχεδόν τις βαλκανικές χώρες.

5. Τι λένε οι Βαλκάνιοι;

Πως αντιμετωπίζουν στα Βαλκάνια τις προθέσεις και τις «στρατηγικές αναζητήσεις» των ελληνικών τραπεζών;

Στη Σόφια στο Βελιγράδι και το Βουκουρέστι, οικονομικοί αναλυτές και κρατικοί παράγοντες έχουν ξεκάθαρη άποψη: « Αποτελεί πολιτική αυτοκαταστροφής και ηττοπάθειας εάν οι ελληνικές τράπεζες δεν στηρίξουν τις επενδύσεις τους στα Βαλκάνια». Αποκλείουν με βεβαιότητα την περίπτωση κατάρρευσης και αναφέρουν το παράδειγμα της Ρουμανίας. Όλοι συμφωνούν ότι ο χρηματοπιστωτικός τομέας στη χώρα, καθ' όλη την διάρκεια του 2009 θα υποστεί μεγάλες πιέσεις. Παράλληλα όμως, δεν μπορείς να αφήσεις στο «έλεος του θεού» μια χώρα, όπου οι ρουμανικές τράπεζες κατέγραψαν το 2008 τα μεγαλύτερα κέρδη τους από το 1990 μέχρι σήμερα.

Ακόμη πιο κατηγορηματικός και «επιθετικός» είναι ο υπουργός Οικονομίας της Σερβίας Μλάντεν Ντίνκιτς: «Εκτός του διοικητή της Τραπεζής της Ελλάδος κανένας δεν έχει εκδηλώσει την πρόθεση του να σταματήσει η εισροή κεφαλαίων στη Σερβία. Εάν οι ελληνικές τράπεζες δεν διαθέσουν κεφάλαια στήριξης, θα «αυτοακυρωθούν» και τελικά θα απομονωθούν από την σερβική αγορά, αφού οι πελάτες τους θα μεταφερθούν σε άλλες ξένες τράπεζες. Είμαι βέβαιος-λέει ο Σέρβος υπουργός Οικονομίας- ότι οι Σέρβοι πολίτες θα στραφούν στις τράπεζες που θα ορίσουν το επιτόκιο τους σε χαμηλά επίπεδα της τάξεως του 5 και 6% και όχι σε αυτές που θα επιλέξουν το 12%. Αναμένω μια αυστηρή απάντηση των ελληνικών τραπεζών προς τον διοικητή της τραπεζής της Ελλάδος...»

Στον ίδιο τόνο Βουλγαρία και Ρουμανία διαμηνύουν προς πάσα κατεύθυνση ότι οι ελληνικές τράπεζες, που συνολικά ελέγχουν τεράστια μερίδια αγοράς στις χώρες αυτές, θα απομονωθούν, τόσο από τα μέτρα τα οποία οι ίδιες οι τοπικές κυβερνήσεις λαμβάνουν για τη στήριξη των οικονομιών τους, όσο και από τους καταθέτες τους βάση εάν δεν αλλάξουν τακτική και συνεχίσουν να «παγώνουν» τις χορηγήσεις σε επιχειρήσεις και ιδιώτες. Βουλγαρικοί οικονομικοί κύκλοι επισημαίνουν ότι ο «φόβος» των Ελλήνων τραπεζιτών για τις εξελίξεις στα Βαλκάνια είναι κυρίως «ψυχολογικός», καθώς η ρευστότητα των ελληνικών τραπεζικών ομίλων είναι μεγάλη. «Οι ελληνικές τράπεζες τα προηγούμενα χρόνια

συνήθισαν στα υπερκέρδη αλλά πλέον θα εισέλθουν σε φάση λελογισμένης ανάπτυξης» αναφέρουν οι ίδιες πηγές. Αξίζει να επισημανθεί, ότι το ελληνικό πιστωτικό σύστημα στα Βαλκάνια διαθέτει συνολικά πάνω από 2.400 καταστήματα και αποκομίζει πάνω από το 18% της συνολικής κερδοφορίας του. Σχεδόν σε όλες τις Βαλκανικές πρωτεύουσες, συμφωνούν ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος ανακύπτει από τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Το μεγαλύτερο μέρος των δανείων που έχουν χορηγήσει οι ελληνικές τράπεζες στις αγορές των Βαλκανίων είναι σε ευρώ και η υποτίμηση των τοπικών νομισμάτων επιφέρει αναπόφευκτα αύξηση των δόσεων. Αποτελεί πλέον συνηθισμένη εικόνα, επιχειρήσεις και νοικοκυριά αυτών των χωρών να βλέπουν τις υποχρεώσεις τους να διογκώνονται 30% και 40%, με συνέπεια να αδυνατούν να ανταποκριθούν σε αυτές. Παρά ταύτα, στη Σερβία και στη Ρουμανία υπάρχουν ακόμη περιθώρια μιας μικρής και ελεγχόμενης διολίσθησης των τοπικών νομισμάτων, ενώ η αξιοπιστία του συστήματος συναλλαγματικής πολιτικής της Βουλγαρίας (το λέβα είναι «κλειδωμένο» με το ευρώ) θεωρείτε δεδομένη.

Στην Τουρκία, οικονομικοί αναλυτές εκτιμούν ότι η διολίσθηση της τουρκικής λίρας ολοκληρώθηκε.

6. Η Οικονομική Κρίση

Οι φόβοι για μία καθολική χρηματοοικονομική κρίση σε όλη την Ανατολική Ευρώπη έχουν μετριαστεί, καθώς αντιμετωπίστηκαν από την ισχυρή παρουσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Οι τράπεζες της Ανατολικής Ευρώπης δεν αντιμετωπίζουν πλέον κίνδυνο, παραδέχτηκε και η Παγκόσμια Τράπεζα στην τελευταία της μελέτη για την περιοχή. Η διεθνής κρίση βρήκε τις ελληνικές τράπεζες καλά τοποθετημένες στην περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης, με τα υπόλοιπα των δανείων τους να ανέρχονται στα 55 δις. Ευρώ. Παρά τις μεγάλες δυσκολίες που δημιουργεί η κρίση δεν υπάρχει καμία σκέψη από καμία μεγάλη ελληνική τράπεζα για μείωση των θέσεων τους στην περιοχή των Βαλκανίων, πολύ περισσότερο την έξοδο από κάποια χώρα. Έχουν πραγματοποιηθεί μικρής μόνο κλίμακας στοχευμένες κινήσεις μείωσης καταστημάτων, ενώ μεγάλη προσπάθεια γίνεται για την περιστολή των εξόδων. Εδώ και αρκετούς μήνες οι τράπεζες

προχωρούν στην επαναδιαπραγμάτευση των ενοικίων των καταστημάτων, τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των προμηθειών, τη μείωση των δαπανών διαφήμισης και προβολής καθώς και τον δραστικό περιορισμό των μπόνους και άλλων έκτακτων αμοιβών, ενέργειες που έχουν οδηγήσει στη σημαντική μείωση των λειτουργικών εξόδων. Η εγκατάλειψη της περιοχής θα είχε σοβαρές επιπτώσεις όχι μόνο για τις τράπεζες αλλά ευρύτερα για την ελληνική οικονομία. Η δυναμική επέκταση των τραπεζών άνοιξε το δρόμο σε εκατοντάδες μικρές και μεγάλες εγχώριες εταιρείες να επεκταθούν ή να εξάγουν τα προϊόντα τους σε νέες αγορές. Επιπρόσθετα μια απόφαση τράπεζας να εγκαταλείψει την παρουσία της σε μια χώρα θα είχε σοβαρή οικονομική επίπτωση στα μεγέθη της καθώς η επέκταση στη ΝΑ Ευρώπη ήταν μια προσπάθεια που κόστισε πολύ και σε χρήμα αλλά και σε στελεχικό δυναμικό. Βασικό χαρακτηριστικό των χωρών αυτών είναι το μεγάλο χάσμα μεταξύ αποταμιεύσεων (οι οποίες είναι απογοητευτικά χαμηλές) και επενδύσεων. Η έκρηξη των επενδύσεων γινόταν μέσω άμεσων ξένων επενδύσεων και τραπεζικού δανεισμού, όμως και οι δύο αυτές πηγές στέρεψαν εξαιτίας της κρίσης. Η διεθνής κρίση δεν διέκοψε την ανάπτυξη του δικτύου των ελληνικών τραπεζών στην ευρύτερη περιοχή. Η παγκόσμια οικονομία θα συνεχίσει να ανακάμπτει με ισχυρούς ρυθμούς καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. ,ωστόσο ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ (σε τριμηνιαία βάση) αναμένεται να κορυφωθεί κατά το πρώτο τρίμηνο του 2010 και να σταθεροποιηθεί κατά το υπόλοιπο του έτους, καθώς η επίδραση από τα μέτρα στήριξης της οικονομίας εξανεμίζεται σταδιακά. Οι ελληνικές τράπεζες διαθέτουν όμως, επιπλέον, επαρκή ίδια κεφάλαια καθώς και άλλες πηγές άντλησης χρηματοδοτικών πόρων, όπως οι τοπικές καταθέσεις, οι διεθνείς κεφαλαιαγορές, οι διεθνείς οργανισμοί με τους οποίους συνεργάζονται, και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Επομένως, διαθέτουν επαρκή ρευστότητα που τους επιτρέπει να στηρίζουν τις δραστηριότητες στις χώρες του εξωτερικού όπου δραστηριοποιούνται και να μην τις εγκαταλείψουν σε αυτήν τη δύσκολη συγκυρία, χωρίς αυτό να αποβεί σε βάρος της πιστωτικής επέκτασης στην ελληνική αγορά. Με δεδομένη την τελευταία αυτή προϋπόθεση, θα ήταν μεγάλο στρατηγικό σφάλμα αν οι ελληνικές τράπεζες εγκατέλειπαν την πελατεία τους, Ελληνική και τοπική, στις χώρες αυτές, ορισμένες από τις οποίες είναι και μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πόσο μάλλον αφού σε αυτές υπάρχει έντονος ανταγωνισμός από άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες που στηρίζουν διαρκώς την τοπική

οικονομική ανάπτυξη μέσα και από τα δικά τους «Προγράμματα στήριξης». Παράλληλα, όμως, είναι προφανές ότι η μη στήριξη των οικονομιών αυτών θα απέβαινε και σε βάρος της ελληνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας. Επάνοδο στην κερδοφορία από το β' εξάμηνο του 2010 βλέπουν οι ελληνικές τράπεζες για τις θυγατρικές τους στην αποκαλούμενη Νέα Ευρώπη, εκτιμώντας ότι η συρρίκνωση των δραστηριοτήτων ή των σχεδίων επέκτασης αρκετών ευρωπαϊκών τραπεζών στην περιοχή θα προσδώσει πλεονεκτήματα στις τράπεζες στην Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 ως μια μικρή εμπορική επιχείρηση στην Καλαμάτα και έκτοτε εξελίχτηκε σε έναν δυναμικό και ολοκληρωμένο Όμιλο παροχής οικονομικών υπηρεσιών.

Ορόσημο σταθμός στην ιστορία της αποτελεί η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε το 1999. Η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση αυτή κατέχει σήμερα τη δεύτερη θέση ανάμεσα στις μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες στην Ελλάδα.

Ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης της Τράπεζας, αλλά και της αδιάκοπης ανοδικής της πορείας, το δίκτυο καταστημάτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό αριθμεί σήμερα περισσότερα από 700 καταστήματα σε 9 χώρες. Η εδραίωση της παρουσίας του Ομίλου στις διεθνείς αγορές προωθείται συστηματικά μέσα από ένα δυναμικό και συντονισμένο πρόγραμμα, που στόχο έχει την περαιτέρω ανάπτυξη των Τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό. Ταυτόχρονα, λειτουργεί και ένα ευρύτατο δίκτυο ανταποκριτών με τραπεζικά ιδρύματα εσωτερικού και εξωτερικού.

Η Alpha Bank προσφέρει όλο το φάσμα των τραπεζικών υπηρεσιών και μέσα από τις εταιρίες του Ομίλου της καλύπτει το σύνολο του χρηματοοικονομικού τομέα, παρέχοντας ολοκληρωμένες υπηρεσίες ως ακολούθως:

- Χρηματοδοτικές
- Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών
- Επενδύσεων
- Παροχής Υπηρεσιών
- Κτηματικές
- Ξενοδοχειακές

- Ασφαλίσεων

Επίσης, αναγνωρίζεται ως πρωτοπόρος στην εισαγωγή νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, καθώς και στη δημιουργία νέων πολυδιάστατων λογαριασμών καταθέσεων και σύγχρονων λογαριασμών χορηγήσεων.

1. ΕΞΕΛΙΞΗ

Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 από τον Ιωάννη Φ. Κωστόπουλο, όταν δημιούργησε μία εμπορική επιχείρηση στην Καλαμάτα.

Το 1918 το τραπεζικό τμήμα του οίκου "Ι. Φ. Κωστοπούλου" μετονομάστηκε σε "Τράπεζα Καλαμών".

Το 1924 η έδρα της μεταφέρθηκε στην Αθήνα, και η Τράπεζα ονομάστηκε "Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως".

Το 1947 η επωνυμία άλλαξε σε "Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως", αργότερα, το 1972 σε "Τράπεζα Πίστεως" και τέλος το Μάρτιο του 1994 σε Alpha Τράπεζα Πίστεως.

Η Τράπεζα γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες. Πέρα από την προσφορά απλών τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων, εξελίχθηκε σε έναν ολοκληρωμένο Όμιλο παροχής οικονομικών υπηρεσιών.

Το 1999 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τραπέζης.

Στις 11 Απριλίου 2000 εγκρίθηκε η συγχώνευση της Ιονικής Τραπέζης με απορρόφηση από την Alpha Τράπεζα Πίστεως.

Η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση ονομάζεται ALPHA BANK.

Σήμερα, η Alpha Bank είναι μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες στην Ελλάδα. Οι δραστηριότητές της καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των οικονομικών υπηρεσιών.

Αναγνωρίζεται ως πρωτοπόρος στην εισαγωγή νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα :

- 1) **Alphaphone** για τραπεζικές υπηρεσίες με το τηλέφωνο
- 2) **Alphaline** για τραπεζικές συναλλαγές με τον προσωπικό υπολογιστή
- 3) **Alpha Web Banking** για τραπεζικές συναλλαγές μέσω Internet,
- 4) **Alpha Mobile Banking** για τραπεζικές συναλλαγές μέσω κινητού τηλεφώνου.

Αναπτύσσει επίσης τις υπηρεσίες της και στον τομέα της ναυτιλίας και δημιουργεί νέους πολυδιάστατους λογαριασμούς καταθέσεων και σύγχρονους λογαριασμούς χορηγήσεων.

Με τις εταιρίες του Ομίλου της καλύπτει το σύνολο του χρηματοοικονομικού τομέα, παρέχοντας ολοκληρωμένες υπηρεσίες, όπως:

- 1) **χρηματοδοτικές**, με τις εταιρίες Alpha Leasing και ABC Factors
- 2) **χρηματοοικονομικών υπηρεσιών**, με την Alpha Finance, την Alpha Finance U.S, την Alpha Asset Management A.E.Δ.Α.Κ. και την Αναπτυξιακή Διαχειρίσεως Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδος
- 3) **επενδύσεων**, με την Alpha Ventures και την Ιονική Συμμετοχών
- 4) **παροχής υπηρεσιών**, με την Ευρυμάθεια
- 5) **κτηματικές**, με την Alpha Αστικά Ακίνητα
- 6) **ξενοδοχειακές**, με την Ιονική Ξενοδοχειακά Επιχειρήσεις.

2. Βασικά Μεγέθη

<i>(Ποσά σε εκατ. Ευρώ)</i>	Μεταβολή %	ΜΑΡΤΙΟΣ 2009	ΜΑΡΤΙΟΣ 2008
ΔΕΙΚΤΕΣ			
Καθαρό Περιθώριο Τόκων(*)		2,4%	3,2%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων		11,3%	24,5%
Έξοδα/Εσοδα		51,5%	44,6%
Δείκτης Συνολικής Κεφαλαιακής Επάρκειας		9,4%	11,2%
Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων (TIER I)		7,9%	8,8%
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ			
Σύνολο Ενεργητικού	19,5%	67.409	56.415
Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών	14,5%	50.802	44.373
Καταθέσεις	14,0%	41.019	35.986
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	(8,3%)	3.037	3.312

Σύνολο Εσόδων	(8,4%)	541,4	591,0
Σύνολο Εξόδων	(8,9%)	(278,8)	(263,5)
Καθαρά Κέρδη	(58,2%)	85,7	205,0
εκ των οποίων:			
ΕΛΛΑΔΑ	(65,1%)	74,8	214,6
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	(35,7%)	27,6	42,9
Βασικά Κέρδη ανά Μετοχή (σε Ευρώ)	12,0%	1,03	1
Μέρισμα ανά Μετοχή (σε Ευρώ)	20,0%	0,90	0,75

3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2009

Τα καθαρά κέρδη ανήλθαν σε Ευρώ 85,7 εκατ. μειωμένα κατά 58,2% σε ετήσια βάση και επηρεασμένα από τη σημαντική επιδείνωση του επιχειρηματικού κλίματος στην Ελλάδα και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το καθαρό έσοδο τόκων ανήλθε σε Ευρώ 402,6 εκατ. μειωμένο κατά 8,9% αντανακλώντας την ουσιαστική μείωση του καθαρού περιθωρίου τόκων (2,4% στο α' τρίμηνο του 2009 έναντι 3,2% το α' τρίμηνο του 2008).

Η μείωση υπήρξε συνάρτηση της απότομης πτώσεως των περιθωρίων στις καταθέσεις, η οποία δεν κατέστη δυνατό να αντισταθμισθεί στη διάρκεια του τριμήνου από την αύξηση των περιθωρίων στο δανειακό χαρτοφυλάκιο και της σημαντικής μείωσης στη ζήτηση των δανείων.

Τα καθαρά έσοδα από προμήθειες ανήλθαν σε Ευρώ 92,8 εκατ. μειωμένα κατά 19,5%, ακολουθώντας τη μείωση του όγκου σε όλες τις συναλλακτικές δραστηριότητες. Τα αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων βελτιώθηκαν σε Ευρώ 29,8 εκατ. και τα λοιπά έσοδα έπεσαν ελαφρώς στα Ευρώ 16,2 εκατ.

Το λειτουργικό κόστος αυξήθηκε κατά 5,8% σε Ευρώ 278,8 εκατ., το οποίο αναλογεί σε δείκτη κόστους προς έσοδα 51,5%. Προσαρμόζοντας το κόστος σε συγκρίσιμη βάση για τον Όμιλο, ο ρυθμός αυξήσεώς του κατέρχεται στο 4,2%.

Οι δαπάνες Προσωπικού παρέμειναν σταθερές, ενώ τα γενικά έξοδα αυξήθηκαν κατά 12,7%, επηρεασμένα κατά κύριο λόγο από τις δαπάνες πρώτης λειτουργίας, των προσφάτως ανοιχθέντων Καταστημάτων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ωστόσο, η αύξηση του λειτουργικού κόστους στη Νοτιοανατολική Ευρώπη μειώθηκε στο 22,5%, συνεπεία της αναστολής περαιτέρω επεκτάσεως του Δικτύου και των διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Στην Ελλάδα, η αύξηση του λειτουργικού κόστους ανήλθε σε 1,2%, επηρεασμένη κυρίως από την μείωση των δαπανών που σχετίζονται με την παραγωγή.

Οι χορηγήσεις προ απομειώσεων αυξήθηκαν κατά 15,3% και διαμορφώθηκαν σε Ευρώ 52,2 δισ. έναντι Ευρώ 52 δισ. στο τέλος του 2008. Η εξέλιξη αυτή προήλθε κυρίως από την αύξηση των χορηγήσεων στην Ελλάδα κατά 12% (προσθέτοντας στα υπόλοιπα των δανείων μας Ευρώ 336 εκατ. το α' τρίμηνο του 2009), και από την αύξηση του δανειακού μας χαρτοφυλακίου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη κατά 30,6%, όπου τα υπόλοιπα των δανείων, ωστόσο, μειώθηκαν το α' τρίμηνο του 2009 κατά Ευρώ 125 εκατ.

Απόρροια της προσπάθειας της κυβερνήσεως και των ρυθμιστικών αρχών για υπεύθυνη εταιρική κοινωνική στάση του χρηματοοικονομικού κλάδου, οι νέες εκταμιεύσεις προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια στην Ελλάδα ανήλθαν σε Ευρώ 1,7 δισ. και Ευρώ 214,1 εκατ. αντίστοιχα. Οι προβλέψεις απομειώσεως ως ποσοστό του μέσου όρου των χορηγήσεων διαμορφώθηκαν υψηλότερα σε 121 πόντους, το πρώτο τρίμηνο.

Η πρακτική αυτή είναι συνάρτηση της συντηρητικής πολιτικής που έχουμε υιοθετήσει για την αντιμετώπιση τόσο της αρνητικής παρούσας οικονομικής συγκυρίας όσο και των αναμενόμενων δυσχερέστερων πιστωτικών συνθηκών.

Στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, η καταθετική βάση επεκτάθηκε κατά 10,6% σε Ευρώ 5,9 δισ. μειωμένη κατά Ευρώ 186 εκατ. έναντι του Δεκεμβρίου 2008 κυρίως λόγω της νομισματικής υποτιμήσεως.

4. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2010

Καθαρά Κέρδη Ευρώ 100,2 εκατ. με αποτέλεσμα προ προβλέψεων και φόρων δευτέρου τριμήνου Ευρώ 296,2 εκατ. Τα αποτελέσματα των ασκήσεων αντοχής (stress tests) της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS) επιβεβαιώνουν την υποδειγματική κεφαλαιακή της διάρθρωση.

Η ενδυνάμωση του Ισολογισμού υποστηρίζει την ανάκαμψη της κερδοφορίας

- Αξιοσημείωτη επίδοση στα αποτελέσματα των ασκήσεων αντοχής της CEBS με τον δείκτη Κεφαλαίων Πρώτης Διαβαθμίσεως (Tier I) να ανέρχεται σε 8,22% μετά από την εφαρμογή του σεναρίου της δημοσιονομικής αναταραχής.

- Εστιασμένες ενέργειες στη διαχείριση του επενδυτικού μας χαρτοφυλακίου, το οποίο διαμορφώθηκε σε Ευρώ 7,2 δισ. μειωμένο κατά Ευρώ 1,4 δισ. στο δεύτερο τρίμηνο και αναλογεί σε 11% του ενεργητικού μας. Οι επενδύσεις μας σε Ελληνικά Ομόλογα ανήλθαν σε Ευρώ 4,6 δισ.

- Ισορροπημένη ρευστότητα, με περιθώριο αντλήσεως περαιτέρω κεφαλαίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) Ευρώ 2,3 δισ. Η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ ανέρχεται σε Ευρώ 14,5 δισ. περιοριζόμενη όμως σε Ευρώ 9,6 δισ. όταν λάβουμε υπ' όψιν τις καταθέσεις μας στη διατραπεζική.

- Ο δείκτης καθυστερήσεων ανήλθε στο 6,9%³ και οι σωρευτικές προβλέψεις σε Ευρώ 1,9 δισ. αντανakλώντας έναν ισχυρό δείκτη καλύψεως των καθυστερήσεων 53%, χωρίς τις εξασφαλίσεις.

Σταθερή χρηματοοικονομική επίδοση παρά τις αντίξοες λειτουργικές συνθήκες

- Το καθαρό έσοδο τόκων αυξήθηκε κατά 9% σε Ευρώ 917 εκατ.

- Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο ενισχύθηκε κατά 10 πόντους στο 2,7%.

- Τα λειτουργικά έσοδα ανήλθαν σε Ευρώ 1.133 εκατ. Τα βασικά λειτουργικά έσοδα (εκτός των χρηματοοικονομικών) αυξήθηκαν κατά 5% σε Ευρώ 1.119 εκατ. καθώς τα έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις μειώθηκαν κατά Ευρώ 84,1 εκατ.
- Το λειτουργικό κόστος μειώθηκε κατά 0,3%, μειωμένο σε Ευρώ 571 εκατ.
- Τα καθαρά κέρδη ανήλθαν σε Ευρώ 100,2 εκατ. μετά από προβλέψεις Ευρώ 421,3 εκατ.

B. Διεθνές Δίκτυο

Παρουσία στο εξωτερικό

Ο Όμιλος της Alpha Bank δραστηριοποιείται στην εγχώρια διεθνή τραπεζική αγορά με παρουσία στην Κύπρο, στη Ρουμανία, στο Λονδίνο, στην Αλβανία, στη Βουλγαρία (δίκτυο 120 καταστημάτων), στην Π.Γ.Δ.Μ και στη Ουκρανία. Παράλληλα λειτουργεί στο ευρύτερο δίκτυο ανταποκριτών εσωτερικού και εξωτερικού. Συνοπτικά παρουσιάζονται τα εξής:

ΟΝΟΜΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	ΧΩΡΑ
Alpha Bank	416	ΕΛΛΑΣ
Alpha Bank Cyprus Ltd	37	ΚΥΠΡΟΣ
Alpha Bank Romania S.A.	200	ΡΟΥΜΑΝΙΑ
Alpha Bank Jersey Ltd	1	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
Alpha Bank London Ltd	3	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
Alpha Bank Srbija A.D.	162	ΣΕΡΒΙΑ
Alpha Bank - Albania	42	ΑΛΒΑΝΙΑ
Alpha Bank - Bulgaria Branch	120	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
Alpha Bank A.D. Skopje	24	Π.Γ.Δ.Μ.
OJSC Astra Bank	22	ΟΥΚΡΑΝΙΑ
Alpha Finance US Corporation S.A	1	Η.Π.Α.
ΣΥΝΟΛΟ	1.028	10 ΧΩΡΕΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Τα κέρδη προ φόρων διαμορφώθηκαν σε Ευρώ 27,6 εκατ.(- 35,7%). Στην Κύπρο, το Δίκτυό της αριθμούσε 38 Καταστήματα στο τέλος του Μαρτίου 2009.

Οι εργασίες απέφεραν κέρδη προ φόρων Ευρώ 20,8 εκατ., μειωμένα κατά 25,1% έναντι του α' τριμήνου του προηγούμενου έτους. Η Alpha Bank Cyprus Ltd κατέχει χαρτοφυλάκιο ύψους Ευρώ 4,5 δισ. που αντιστοιχεί σε μερίδιο αγοράς 12,4%.

Οι καταθέσεις διαμορφώθηκαν σε Ευρώ 3,5 δισ., ελαφρώς επηρεασμένες από τον επαναπατρισμό υπεράκτιων κεφαλαίων του εξωτερικού. Στη Ρουμανία, το Δίκτυό αριθμεί 200 Καταστήματα. Το δανειακό χαρτοφυλάκιο ανήλθε σε Ευρώ 4,1 δισ., αυξημένο κατά 36% σε σχέση με το 2008.

Στη Βουλγαρία, όπου η ανάπτυξη του Δικτύου πραγματοποιήθηκε κυρίως την τελευταία διετία, το Δίκτυό ανήλθε σε 120 Καταστήματα στο τέλος του Μαρτίου 2009 επιτυγχάνοντας πανεθνική κάλυψη και επιτρέποντας την ανάπτυξη σχημάτων προσελκύσεως καταθέσεων.

Η έντονη επιδείνωση του επιχειρηματικού κλίματος που είχε αρνητική συνέπεια στα λειτουργικά έσοδα, σε συνδυασμό με την αύξηση των λειτουργικών εξόδων λόγω της επεκτάσεως του Δικτύου το 2008 κατά 39 Καταστήματα, καθώς και την αύξηση των περιθωρίων αναλήψεως κινδύνων κατέστησαν το αποτέλεσμα αρνητικό. Με την πρόσφατη ενίσχυση της διοικήσεως, διευρύνθηκε η λειτουργική της υποδομή για την ουσιαστικότερη υποστήριξη της αναπτύξεως του όγκου των εργασιών.

Στη Σερβία, διαθέτει δίκτυο 167 Καταστημάτων και κατέχει μερίδιο αγοράς 6,4% στις χορηγήσεις. Το διαρκώς επιδεινούμενο επιχειρηματικό κλίμα κατά τη διάρκεια του α' τριμήνου του 2009 επέδρασε αρνητικά στα λειτουργικά έσοδα, τα οποία διαμορφώθηκαν σε Ευρώ 9 εκατ. σημειώνοντας μείωση 19,8% σε ετήσια βάση.

Στην Αλβανία, όπου προσφάτως εορτάστηκε η επέτειος της δεκαετούς παρουσίας στη χώρα, το Δίκτυό αριθμεί 47 Καταστήματα. Τα κέρδη προ φόρων ανήλθαν σε Ευρώ 2,5 εκατ., κυρίως λόγω της επικεντρώσεως σε εργασίες λιανικής τραπεζικής. Το χαρτοφυλάκιο των δανείων κατέγραψε αύξηση 77,4% και ανήλθε

σε Ευρώ 474 εκατ., ενώ οι καταθέσεις ανήλθαν σε Ευρώ 383 εκατ., αυξημένες κατά 21,4%. Στην Π.Γ.Δ.Μ., όπου έχει παρουσία με 25 Καταστήματα, τα δάνεια παρουσίασαν θετική μεταβολή ανερχόμενα σε Ευρώ 145 εκατ., ενώ οι λογαριασμοί καταθέσεων μειώθηκαν σε Ευρώ 68 εκατ.

1. ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ALPHA BANK ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η Τράπεζα έχει αυξημένο ενδιαφέρον για την αγορά της Ρουμανίας, γεγονός που αποδεικνύεται και από τη συνεχή επί 13 έτη παρουσία της, καθώς ήταν η πρώτη ξένη Τράπεζα που εισήλθε στην εγχώρια αγορά. Εκτός από τα παραδοσιακού τύπου Καταστήματα, η Alpha Bank Romania προωθεί ένα νέο τύπο Καταστημάτων, το "**Alpha Point**", που διαθέτει συγκεκριμένα προϊόντα λιανικής τραπεζικής. Τα Καταστήματα αυτά δημιουργούνται κυρίως μέσα σε εμπορικά κέντρα και οι πελάτες έχουν άμεση πρόσβαση σε χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες σε ένα πιο οικείο περιβάλλον. Το 2007 ήταν έτος εξαιρετικών επιδόσεων για την Alpha Bank Romania. Στον τομέα των χορηγήσεων σημειώθηκε ετήσια αύξηση 126%, υπερδιπλάσια της αύξησης της αγοράς. Το μερίδιο αγοράς ανήλθε σε 6,5% από 4,3% το 2006, κατατάσσοντας την Τράπεζα στις **πέντε μεγαλύτερες της χώρας**, ενώ κατέχει πρωτεύουσα θέση στην παραγωγικότητα του κλάδου σε όρους χορηγήσεων ανά Κατάστημα. Από τις επιμέρους κατηγορίες, εντυπωσιακή ήταν η αύξηση στην καταναλωτική πίστη με ποσοστό 246%. Επίσης, στα στεγαστικά δάνεια σημειώθηκε ετήσια αύξηση 189%, ανεβάζοντας το μερίδιο αγοράς στο 8,5% από 4,9% το 2006. Και στον τομέα των καταθέσεων σημειώθηκε αύξηση 43%, σχεδόν διπλάσια από αυτή της αγοράς.

Στις υψηλές αυτές επιδόσεις συνέβαλαν τα νέα δανειακά και καταθετικά προϊόντα που προωθήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους. Συγκεκριμένα, στον τομέα των καταναλωτικών δανείων δημιουργήθηκε το νέο προσωπικό δάνειο "**Alpha Open**" που επιτρέπει στον πελάτη να δανεισθεί οποιαδήποτε στιγμή, οποιοδήποτε ποσό εντός ενός εξατομικευμένου ορίου. Επίσης, κυκλοφόρησε και

στην αγορά της Ρουμανίας το πετυχημένο καταναλωτικό δάνειο "**Alpha All in One**" για μεταφορά οφειλών καρτών και δανείων. Στον τομέα των καρτών, δημιουργήθηκε επίσης το "**Alpha Club**", το πρώτο πρόγραμμα επιβραβεύσεως για ιδιώτες στην Ρουμανία. Τέλος, τον Οκτώβριο παρουσιάστηκε το καταθετικό προϊόν "**Alpha Dream**", ο πρώτος λογαριασμός ταμειυτηρίου για παιδιά.

Εκτός από τις τραπεζικές εργασίες, οι δραστηριότητες της Alpha Bank Romania, μέσω των θυγατρικών της, επεκτείνονται και στους τομείς leasing, investment banking, χρηματιστηριακών πράξεων και χρηματοοικονομικών συμβουλών. Ειδικότερα, η Alpha Leasing Romania ήταν η πρώτη εταιρία leasing στη Ρουμανία, η οποία εντάχθηκε στους φακέλους της κεντρικής τραπεζής, ώστε να εποπτεύεται από αυτή ως μη τραπεζικός χρηματοπιστωτικός οργανισμός, σύμφωνα με το νέο σχετικό νομικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στη χώρα. Στόχος της Εταιρίας είναι να αποκτήσει ηγετική θέση στην αγορά leasing της Ρουμανίας προσφέροντας παράλληλα τις καλύτερες λύσεις στην πελατεία.

Η ισχυρή θέση της Alpha Bank Romania στην εγχώρια αγορά επιβεβαιώνεται και από τον σημαντικό αριθμό τιμητικών διακρίσεων που της απονεμήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους. Έτσι, το περιοδικό Diplomat σε συνεργασία με την Ελληνική Πρεσβεία στην Ρουμανία την επέλεξαν ως "**Best Greek Success Story**" για τη συνεισφορά της στην ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών προϊόντων. Επίσης, το καταθετικό προϊόν "**Alpha Dream**" ανακηρύχθηκε ως το "**Best Banking Product**" από το έγκυρο οικονομικό περιοδικό Piata Financiara Magazine. Τέλος, το περιοδικό Bucharest Business Week απένειμε στην Alpha Bank Romania τον τίτλο της "**Καλύτερης Επιχειρηματικής Τραπέζης της Χρονιάς**" ("**Best Corporate Bank of the Year**").

Το δίκτυο της Τραπέζης αριθμεί **200 Καταστήματα**, ενώ το προσωπικό ανέρχεται στα 2.558 άτομα.

Το έτος 2008 η ανάπτυξη της Τραπέζης θα βασισθεί στη συνεχιζόμενη επέκταση του δικτύου Καταστημάτων της σε όλες τις βασικές πόλεις της Ρουμανίας, στην αύξηση των POS, στα νέα προϊόντα που σχεδιάζονται, καθώς και σε μία δυναμική διαφημιστική εκστρατεία για την προώθησή τους.

Το ενδιαφέρον της Τραπέζης για την αγορά της Ρουμανίας, αλλά και για την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι το Βουκουρέστι επελέγη για την παρουσίαση του επιχειρησιακού σχεδίου "Agenda 2010", σε επενδυτική ημερίδα που διοργανώθηκε με μεγάλη επιτυχία τον Απρίλιο 2007. Αυτό το επιχειρησιακό σχέδιο έχει ήδη επικαιροποιηθεί, επιταχύνοντας τις δραστηριότητες της Τραπέζης στη Ρουμανία και ενισχύοντας την παρουσία της με 380 Καταστήματα έως το τέλος του 2010.

ΣΕΡΒΙΑ

Η παρουσία της Τραπέζης στη Σερβία χρονολογείται από το 2002 με τη λειτουργία τριών Καταστημάτων. Έτος σταθμός όμως για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της στη χώρα ήταν το 2005 με την απόκτηση της έβδομης μεγαλύτερης σερβικής τραπέζης, της Jubanka, η οποία μετονομάστηκε σε Alpha Bank Beograd και μετέπειτα σε Alpha Bank Srbija. Το 2007 συνεχίστηκε η υλοποίηση ενός εκτεταμένου προγράμματος ανακαινίσεων ή μεταστεγάσεων των περισσότερων από τα Καταστήματα και τις Κεντρικές Υπηρεσίες της Alpha Bank Srbija, ενώ ταυτοχρόνως ενισχύθηκε το δίκτυό της με την ίδρυση 27 νέων Καταστημάτων.

Το 2007 η ανάπτυξη των μεγεθών της Τραπέζης επιταχύνθηκε, επιτυγχάνοντας ρυθμούς αύξησης υψηλότερους της αγοράς. Συγκεκριμένα το σύνολο ενεργητικού αυξήθηκε κατά 76%, τα υπόλοιπα χορηγήσεων κατά 78% και τα αποταμιευτικά κεφάλαια κατά 64%. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προαναφερθείσες αυξήσεις μεγεθών επετεύχθησαν διατηρώντας την άριστη ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου, σύμφωνα πάντα με την ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνου της Τραπέζης. Ακόμη, ο αριθμός πελατών στη λιανική τραπεζική αυξήθηκε πάνω από 30%, ενώ στις επιχειρήσεις κατά 87%, ανεβάζοντας τον αριθμό τους στους 265.000 ιδιώτες, 23.500 επαγγελματίες και 12.500 επιχειρήσεις. Ήδη, στην αγορά χορηγήσεων της Σερβίας η Τράπεζα κατέχει αξιόλογο μερίδιο της τάξεως του 5,7%, ενισχυμένο κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες, το οποίο την διατηρεί στις πρώτες θέσεις της αγοράς.

Η Alpha Bank Srbija προσφέρει μία εκτενή σειρά τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων προσωπικών και εταιρικών καρτών, καθώς και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Αποτελεί έναν από τους βασικούς εκδότες καρτών Visa στη Σερβία και διαθέτει ένα εκτεταμένο δίκτυο ATM και POS, ενώ προσφέρει και υπηρεσίες Web Banking. Το 2007 η Τράπεζα ανασχεδίασε αρκετά τραπεζικά προϊόντα, με κυριότερα τα στεγαστικά δάνεια, τα δάνεια αυτοκινήτων και τις πιστωτικές κάρτες, με σκοπό να αξιοποιήσει καλύτερα τη σημαντική αύξηση της αγοράς χορηγήσεων και να καλύψει τις διευρυνόμενες ανάγκες των καταναλωτών.

Το δίκτυο της Τραπέζης αριθμεί 167 Καταστήματα, ενώ το προσωπικό ανέρχεται στα 1.504 άτομα.

Για το 2009 ο κύριος στόχος της Τραπέζης είναι να συνεχισθεί σε όλους τους τομείς των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών η δυναμική ανάπτυξη. Αυτό πρόκειται να επιτευχθεί με τη δημιουργία περισσότερων συνεργιών μεταξύ της λιανικής τραπεζικής και της τραπεζικής μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και με τη διεύρυνση των δραστηριοτήτων μας στους τομείς leasing, factoring, asset management, στις ασφαλιστικές πρακτορεύσεις και στην κίνηση κεφαλαίων.

Για την αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργεί η ταχύτατα αναπτυσσόμενη αγορά ακινήτων στην Σερβία, ιδρύθηκε τον Αύγουστο 2006 η θυγατρική εταιρία Alpha Real Estate.

Στο πλαίσιο της δυναμικής επεκτάσεως του δικτύου στη χώρα, στο επιχειρησιακό σχέδιο εντάσσεται ο διπλασιασμός του αριθμού των Καταστημάτων έως το 2010, γεγονός που αναμένεται να δώσει ανάλογη αύξηση στο μερίδιο που κατέχουμε στην αγορά.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η παρουσία μας στη Βουλγαρία χρονολογείται από το 1995, με την προσφορά αρχικώς τραπεζικών υπηρεσιών σε ελληνικές εταιρίες που λειτουργούσαν στη

βουλγαρική αγορά. Η ένταξη της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση από την 1 Ιανουαρίου 2007 σε συνδυασμό με το υψηλό επίπεδο αναπτύξεως του τραπεζικού κλάδου και την εναρμόνιση με τα διεθνή πρότυπα, καθιστούν τη Βουλγαρία από τις πρώτες επιλογές της Τραπεζικής για επέκταση των δραστηριοτήτων της.

Το 2006 ιδρύθηκαν 30 νέα Καταστήματα ώστε ο αριθμός των Καταστημάτων της να ανέλθει στα 45 και το απασχολούμενο προσωπικό σε περισσότερα από 220 άτομα. Στα επόμενα έτη η ανάπτυξη στην Βουλγαρία προγραμματίζεται να είναι εντονότερη, ώστε στο τέλος του 2008 να λειτουργούν πάνω από 100 Καταστήματα. Κατά το έτος που πέρασε πραγματοποιήθηκε η έκδοση τοπικών χρεωστικών καρτών σε συνεργασία με τον εθνικό φορέα εκδόσεως και διαχειρίσεως καρτών της χώρας (BORICA), ενώ έλαβε άδεια από τη VISA International για την έκδοση των καρτών της. Ακόμη, σε συνεργασία με τη μητρική τράπεζα στην Ελλάδα, παρέχονται νέα και ευέλικτα χρηματοδοτικά και καταθετικά προϊόντα. Η δυναμική επέκταση σε όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών είχε ως αποτέλεσμα την εντυπωσιακή αύξηση των χορηγήσεων και των καταθέσεων. Συγκεκριμένα, οι χορηγήσεις αυξήθηκαν κατά 73%, ενώ οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 195%. Οι επιδόσεις αυτές αξιολογούνται ως άριστες, λαμβανομένου υπόψη ότι τα περισσότερα των Καταστημάτων εκεί άνοιξαν σταδιακά στη διάρκεια του έτους και επιπλέον επιβλήθηκαν πιστωτικοί περιορισμοί στην χώρα για την συγκράτηση του πληθωρισμού και τη μείωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο πληρωμών.

Π.Γ.Δ.Μ

Η Alpha Bank εισήλθε στην αγορά της Π.Γ.Δ.Μ. το 2000 με την εξαγορά της Kreditna Banka AD Skorje, η οποία μετονομάστηκε σε Alpha Bank Skorje. Σήμερα η Alpha Bank Skorje κατατάσσεται στις μεσαίου μεγέθους τράπεζες της χώρας κατέχοντας την πέμπτη θέση ως προς τις χορηγήσεις, με μερίδιο που υπερβαίνει το 4%.

Το 2008 η Alpha Bank Skorje σημείωσε αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου της κατά 79%, ρυθμός υπερδιπλάσιος σε σχέση με την αγορά. Η αύξηση αυτή στηρίχθηκε σε σημαντικές ενέργειες, κυρίως στον τομέα της λιανικής τραπεζικής, με αποτέλεσμα τα υπόλοιπα στη στεγαστική και καταναλωτική πίστη να

υπερδιπλασιασθούν. Αναλυτικότερα, εμπλουτίστηκαν και αναπροσαρμόστηκαν στις συνθήκες της αγοράς και του ανταγωνισμού τα καταναλωτικά και στεγαστικά προϊόντα, ενώ παράλληλα παρουσιάστηκαν το καταναλωτικό δάνειο "**Alpha All in One**" για τη συγκέντρωση οφειλών από κάρτες και καταναλωτικά δάνεια άλλων τραπεζών, το καταναλωτικό δάνειο για την αγορά μεταχειρισμένων αυτοκινήτων "**Alpha Used Car Loan**", το οποίο προωθείται μέσω συνεργαζομένων επιχειρήσεων, και το καταναλωτικό δάνειο "**Fast**" με άμεση έγκριση έως Ευρώ 500. Στον τομέα των καρτών πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους εκδηλώσεις, χορηγίες και διαφημιστική προβολή της νέας κάρτας American Express.

Το **Δίκτυό της αριθμεί 25 Καταστήματα** και το προσωπικό αποτελείται από 268 άτομα.

Σημαντικό έργο για το 2007 ήταν η αναβάθμιση των μηχανογραφικών συστημάτων της Τραπέζης και οι αναγκαίες προσαρμογές τους για την εγκατάσταση του **νέου συστήματος Flexcube**, το οποίο θα εφαρμοσθεί και σε άλλες χώρες όπου έχουμε παρουσία, καθώς και η εγκατάσταση ενός συστήματος για την παρακολούθηση του τοπικού συστήματος πληρωμών.

ΚΥΠΡΟΣ

Η παρουσία της Alpha Bank στην Κύπρο ξεκίνησε το 1998 με την εξαγορά της Lombard Natwest Bank, η οποία μετονομάστηκε σε Alpha Bank Limited και προσφάτως σε Alpha Bank Cyprus Ltd.

Έως σήμερα η Alpha Bank Cyprus διαθέτει ένα **σύγχρονο δίκτυο 38 Καταστημάτων**, που καλύπτει όλες τις πόλεις της Κύπρου και απασχολεί προσωπικό 826 ατόμων. Το δίκτυο Καταστημάτων πλαισιώνεται αποτελεσματικά από τις υπηρεσίες **εναλλακτικών δικτύων ATM** και **Internet Banking**, καθώς επίσης και από υπηρεσίες **SMS Banking**, δίδοντας στους πελάτες τη δυνατότητα προσβάσεως σε πληροφορίες λογαριασμών μέσω κινητών τηλεφώνων.

Παρά το γεγονός ότι η Κυπριακή αγορά χαρακτηρίζεται ως ώριμη αγορά με έντονο ανταγωνισμό, η Alpha Bank Cyprus επέτυχε και το έτος 2008 σημαντικά υψηλότερο ετήσιο ρυθμό αύξησης των μεγεθών της, σε σχέση με το σύνολο της αγοράς, τόσο στις χορηγήσεις με αύξηση 59%, όσο και στις καταθέσεις με 42%. Έτσι τα υπόλοιπα των χρηματοδοτήσεων ανήλθαν σε Ευρώ 3,4 δισ. ενισχύοντας το μερίδιό μας στην αγορά κατά 2,1 ποσοστιαίες μονάδες, από 10,2% που ήταν το 2007 σε 12,3% το 2008. Με το μερίδιο αυτό η Alpha Bank Cyprus κατατάσσεται **στην τρίτη θέση στην κυπριακή αγορά**. Σημαντική συμβολή στις εξαιρετικές αυτές επιδόσεις είχε ο τομέας των στεγαστικών δανείων, τα υπόλοιπα των οποίων αυξήθηκαν κατά 108% έναντι αύξησης 42% του συνόλου της αγοράς, ανεβάζοντας το μερίδιό μας στο 18%. Παράλληλα, με την αύξηση των μεγεθών, σημειώθηκε και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Alpha Bank Cyprus, ώστε τα κέρδη προ φόρων να αυξηθούν κατά 73% σε Ευρώ 77 εκατ. Η είσοδος της Κυπριακής οικονομίας στην ευρωζώνη την 1.1.2008 επιβεβαιώνει την πολιτική της Τραπεζής για ενδυνάμωση των δραστηριοτήτων της στην χώρα. Σημειώνεται ότι, η Τράπεζα πρωτοστάτησε κατά το 2007 στην ενημέρωση των πελατών της για την εισαγωγή του Ευρώ με διοργάνωση στις πόλεις της Κύπρου ενημερωτικών εκδηλώσεων, στις οποίες παρευρίσκοντο μέλη της Κυβερνήσεως, της Κεντρικής Τραπεζής, καθώς και οι Τοπικές Αρχές.

Στις άμεσες προτεραιότητες της Alpha Bank Cyprus για το 2009 εντάσσονται η αξιοποίηση των δυνατοτήτων στον τομέα διεθνών δραστηριοτήτων με στόχο την προσέλκυση καταθέσεων, η αύξηση προμηθειών μέσω της διευρύνσεως του ρόλου του Γραφείου Αντιπροσωπείας στη Μόσχα και η εκμετάλλευση της διεθνούς παρουσίας του Ομίλου για διοχέτευση εργασιών στην Κύπρο. Παράλληλα, στον τομέα των στεγαστικών δανείων στοχεύουμε στην αξιοποίηση της ζήτησης από συνταξιούχους άλλων Ευρωπαϊκών χωρών κυρίως για εξοχική κατοικία.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Η Τράπεζα, με τα 14 Καταστήματα που διαθέτει στη χώρα, κατέχει σημαντική θέση στην τραπεζική αγορά, συνεργαζόμενη με αρκετές από τις σημαντικότερες τοπικές αλλά και ελληνικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην Αλβανία.

Με μερίδιο αγοράς που υπερβαίνει το 11%, τα μεγέθη της εξακολουθούν να αυξάνονται ετησίως με υψηλούς ρυθμούς, οι οποίοι για το 2006 ανήλθαν σε 40% στις χορηγήσεις και σε 34% στις καταθέσεις. Από το 2003 δραστηριοποιείται με επιτυχία και στη στεγαστική και καταναλωτική πίστη. Το 2006 διέθεσε στην τοπική αγορά νέα χρηματοδοτικά προϊόντα προς ιδιώτες, όπως τα στεγαστικά δάνεια Flexi Housing Loan και Repairing Housing Loan, τα οποία έχουν μεγάλη ανταπόκριση. Επίσης, προωθούσαν στους πελάτες τους χρεωστικές και πιστωτικές κάρτες Visa. Ως σημαντικά γεγονότα καταγράφονται το 2006 η αναβάθμιση των συστημάτων πληροφορικής, καθώς και η εγκατάσταση μηχανημάτων ATM σε όλα τα Καταστήματα. Για το 2008 προγραμματίζεται η περαιτέρω επέκταση του δικτύου Καταστημάτων, η εγκατάσταση ATM σε σημεία εκτός των Καταστημάτων (off site), καθώς και η εντονότερη διαφημιστική προβολή της Τραπέζης και των προϊόντων της.

2. Οι ανταγωνιστές της Alpha Bank

Ο διεθνής ανταγωνισμός που δέχεται η Alpha Bank αλλά και οι άλλες ελληνικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στα Βαλκάνια προέρχεται κυρίως από τον ευρωπαϊκό χώρο.

Ενδεικτικά:

* Στη Βουλγαρία δραστηριοποιούνται, μεταξύ άλλων, η γαλλική Societe Generale, η ολλανδική ING, η αυστριακή Raiffeisen, η κοινή θυγατρική της γαλλικής BNP και της γερμανικής Dresdner, η γερμανική HypoVereinsbank και δύο τουρκικές τράπεζες: η Ziraat Bankasi και η Demir Bank.

* Στην Αλβανία, η Banco di Roma έχει συμμετοχή στην Banco Italoalbanese, ενώ παρουσία στη χώρα έχουν επίσης τράπεζες ισλαμικού χαρακτήρα και προέλευσης ή τράπεζες αβέβαιης φερεγγυότητας προερχόμενες από χώρες όπως η Μαλαισία.

* Η Ρουμανία είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη παρουσία ξένων τραπεζών. Στη χώρα δραστηριοποιούνται η Citibank, οι ολλανδικές ING και ABN - AMRO, η BNP, η Dresdner, η Raiffeisen, η Societe Generale (εξαγόρασε τη Romanian

Development Bank με 150 καταστήματα), οι τουρκικές Demir και Banque Turquoroumaine, η General Electric Capital, που εξαγόρασε το 45% της Bank Post από κοινού με την πορτογαλική Banco Portuguese de Investimentos κ.λπ.

* Η αυστριακή Raiffeisen Zentral Bank, κατέχει την 1η θέση στην Αλβανία, την 1η στη Σερβία και την 3η στη Ρουμανία και συγκεντρώνει στην περιοχή μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 11%.

Οι ιδιωτικοποιήσεις στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης βρίσκονται ήδη σε προχωρημένο στάδιο, καθώς τα 2/3 του ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος ελέγχεται από τράπεζες του εξωτερικού. Τα υψηλότερα ποσοστά ιδιωτικών τραπεζών καταγράφονται στην Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, ΠΓΔΜ.

3. Οι στόχοι της τράπεζας στα Βαλκάνια

Οι στόχοι εκφράζονται με τη μορφή πωλήσεων, κέρδους, μεριδίου αγοράς ή ποσοστού ανάπτυξης. Καλός στόχος θεωρείται αυτός που είναι ποσοτικοποιημένος, μετρήσιμος, εφικτός, εκφράζεται σε αποτέλεσμα και έχει συγκεκριμένο χρονικό όριο επίτευξης.

Βασικός στόχος της ALPHA BANK στα Βαλκάνια είναι η ανάπτυξη με ρυθμό υψηλότερο από εκείνο των τοπικών αγορών ώστε να ισχυροποιηθεί η θέση της και να αποκτήσει το μέγεθος εκείνο που θα την κατατάσσει στις πρώτες θέσεις της αγοράς με ηγετικό ρολό. Επιπλέον επιδιώκει την απόκτηση νέων πελατών και κερδοφορίας ως συνάρτησης της στρατηγικής να ενισχυθούν τα μερίδια αγοράς στη λιανική τραπεζική με παράλληλη όμως διασφάλιση ελκυστικών περιθωρίων κέρδους και ισορροπίας στους αναλαμβανόμενους κινδύνους.

Η διατήρηση του υπάρχοντος πελατολογίου, η δυνατότητα προώθησης νέων προϊόντων του retail banking και υπηρεσιών σε υπάρχοντες πελάτες, η εύρεση νέων και κερδοφόρων πελατών, καθώς και η σύναψη προσωπικών σχέσεων μεταξύ τράπεζας και πελάτη αποτελούν κρίσιμα σημεία για την απόκτηση και τη διατήρηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος από την τράπεζα.

Μέσα από την αξιοπιστία και τη διαφάνεια των συναλλαγών, την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών, την καινοτομία, στοχεύετε η δημιουργία ενός ισχυρού brand name.

4. Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η ALPHA BANK από την παρουσία της στα Βαλκάνια

Το 2006 η τράπεζα συστηματοποίησε τη διαδικασία παρακολούθησας κινδύνων μέσω της συγκεντρώσεως και επεξεργασίας των σχετικών δεδομένων, όπως επίσης μέσω της διενέργειας προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης και της εφαρμογής εξελιγμένων μεθόδων αποτιμήσεων σε επιλεγμένα χαρτοφυλάκια.

Επίσης η τράπεζα ίδρυσε τη Διεύθυνση εκτιμήσεως κινδύνου εργασιών εξωτερικού με στόχο την περαιτέρω προώθηση των μεθόδων και τεχνικών εκτιμήσεως κινδύνου που έχουν αναπτυχθεί ήδη για την μητρική τράπεζα στις τράπεζες του ομίλου στο εξωτερικό ενώ επιδιώκεται και η περαιτέρω οργάνωση και στελέχωση των αντίστοιχων μονάδων διαχειρίσεως κινδύνων στις τράπεζες του ομίλου στο εξωτερικό και η προσαρμογή και η εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών διαχειρίσεως κινδύνου σε επίπεδο ομίλου.

4.1 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ

Κίνδυνος αγοράς είναι ο κίνδυνος ζημιάς που προκύπτει από δυσμενείς εξελίξεις στην τιμή ή στη μεταβλητότητα που παρατηρείται στις αγορές επιτοκίων, συναλλάγματος, μετοχών και εμπορευμάτων. Ο κίνδυνος αγοράς χαρτοφυλακίου συναλλαγών μετριέται με τον υπολογισμό τα αξίας σε κίνδυνο. Η μεθοδολογία υπολογισμού της είναι η μέθοδος της ιστορικής προσομοιώσεως. Η τράπεζα χρησιμοποιεί περίοδο διακρατήσεως μιας και δέκα ημερών, ανάλογα με το χρόνο που απαιτείται για τη ρευστοποίηση του χαρτοφυλακίου.

Για την μέτρηση του κινδύνου του χαρτοφυλακίου συναλλαγών, συμπληρωματικά με τον υπολογισμό της αξίας σε κίνδυνο, ελέγχεται η συμπεριφορά του σε υποθετικές μεταβολές των παραμέτρων αγοράς (σενάρια), καθώς και σε ακραίες μεταβολές του που παρατηρήθηκαν στο παρελθόν (stress-testing)

4.2 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Ως πιστωτικός κίνδυνος ορίζεται το ενδεχόμενο ο αντισυμβαλλόμενος (πιστούχος) να μη δύναται να ανταποκριθεί στις συμβατικές υποχρεώσεις του (αποπληρωμή δανείων στις συμβατικές ημερομηνίες). Η Τράπεζα προκειμένου να αντιμετωπίσει τα ενδεχόμενα αυτά διενεργεί σε κάθε ημερομηνία συντάξεως των οικονομικών καταστάσεων έλεγχο απομειώσεως (Impairment test) της αξίας των χρηματοδοτήσεων, σύμφωνα με τις αρχές του ΔΛΠ 39, είτε σε ατομική βάση είτε σε επίπεδο χαρτοφυλακίου, βάσει συγκεκριμένων κανόνων που έχει θεσπίσει.

Σημαντικές μεταβολές στην οικονομία και στη συνολική εικόνα ενός κλάδου, περικλείουν επιπλέον κινδύνους που αντιμετωπίζονται με τη θέσπιση κατάλληλων πιστωτικών ορίων σε σχέση με μεμονωμένους πιστούχους ή ομίλους πιστούχων, τα οποία ευρίσκονται υπό συνεχή παρακολούθηση.

Η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου πραγματοποιείται με βάση τόσο διεθνώς αναγνωρισμένα μοντέλα ιαβαθμίσεως όσο και με τα εσωτερικά συστήματα διαβαθμίσεως πιστωτικού κινδύνου της Τραπέζης. Παράλληλα ακολουθούνται διεθνώς αναγνωρισμένες στατιστικές μέθοδοι για τον επανέλεγχο και την επαλήθευση των αποτελεσμάτων που παράγουν τα μοντέλα αυτά.

Η Τράπεζα ευρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο εγκαταστάσεως και υλοποιήσεως νέου μηχανογραφικού συστήματος ώστε να εφαρμόσει με επιτυχία τις απαιτήσεις του νέου πλαισίου περί κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών (Βασιλεία II) για όλο τον Όμιλο.

4.3 ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Η παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας επικεντρώνεται στην ικανότητα του Ομίλου να διατηρεί επαρκή ρευστότητα για την εκπλήρωση των συναλλακτικών του υποχρεώσεων. Για τον σκοπό αυτό πραγματοποιείται Ανάλυση Ληκτότητας Ρευστότητας (Liquidity Gap Analysis). Υπολογίζονται οι χρηματοροές που

προκύπτουν από όλα τα στοιχεία Ενεργητικού και Παθητικού και ταξινομούνται σε χρονικές περιόδους, ανάλογα με το πότε πραγματοποιούνται. Το μεγαλύτερο μέρος του Ενεργητικού του Ομίλου χρηματοδοτείται από πελατειακές καταθέσεις και ομόλογα εκδόσεως του Ομίλου. Η χρηματοδότηση αυτή μπορεί να διαχωρισθεί σε δυο κατηγορίες:

- α. Πελατειακές καταθέσεις για κάλυψη ταμειακών αναγκών
- β. Πελατειακές καταθέσεις και ομόλογα για επενδυτικούς σκοπούς (αφορούν τις προθεσμιακές καταθέσεις, τα *repos*, τα ομόλογα εκδόσεως της τραπεζεύς).

Γενικά, όσον αφορά το σύνολο των πελατειακών καταθέσεων, αναλύονται τα υπόλοιπά τους ανά πελάτη και παρακολουθούνται οι 50 μεγαλύτεροι καταθέτες

4.4 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Λειτουργικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημίας που προκύπτει από προβληματικές εσωτερικές διαδικασίες και συστήματα, ανθρώπινες συμπεριφορά ή από εξωτερικούς παράγοντες. Σήμερα ο λειτουργικός κίνδυνος υπολογίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο του βασικού δείκτη Basic Indicator Approach.

Σήμερα η τράπεζα προχωρεί στην τροποποίηση των υπάρχουσών πρακτικών διαχείρισεως του λειτουργικού κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα βέλτιστη πρακτική και τις απαιτήσεις της Βασιλείας II.

5. Η στρατηγική της Alpha Bank για το 2010

Κύριος άξονας της στρατηγικής είναι η περαιτέρω ενίσχυση των εργασιών της Τραπεζής στους δύο τομείς δραστηριοτήτων με τα μεγαλύτερα περιθώρια και τις καλύτερες προοπτικές αναπτύξεως των εργασιών, που είναι η λιανική τραπεζική στην Ελλάδα και ειδικότερα οι εργασίες προς ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις,

καθώς και η επέκτασή μας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η στρατηγική αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ισχυρότερου και πιο αποτελεσματικού οργανισμού με σημαντικά οφέλη για τους μετόχους και τους πελάτες της.

Το Δίκτυό της στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Ρουμανία, Σερβία, Βουλγαρία, Αλβανία, Σκόπια και Κύπρος) αριθμούσε 516 καταστήματα στο τέλος του 2008, όσα περίπου είναι και τα Καταστήματά τη στην Ελλάδα.

Έχει ήδη δημιουργήσει τις υποδομές, όσον αφορά το οργανωτικό πλαίσιο και τα συστήματα, έτσι ώστε να είναι σε θέση να επεκταθεί ταχύτερα στην λιανική τραπεζική στην Ελλάδα και στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Θα συνεχίσει να επενδύει σε ανθρώπους και τεχνολογία έτσι ώστε να στηρίζει τις δραστηριότητες που δημιουργούν έσοδα για την Τράπεζα, διατηρώντας παράλληλα την αύξηση του κόστους υπό έλεγχο.

Οι προοπτικές για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι σταθερά θετικές, καθώς αυξάνεται η ευημερία σε όλες τις οικονομίες της περιοχής. Η στρατηγική της Alpha Bank σύμφωνα με την Agenda 2010 βασίζεται σε δύο πυλώνες:

- Συνεχής έμφαση στην ανάπτυξη της λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα.
- Επέκταση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη μέσω ταχείας αναπτύξεως δικτύου Καταστημάτων. Η φιλόδοξη αυτή στρατηγική υλοποιήθηκε με συνέπεια το 2006, καθώς η Alpha Bank επέτυχε αύξηση των καθαρών κερδών ανά μετοχή κατά 27%, θέτοντας έτσι τις βάσεις για την επιβεβαίωση των κατωτέρω βασικών στόχων:
 - Αύξηση των καθαρών κερδών ανά μετοχή κατά τουλάχιστον 20% για την περίοδο 2007-2010.
 - Μείωση του λόγου κόστους προς έσοδα σε περίπου 42% το 2010.
 - Επίτευξη αποδόσεως ιδίων κεφαλαίων μεγαλύτερης του 28% το 2010.

Τα βασικότερα σημεία του Επικαιροποιημένου Σχεδίου Agenda 2010 συνοψίζονται στα εξής:

- Καθαρά κέρδη πλέον των Ευρώ 1.400 εκατ. το 2010, που αντιστοιχούν σε μέση ετήσια αύξηση των καθαρών κερδών ανά μετοχή κατά 23% για την περίοδο 2007-2010 (έναντι 20% στην Agenda 2010) και σε επίτευξη αποδόσεως ιδίων κεφαλαίων 30% (έναντι 28%).

- Ενίσχυση της συμβολής των εργασιών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη στα κέρδη του Ομίλου σε 30% το 2010 (από 25%).
- Επιτάχυνση της πιστωτικής επεκτάσεως με συνακόλουθη μέση ετήσια αύξηση του σταθμισμένου για κινδύνους ενεργητικού κατά 20%.
- Ο ενδιάμεσος στόχος κερδοφορίας για το 2009 προσδιορίζεται σε Ευρώ 1.150 εκατ. Σημειώνεται ότι η επίτευξη των στόχων δεν προϋποθέτει αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και υποστηρίζεται από την ισχυρή κεφαλαιακή βάση και τη δυναμική της κερδοφορίας του Ομίλου.

Οι θετικές εξελίξεις στην δυναμικά αναπτυσσόμενη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης επέτρεψαν στην Alpha Bank να αναθεωρήσει τα επενδυτικά της σχέδια επιδιώκοντας ταχύτερη διείσδυση στην περιοχή δημιουργώντας ένα δίκτυο 870 Καταστημάτων συμπεριλαμβανομένων 100 Καταστημάτων στην Τουρκία μέχρι το 2010, με το συνολικό αριθμό των Καταστημάτων στον Όμιλο να πλησιάζει τα 1.300. Έτσι, επιβεβαιώνεται ο στόχος για μερίδιο αγοράς 10% στην περιοχή εκτός Τουρκίας, με το 25% των συνολικών κερδών του Ομίλου μέχρι το τέλος της δεκαετίας να προέρχεται από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Οι επιμέρους τομείς δραστηριοτήτων της Alpha Bank επιδιώκουν σαφείς στόχους κερδοφορίας ως συνάρτηση της στρατηγικής να ενισχυθούν τα μερίδια αγοράς με παράλληλη όμως διασφάλιση ελκυστικών περιθωρίων και ισορροπίας στους αναλαμβανομένους κινδύνους. Λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους της για επέκταση στην περιοχή, καθώς και τις αβεβαιότητες σχετικά με τις εξελίξεις στις αγορές αυτές, το σταθμισμένο για κινδύνους ενεργητικό αναμένεται να αυξηθεί πλέον του 15% ετησίως και, καθώς το ποσοστό των διανεμομένων κερδών θα πλησιάζει το 50%, ο δείκτης επάρκειας κεφαλαίων πρώτης διαβαθμίσεως (Tier I) θα διατηρηθεί κοντά στο 8% περίπου, επιτυγχάνοντας έτσι απόδοση ιδίων κεφαλαίων μεγαλύτερη του 28% το 2010.

6. Τα σχέδια για τα Βαλκάνια και την Ελλάδα

Για την περιοχή των Βαλκανίων, το αναθεωρημένο επιχειρησιακό πρόγραμμα της Alpha Bank προβλέπει δημιουργία χαρτοφυλακίου δανείων 18 δισ. ευρώ μέχρι το 2010, ενώ, λαμβάνοντας υπόψη τη σχεδιαζόμενη αύξηση της δυναμικότητας του Δικτύου από 403 καταστήματα στο τέλος του 2007 σε 1.010 στο τέλος του 2010 (ήτοι 240 επιπλέον Καταστήματα από αυτά που προέβλεπε η Agenda 2010), ο στόχος για δάνεια μέχρι το τέλος της δεκαετίας αυξάνεται σε τουλάχιστον 25 δισ. ευρώ.

Αντιστοίχως, η προ φόρων κερδοφορία ύψους 400 εκατ. ευρώ από τις εργασίες στην περιοχή των Βαλκανίων αναθεωρείται σε 550 εκατ. ευρώ αντικατοπτρίζοντας την διεύρυνση των στοιχείων του ενεργητικού. Στο τέλος της δεκαετίας, η Alpha Bank προσβλέπει στην κατάκτηση μεριδίου αγοράς μεγαλύτερου του 10% στη Νοτιοανατολική Ευρώπη με ηγετική θέση στις επιμέρους αγορές. Το όνομα της Alpha Bank στην περιοχή σε συνδυασμό με την ποιοτική επέκταση του Δικτύου που συντελείται μέσω της προσλήψεως και επιμορφώσεως κατάλληλων στελεχών, της ενιαίας εταιρικής ταυτότητας, της κεντρικά ελεγχόμενης βάσεως των προϊόντων και των αποτελεσματικών πιστωτικών κανόνων έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Συνεπεία των ανωτέρω, οι επιδόσεις της εμφανίζονται σημαντικά βελτιωμένες σε όλες τις χώρες:

- Στην Κύπρο, η Alpha Bank είναι η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα σε όρους χορηγήσεων.
- Στη Ρουμανία κατέχει ήδη την πέμπτη θέση.
- Στη Σερβία ολοκληρώθηκε με επιτυχία το πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως της εξαγορασθείσας Jubanka, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για περαιτέρω δυναμική ανάπτυξη μεγεθών.
- Στη Βουλγαρία κατέκτησε μερίδιο αγοράς 3% σε διάστημα μικρότερο από δύο έτη.

Όσον αφορά την ελληνική αγορά, επιδιώκεται η αύξηση της κερδοφορίας των εργασιών λιανικής τραπεζικής και προς την κατεύθυνση αυτή έχουν ληφθεί πρωτοβουλίες όπως ο ανασχεδιασμός του τομέα καταναλωτικής πίστης, η εισαγωγή νέων προϊόντων για την προσέλκυση αποταμιευτικών κεφαλαίων και η επιλεκτική επέκταση του Δικτύου, το οποίο θα αριθμεί 536 καταστήματα στο

τέλος του 2010. Παράλληλα, η Alpha Bank προσβλέπει σε περαιτέρω ανάπτυξη των εργασιών στην τραπεζική επιχειρήσεων και ειδικότερα σε αύξηση του μεριδίου αγοράς στον τομέα των μεσαίων επιχειρήσεων, όπου οι δυνατότητες πωλήσεων έχουν ενισχυθεί σημαντικά με τη λειτουργία των Επιχειρηματικών Κέντρων. Αξιοποιώντας δυναμικά την ανταγωνιστική της θέση, επιδιώκει την αύξηση της κερδοφορίας των εργασιών λιανικής τραπεζικής στηριζόμενοι στο όνομα της Alpha Bank και στην ευρεία βάση των 2,5 και πλέον εκατομμυρίων πελατών της. Στην κατεύθυνση αυτή, οι πιο σημαντικές πρωτοβουλίες που έχουν αναλάβει είναι:

- Ο ανασχεδιασμός του τομέα καταναλωτικής πίστωσης.
- Η εισαγωγή νέων προϊόντων για την προσέλκυση αποταμιευτικών κεφαλαίων, συμπεριλαμβανομένων των νέων τραπεζοασφαλιστικών προϊόντων που προωθούν σε συνεργασία με την AXA.
- Η ανάπτυξη του Alpha Prime, ενός δικτύου εξειδικευμένων συμβούλων επενδύσεων για την εξυπηρέτηση του εισοδηματικά υψηλότερου τμήματος της αγοράς, για την περαιτέρω αξιοποίηση της κυρίαρχης θέσεως του Ομίλου στην αγορά των αμοιβαίων κεφαλαίων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η επέκταση των Ελληνικών επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των τραπεζών στα Βαλκάνια παρέχει την ευκαιρία στις επιχειρήσεις, και κατ' επέκταση στην Ελληνική οικονομία, να επιτύχουν γρηγορότερους ρυθμούς ανάπτυξης, έτσι ώστε να επιτευχθεί η πραγματική σύγκλιση της Ελληνικής οικονομίας με αυτές των δυτικών χωρών πιο σύντομα. Τα Βαλκάνια είναι η «ευκαιρία» της Ελληνικής οικονομίας. Η Ελλάδα είναι από τους μεγαλύτερους επενδυτές της. Η έρευνα μου έδειξε ότι βασικοί λόγοι που ώθησαν τις ελληνικές επιχειρήσεις να φύγουν από την ελληνική αγορά ήταν ο κορεσμός και η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, κυρίως λόγω έντονης εισαγωγικής διείσδυσης.

Ένα εγχείρημα που για τους περισσότερους τότε φαινόταν μεγάλο «ρίσκο», τελικά απέδωσε καρπούς και σήμερα οι ελληνικές τράπεζες κατέχουν ηγετικό ρόλο στις χώρες της Βαλκανικής. Οι Έλληνες επιχειρηματίες έχουν βρει πρόσφορο έδαφος πραγματοποίησης μεγάλων επενδύσεων στα Βαλκάνια σε σχέση με το οικονομικό μέγεθος της Ελλάδας. Οι Ελληνικές επενδύσεις είναι σημαντικές όχι μόνο σε όγκο επενδυμένων κεφαλαίων αλλά και σε αριθμό. Παρόλα αυτά, εθνική στρατηγική για τη διείσδυση της ελληνικής επιχειρηματικότητας στα Βαλκάνια δεν υπάρχει. Οι περισσότερες από τις μέχρι τώρα οικονομικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες ήταν αποτέλεσμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας και όχι εθνικής πολιτικής. Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται ένας δημιουργικός κύκλος εξωστρέφειας της ελληνικής επιχειρηματικότητας στις χώρες της Βαλκανικής. Με μειωμένα κατά 50% κόστη λειτουργίας της επιχείρησης και από 30% έως 70% εργατικού δυναμικού, οι χώρες της Βαλκανικής δρουν σαν μαγνήτης για τις ελληνικές τράπεζες. Το συνολικό επενδυμένο ελληνικό κεφάλαιο (1996-2009) στα Βαλκάνια ξεπερνά τα 16,288 δισ. €. Συνυπολογίζοντας δε τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί από επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων μέσω των θυγατρικών τους σε τρίτες χώρες, όπως η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, η Γερμανία κ.α., το πραγματικό μέγεθος των συνολικών ελληνικών επενδύσεων είναι σαφώς μεγαλύτερο. Το 2008, η χώρα μας εκτιμάται ότι κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών στην Αλβανία, την Π.Γ.Δ.Μ. και τη Σερβία, την τρίτη θέση στη

Ρουμανία και την τέταρτη στη Βουλγαρία. Η αξία των ελληνικών επενδύσεων που έχουν υλοποιηθεί στις χώρες των Βαλκανίων, εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 11,888 δις. €. Αν εξαιρέσουμε το γεγονός ότι, σε κάποιες περιπτώσεις χωρών, το πολιτικό περιβάλλον δεν έχει ακόμα σταθεροποιηθεί, οι επιχειρηματικές επενδύσεις, οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές εταιρειών συνεχίζονται με γοργό ρυθμό.

Συμπερασματικά τα ιδιαίτερα πλεονεκτήματα της βαλκανικής αγοράς καθώς επίσης και τα προσδοκώμενα οφέλη από την δραστηριοποίηση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια, συνοψίζονται ως εξής:

- «πλατιά» διαστρωμάτωση πληθυσμιακού στοιχείου με συνεχώς αυξανόμενη αγοραστική δύναμη
- Περιοχή ελεύθερου εμπορίου με διαρκώς αναδυόμενες εμπορικές και βιομηχανικές ζώνες
- Απεριόριστο, έμπειρο και φθηνό εργατικό δυναμικό,
- Περιοχή όπου νέα προϊόντα, υπηρεσίες και καινοτόμες διεργασίες γίνονται περιζήτητα, ενώ ο ανταγωνισμός είναι χαμηλός
- Μοναδικές ευκαιρίες λόγω διαρκών ιδιωτικοποιήσεων .

Παρά τον παγκόσμιο "ιό" που έχει προσβάλει αισθητά τις οικονομίες των Βαλκανικών χωρών και μετά τους κραδασμούς που αντιμετώπισαν οι τοπικές οικονομίες λόγω οικονομικής κρίσης, οι ελληνικές τράπεζες συνεχίζουν σήμερα την επενδυτική τους δράση, έστω και με πιο συντηρητικούς ρυθμούς, στοχεύοντας στην ενίσχυση της παρουσίας τους και χτίζοντας τις προϋποθέσεις ανάπτυξης για την επόμενη μέρα μετά την κρίση. Ειδικά στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία οι ελληνικές τράπεζες συγκαταλέγονται μεταξύ των τριών μεγαλύτερων ξένων επενδυτών. Κίνητρο, όπως καταδεικνύουν τα στατιστικά στοιχεία, για τις ελληνικές τράπεζες είναι ο έντονος ρυθμός ανάπτυξης που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια στη ΝΑ Ευρώπη αλλά και η σταδιακή εδραίωση ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Την προηγούμενη χρονιά ο μεγαλύτερος ρυθμός ανάπτυξης παρατηρήθηκε στο Μαυροβούνιο (8,1%) και ακολούθως στην Αλβανία και τη Σερβία με 6,1%. Όπως μπορεί να

διαπιστώσει κανείς οι ελληνικές τράπεζες δεν συνέβαλαν μόνο στην οικονομική ανάπτυξη των Βαλκανικών χωρών αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο. Σήμερα οι δραστηριότητες τους δεν περιορίζονται μόνο στην προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών στους πολίτες των χωρών αυτών αλλά χρηματοδοτούν μεγάλα αναπτυξιακά έργα και προγράμματα σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις των χωρών αυτών, βοηθώντας έτσι στην περαιτέρω ανάπτυξη τους. Μπορεί τα έσοδα τους για το 2009 να μην ήταν μεγάλα ή θετικά όπως τον προηγούμενων ετών, λόγω οικονομικής κρίσης, αυτό όμως δεν εμπόδισε τις ελληνικές τράπεζες όχι μόνο να παραμείνουν σταθερές στην πολιτική που ήδη ακολουθούν στις χώρες της Βαλκανικής αλλά πολλές από αυτές ίδρυσαν νέα υποκαταστήματα κάνοντας την παρουσία τους πιο ισχυρή. Σίγουρα όμως δεν ήταν μόνο οι Βαλκανικές χώρες που ωφελήθηκαν από την παρουσία των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή αλλά και οι ίδιες οι τράπεζες κατά συνέπεια και η οικονομία της Ελλάδας αφού τα έσοδα των θυγατρικών επιστρέφουν κατά μεγάλο ποσοστό στις μητρικές τους στην Ελλάδα. Άρα καμιά ελληνική τράπεζα δεν θα αποχωρήσει από τη Βαλκανική αγορά αντιθέτως θα συνεχίσουν να επενδύουν, ίσως σε μικρότερο βαθμό από πριν, και να διεκδικούν μια θέση κυριαρχίας στα Βαλκάνια.

«Εάν υπάρχει μια περιοχή στην οποία η εξωστρεφής φύση της ελληνικής οικονομικής διπλωματίας έχει παρουσιάσει θεαματικά αποτελέσματα τα τελευταία χρόνια, αυτή η περιοχή είναι τα Βαλκάνια»

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

(Πρώην Υπουργός)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μπιτζενής Α, Παγκοσμιοποίηση, πολυεθνικές, επενδύσεις και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στο νέο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, εκδόσεις Σταμούλη 2009
- Παρουσίαση Τ. Κωστόπουλου-Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας: Οι ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια: Περιφερειακές ανισότητες και οικονομικές αλληλεπιδράσεις, 2009
- Λυμπερόπουλος Κ, Στρατηγικό τραπεζικό marketing, 1994
- Γεωργόπουλος Ν, Στρατηγικό Μάνατζμεντ 2002
- Περιληπτική έκθεση ΔΕΘ του 2003: Ελληνικές επενδύσεις στη Ρουμανία
- Κεφαλάς Χ, Ελληνική επιχειρηματικότητα στη Ν.Α Ευρώπη, 30/01/2007
- Κουρτάλης Ε, Η Ελλάδα ως εφελτήριο ιδιωτικών επενδυτικών δραστηριοτήτων σε χώρες των Βαλκανίων 2005
- Θανάπουλος Γ, το Επιχειρείν στο παγκόσμιο χωριό μας, Εκδόσεις Interbooks 2002
- Λιάργκοβας Π.: Ξένες άμεσες επενδύσεις και Ανταγωνιστικότητα. Η Εμπειρία της Ελλάδας και άλλων Ευρωπαϊκών χωρών, Εκδόσεις Παπαζήση 2007
- Κυριακόπουλος Γ, Ευκαιρίες των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια, Αγορά Ιδεών 2006
- Θωμόπουλος Π, Η Ελλάδα των επενδύσεων, Τράπεζα της Ελλάδος, 2004
- Μαντζούνης Δ, Η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών 2007
- Alpha Bank, Διεύθυνση εκπαιδύσεως, Ποιότητα στην εξυπηρέτηση του πελάτη 2008
- Alpha Bank, Αποτελέσματα 2009
- Alpha Bank, Διεύθυνση οικονομικών μελετών 2009
- Alpha Bank, Επενδυτική ημερίδα Agenda 2010 revised
- Alpha Bank, Απολογισμός δραστηριοτήτων 2008
- Alpha Bank, Ενοποιημένη έκθεση διαχείρισεως του διοικητικού συμβουλίου χρήσεως 2006

- De Mello, L. “ Foreign direct investment in developing countries and growth: A selective survey”, The journal of development studies, October 1997
- Galan, J. and Benito, J “ Determinant factors of foreign direct investment: some empirical evidence”, European Business Review ,Vol 13, No 5, 2001

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- Alpha Bank: www.alphabank.gr
- Εθνική τράπεζα της Ελλάδος: www.nbg.gr
- Τράπεζα της Ελλάδος: www.bankofgreece.gr
- Ελληνική ένωση τραπεζών: www.hba.gr
- www.eurobank.gr
- www.kathimerini.gr
- www.xak.com
- www.euro2day.gr
- www.foreignpress-gr.com
- www.tovima.gr
- www.pathfinder.gr
- www.economics.gr
- www.kerdos.gr
- www.naftemporiki.gr
- www.worldbank.com
- www.in.gr
- www.agoraideon.gr